

Tîlcuire la Evanghelia de la Marcu

Începutul Evangheliei lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, precum este scris în proorocie (la Maleahi) și Isaia: „Iată Eu trimit îngerul Meu înaintea feței tale, care va pregăti calea ta. Glasul celui ce strigă în pustie: gătiți calea Domnului, drepte faceți cărările lui“ (Mc. 1, 1-3; Mal. 3, 1; Is. 40, 3; Mt. 3, 3; Lc. 3, 4; In. 1, 23). Ioan Botezătorul este ultimul dintre prooroci și începător al Evangheliei Fiului lui Dumnezeu. Pentru că sfârșitul Legii celei vechi este începătură a Legii celei noi. Iar mărturia pentru Înaintemergătorul s-a luat de la doi prooroci. Căci de la Maleahi este: „Iată, Eu trimit pe îngerul Meu înaintea feței Talei, care va găti calea Ta“. Iar de la Isaia: „Glasul celui ce strigă, și celelalte“. Iar acest cuvînt este pentru Fiul de la Dumnezeu și Tatăl, care zice că Înaintemergătorul înger este și pentru viața sa cea îngerească și peste fire și pentru că vestea (că înger se tîlcuiește vestitor) și propovăduia venirea lui Hristos; și a gătit calea Domnului, adică sufletele iudeilor prin botez pregătindu-le să-L primească pe Hristos. Iar: înaintea feței Tale, aceasta înseamnă că aproape de El va fi îngerul acesta, arătînd prietenia lui Ioan către Hristos. Căci și înaintea împăraților merg cei mai de aproape ai lor și prieteni. Iar: glasul celui ce strigă în pustie, arată și pustia Iordanului, dar poate și adunarea iudeilor, care era pustie de tot binele. Iar cale este legea cea nouă. Iar cărări ocolite, legea cea veche. Deci pentru cale erau datori a se pregăti, adică pentru Legea cea nouă. Iar cărările vechi, drepte a le face, căci fiindcă de mult le primiseră pe acestea, iar mai apoi arătîndu-se răzvrățiți au rătăcit din cărările lor (Ps. 17, 45).

Ioan boteza în pustie, propovăduind botezul pocăinței întru iertarea păcatelor. Și ieșeau la el tot ținutul Iudeii și toți cei din Ierusalim și se botezau de către el, în râul Iordan, mărturisindu-și păcatele (Mc. 1, 4-5). Botezul lui Ioan nu dădea iertarea păcatelor, ci numai pocăință aducea oamenilor. Deci, cum zice Marcu: întru iertarea păcatelor? Propovăduia botezul pocăinței, dar propovăduirea aceasta a pocăinței unde ducea? Întru iertarea păcatelor, adică întru botezul lui Hristos, care avea iertarea păcatelor. Deci,

Înaintemergătorul propovăduia botezul pocăinței, ca cei care se pocăiau, primind pe Hristos, să ia iertare de păcate.

Și Ioan era îmbrăcat în haină de păr de cămilă, avea cingătoare de piele împrejurul mijlocului și mânca lăcuste (Mc. 1, 6). [Vezi, pentru lăcuste, și tâlcuirea de la Matei, cap.3, la notă.] Despre acestea am vorbit și în tâlcuirea la Matei. Aici vom spune cele pe care le-am lăsat acolo. Îmbrăcămintea lui era semn de plîngere, prorocul arătînd că cel ce se pocăiește se cuvine a plînge. Căci semn de plîngere este sacul. Iar cingătoarea arată omorîrea norodului iudaic. Iar că plîngere arată îmbrăcămintea lui, zice și Domnul (Mt. 11, 17): „De jale v-am cîntat, și nu v-ați tînguit“. Cîntare de jale și plîngere numește petrecerea Înaintemergătorului, că zice: „A venit Ioan, nici mîncînd, nici bînd, și ați zis: drac are“. Ci și hrana lui Ioan cu adevărat înfrînare arată și poate este și semn al hranei celei cuvîntătoare de atunci a poporului, care nu mânca ceva din zburătoarele curate ale cerului, nici nu înțelegea nimic din cele înalte, ci se hrănea cu cuvînt care părea că saltă întru înălțime, dar iarăși cădea jos. Căci astfel este lăcusta, sare spre înălțime, dar iarăși cade jos. Precum și miere mânca poporul, făcută de albine, adică de proroci, dar nu lucrau ca să înțeleagă bine și nici nu încercau să priceapă. Pentru că iudeii aveau Scripturile ca pe o miere, dar nu le lucrau, nici nu le cercetau.

Și propovăduia, zicînd: Vine în urma mea cel ce este mai tare decît mine, căruia nu sînt vrednic, plecîndu-mă, să-i dezleg cureaua încălțămintelor. Eu v-am botezat pe voi cu apă, el însă vă va boteza cu Duh Sfînt (Mc. 1, 7-8; Lc. 3, 16; In. 1, 27). Spune: Nu sînt vrednic să fiu cea din urmă slugă a Lui. Dar și altfel se înțelege: toți cei care veneau și se botezau de către Ioan se dezlegau prin pocăință de legătura păcatelor lor, crezînd în Hristos. Deci dezlega tuturor curelele, adică legăturile păcatelor. Dar lui Iisus nu a putut să o dezlege, de vreme ce n-a aflat la El curea, adică legătura păcatului.

Și în zilele acelea, Iisus a venit din Nazaretul Galileii și s-a botezat în Iordan, de către Ioan. Și îndată, ieșind din apă, a văzut cerurile deschise și duhul ca un porumbel coborîndu-Se peste El. Și glas s-a făcut din ceruri: Tu ești Fiul Meu cel iubit, întru Tine am binevoit (Mc. 1, 9-11). Hristos nu vine la Iordan nici pentru iertarea păcatelor, că păcat n-a făcut, nici să ia Duh; căci botezul lui Ioan, precum am zis, necurățînd păcatele, cum ar fi dat Duh? Nici pentru pocăință nu vine să se boteze, căci era cu mult mai presus decît Bo-

tezătorul. Pentru ce, dar, vine El la Iordan să se boteze ? Ca să fie arătat poporului de către Ioan. Pentru că mulți erau cei care veneau să se boteze la Ioan, a binevoit să vină ca să fie mărturisit înaintea multora cine este El. Dar și ca să împlinească toată dreptatea, adică toate poruncile Legii. Pentru că și aceasta este poruncă: a se supune Proorocului care boteza, ca celui trimis de Dumnezeu, o împlinește și pe aceasta. Iar Duhul Se pogoară nu pentru că Iisus ar fi avut trebuință de Acesta. Căci cum ar fi avut trebuință de Acela care întru Dînsul firește petrecea ? Ci ca să înveți tu că atunci cînd te botezi, vine la tine Duhul Sfînt. Încă și pentru aceasta: de vreme ce Tatăl a zis: Acesta este Fiul Meu, ca să nu creadă poporul că pentru Ioan s-a spus aceasta, se pogoară Duhul peste Iisus, arătînd că pentru El s-a spus. Și se deschid cerurile, ca să învățăm că, atunci cînd ne botezăm, ni se deschid și nouă.

Și îndată Duhul l-a mînat în pustie. Și a fost în pustie patruzeci de zile, fiind ispitit de satana. Și era împreună cu fiarele și îngerii îi slujeau (Mc. 1, 12-13). Ca să nu cădem noi în întristare dacă după botez vom cădea în ispite, de aceea se duce în pustie, lăsîndu-se ispitit. Și nu se duce singur, ci mînat de Duhul Sfînt, arătîndu-ne că nu se cuvine să ne aruncăm în ispite, ci venind ele asupra noastră, să le primim. Și pentru aceasta se duce în pustie, ca, pentru pustietatea locului, să îndrăznească diavolul a se apropia de El, că așa obișnuiește, să năvălească asupra-ne cînd ne vede singuri. Și atît de neumblat era locul, încît era plin de fiare. Și îngerii i-au slujit Lui, după ce a biruit pe ispititorul (Mt. 4). Iar acestea se află mai pe larg în Evanghelia lui Matei.

După ce Ioan a fost prins, Iisus a venit în Galileea, propovăduind Evanghelia împărăției lui Dumnezeu, și zicînd: S-a împlinit vremea și s-a apropiat împărăția lui Dumnezeu. Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie (Mc. 1, 14-15). Auzind că Ioan a fost pus în temniță, se duce în Galileea, ca să ne arate că nu se cuvine cu îndrăzneală să ne aruncăm în ispite, ci să ne ferim. Iar cînd vom cădea în ele, să le suferim. Și pare că cele asemenea cu ale lui Ioan propovăduiește Domnul, spunînd: „Pocăiți-vă“ și „S-a apropiat împărăția lui Dumnezeu“. Dar nu este așa. Ioan zicea: Pocăiți-vă, arătînd îndepărtarea de păcate. Iar Hristos, cînd zice: Pocăiți-vă, arată îndepărtarea de slova Legii, căci de aceea a și adăugat: Credeți în Evanghelie. Că s-a plinit, zice Domnul, vremea Legii; pînă acum lucra Legea, iar de acum, împărăția lui Dumnezeu, adică petrecerea cea

după Evanghelie a sosit, care, pe drept cuvânt, este asemănată cu împărăția cerurilor. Căci dacă vezi om viețuind după Evanghelie, aproape că poți zice că nu trăiește după trup și acesta de pe acum a intrat în împărăția cerurilor, care nu este mîncare sau bătură, chiar dacă departe pare a fi aceasta.

Și umblînd pe lîngă Marea Galileii, a văzut pe Simon și pe Andrei, fratele lui Simon, aruncînd mrejele în mare, căci erau pescari. Și le-a zis Iisus: Veniți după Mine și vă voi face să fiți pescari de oameni. Și îndată, lăsînd mrejele, au mers după el. Și mergînd puțin mai înainte, a văzut pe Iacob al lui Zevedeu și pe Ioan, fratele lui. Și ei erau în corabie, dregîndu-și mrejele. Și i-a chemat pe ei îndată. Iar ei, lăsînd pe tatăl lor Zevedeu în corabie, cu lucrătorii, s-au dus după el (Mc. 1, 16-20; Mt. 4, 18; Lc. 5, 3). Petru și Andrei erau ucenici ai Întemernicului. Văzînd că Iisus a fost mărturisit de Ioan, au mers la El (In. 1, 35). După aceea, întristîndu-se de întemernicirea lui Ioan, s-au dus iarăși la meșteșugul lor, de unde Hristos a doua oară îi cheamă, căci a doua este această chemare. Și vezi cum se hrăneau ei din dreaptă osteneală. Căci astfel sînt cei vrednici de a fi ucenici ai lui Hristos. Și lăsînd îndată cele ce aveau în mîină, au mers după El. Că nu se cuvine a amîna, ci îndată a-L urma pe El. Iar după ei, vînează pe Iacov și pe Ioan, care erau săraci, căci aveau mreje vechi pe care le cîrpeau, dar îl hrăneau pe tatăl lor la bătrînețe. Și au lăsat pe tatăl lor, nu arătînd că așa este bine, să lași pe părinți, ci pentru că acesta voia să-i oprească de la a-I urma Lui. Deci și tu, tot așa, cînd ești împiedicat, lasă-i pe cei care te-ar opri și aleargă la lucrul cel bun. Iar dacă Zevedeu n-a crezut, femeia lui, maica celor doi apostoli, a crezut și I-a urmat lui Hristos. Și aceasta să știi: că întîi se cere lucrarea, apoi vederea (adică mai întîi lucrarea poruncilor și apoi vederea duhovnicească). Petru este semn al faptei bune lucrătoare, căci fierbinte și mai grabnic decît alții era, după cum este și lucrarea faptei bune. Iar Ioan arată vederea, căci cuvîntător de Dumnezeu este Ioan.

Și venind în Capernaum și îndată intrînd sîmbăta în sinagogă, îi învăța. Și erau uimiți de învățătura Lui, căci El îi învăța pe ei ca cel ce are putere, iar nu în felul cărturarilor (Mc. 1, 21-22; Mt. 7, 28; Lc. 4, 32). De unde a venit în Capernaum ? Din Nazaret. Și în ziua sîmbetei, cînd se adunau să citească, atunci a intrat Hristos să-i învețe. Pentru că Legea de aceea a poruncit să nu se lucreze sîmbăta, pentru ca să se îndeletnicească cu citirea Scripturilor, aduîn-

du-se împreună. Iar Domnul învață cu mustrare, iar nu cu ademnire, ca fariseii, căci, îndemnînd la lucrul bun, îi înfricoșă cu munca.

Și era în sinagoga lor un om cu duh necurat, care striga tare, zicînd: Ce ai cu noi, Iisuse Nazarinene? Ai venit ca să ne pierzi? Te știm cine ești: Sfîntul lui Dumnezeu. Și Iisus l-a certat zicînd: Taci și ieși din el. Și scuturîndu-l duhul cel necurat și strigînd cu glas mare, a ieșit din el. Și s-au spăimîntat toți, încît se întrebau între ei, zicînd: Ce este aceasta? O învățătură nouă și cu putere; că și duhurilor necurate le poruncește și i se supun. Și a ieșit vestea despre el îndată pretutindeni în toată împrejurimea Galileii (Mc. 1, 23-28; Lc. 4, 33). Duhurile cele viclene se numesc necurate, pentru că se bucură de toate faptele cele necuvioase. Și socotea diavolul pierzare a sa ieșirea din om, căci, fără milostivire fiind dracii, se întristează dacă nu sînt lăsați să facă rău oamenilor. Dar și ca cei ce sînt iubitori de trup și obișnuiți a se hrăni cu aburii lui cei nemateriali, lipsiți de hrană sînt dacă nu locuiesc în trupuri. De aceea și zice Domnul că neamul drăcesc se scoate cu postire (Mt. 17, 21). Și nu a zis pîngăritul: sfînt ești, căci mulți dintre prooroci au fost sfînti, ci a zis: Sfîntul, adică Cel singur sfînt și orînduit de Dumnezeu. Iar Iisus îi astupă gura, învățîndu-ne că se cuvine să le închidem gura dracilor, chiar dacă ar grăi lucruri adevărate. Și-l scutură pe om dracul și-l aruncă la pămînt, ca cei ce priveau, văzînd din ce fel de răutate a fost acesta slobozit, să creadă pentru minunea aceasta.

Și îndată ieșind ei din sinagogă, au venit în casa lui Simon și a lui Andrei, cu Iacov și cu Ioan. Iar soacra lui Simon zăcea, prinsă de friguri, și îndată i-au vorbit despre ea. Și apropiindu-se a ridicat-o, apucînd-o de mînă. Și au lăsat-o frigurile și ea le slujea (Mc. 1, 29-31; Mt. 8, 14; Lc. 4, 40). S-a dus, după cum era obiceiul, sîmbătă seara pentru ospăț în casa ucenicilor. Dar cea care era datoare a le sluji era prinsă de friguri. Și El o vindecă, iar ea le slujește lor. Cuvîntul acesta arată că, dacă ținut fiind tu de boală, te va vindeca Dumnezeu, să uneltești sănătatea spre slujirea sfinților și a lui Dumnezeu. Și prins de friguri încă este cel ce se mînie, și care cu mîna îndrăzneț este. Dar de va ține partea cea cugetătoare mîna lui, ca să nu o întindă pe ea cu îndrăzneală, cel ce pînă atunci era aprins de mînie va sluji părții celei cugetătoare. Căci dacă cugetarea ține mîna celui mînios, atunci mînia slujește cugetării.

Iar cînd s-a făcut seară și soarele apusese, au adus la el pe toți bolnavii și demonizații. Și toată cetatea era adunată la ușă. Și a

tămăduit pe mulți care pătimeau de felurite boli și demoni mulți a alungat. Iar pe demoni nu-i lăsa să vorbească, pentru că-l știau că El e Hristos (Mc. 1, 32-34). Nu fără rost se spune: când apunea soarele. Căci, de vreme ce nu se cuvenea a tămădui în ziua sîmbetei, de aceea așteptau apusul soarelui și atunci aduceau la El pe cei ce voiau să se tămăduiască. Și spune: pe mulți i-a tămăduit, în loc de: pe toți i-a tămăduit, căci „mulți“ îi arată pe toți. Sau poate că nu i-a vindecat pe toți, căci erau și din cei care nu s-au tămăduit din pricina necredinței lor. Și nu-i lăsa pe draci să vorbească, precum am zis, ca să ne învețe să nu credem în spusele lor, chiar de vor grăi adevărul. Căci dacă oamenii vor crede cu totul cele ce spun ei, blestemații vor amesteca cu cele adevărate pe cele mincinoase. Așa și Pavel a oprit pe duhul cel pitonicesc (Fapte 16, 17), care zicea: Acești oameni, robi ai lui Dumnezeu celui înalt sînt. Căci nu voia Sfîntul Pavel să fie adevărit și mărturisit de gură necurată.

A doua zi, foarte de dimineață, sculîndu-se, a ieșit și S-a dus într-un loc pustiu și se ruga acolo. Și a mers după El Simon și cei ce erau cu El. Și aflîndu-L, I-au zis: Toți te caută pe Tine. Și El a zis lor: Să mergem în altă parte, prin cetățile și satele învecinate, ca să propovăduiesc și acolo, căci pentru aceasta am venit. Și venind propovăduia în sinagogile lor, în toată Galileea, alungînd pe demoni (Mc. 1, 35-59). După ce a tămăduit pe cei bolnavi, se dă deoparte, învățîndu-ne să nu facem ceva spre arătarea trufașă, ci, dacă facem vreun bine, să ne sîrguim a-l ascunde. Încă se și roagă, arătîndu-ne iarăși că, dacă vom face vreun bine, se cuvine pe seama lui Dumnezeu să-l punem, că „toată darea cea bună de sus este, de la Tine pogorîndu-se“. Căci nu avea El nevoie de rugăciune. Și primește dorința poporului, dar se duce de acolo, arătînd că nu se cuvine a închide într-un loc învățătura, ci pretutindeni a întinde razele cuvîntului. Și vezi și cum unește învățătura cu lucrarea, căci propovăduind, și pe demoni îi scoate. Așa și tu, unește cu învățarea și lucrarea, ca să nu se arate deșert cuvîntul tău. Căci dacă Hristos n-ar fi arătat și minunile, nu ar fi fost crezut cuvîntul Lui.

Și un lepros a venit la El, rugîndu-L și îngenunchind și zicînd: De voiești, poți să mă curățești. Și făcîndu-i-se milă, a întins mîna și s-a atins de el și i-a zis: Voiesc, curățește-te. Și îndată s-a depărtat lepra de la el și s-a curățit (Mc. 1, 40-42; Mt. 8,2; Lc. 5, 12). Cu bună cunoștință era leprosul și credincios. De aceea nu spune: de vei cere de la Dumnezeu, ci: de vei vrea Tu, crezînd în El ca în

Dumnezeu. Și Hristos se atinge de el, ca să arate că nimic nu este necurat. Căci legea porunca să nu se atingă nimeni de lepros, ca de un necurat (Lev. 13). Dar Mîntuitorul arătînd că nimic nu este necurat după fire și că se cuvine să fie stricate rînduielile Legii, care au putere numai asupra celor care sînt simpli oameni – adică asupra celor care nu sînt decît oameni, iar nu Om și Dumnezeu, ca Domnul –, se atinge de lepros. Iar Elisei atît de mult se temea de Lege, încît pe Neeman, care era lepros și avea nevoie de vindecare, n-a suferit nici măcar a-l vedea (4 Regi 5, 10; Lc. 4, 27).

Și poruncindu-i cu asprime, îndată l-a alungat, și i-a zis: Vezi, nimănui să nu spui nimic, ci mergi de te arată preotului și adu, pentru curățirea ta, cele ce a rînduit Moise, spre mărturie lor. Iar el, ieșind, a început să propovăduiască multe și să răspîndească cuvîntul, încît Iisus nu mai putea să intre pe față în cetate, ci stătea afară în locuri pustii, și veneau la El de pretutindeni (Mc. 1, 43-45; Lev. 14). Și prin aceasta ne învață să nu ne trufim cînd facem cuiva bine, căci poruncește celui ce s-a curățit să nu-L vestească, deși bine știa că acela nu se va supune, ci Îl va vesti. Dar și cel care a dobîndit facerea de bine se cuvine a mulțumi, chiar dacă cel care a făcut binele nu are trebuință. Și l-a trimis pe el Domnul la preot (Lev. 14), căci așa porunca Legea, iar dacă preotul nu hotăra că s-a curățit cu adevărat cel pînă atunci lepros, nu putea intra în cetate, ci era gonit. Și poruncește să ducă și darul, ca să fie aceasta mărturie că nu este potrivit Legii, ci o iubește și cele poruncite de Lege și El le poruncește.

Și intrînd iarăși în Capernaum, după cîteva zile s-a auzit că este în casă. Și îndată s-au adunat mulți, încît nu mai era loc, nici înaintea ușii, și le grăia lor cuvîntul. Și au venit la El, aducînd un slăbănog pe care-l purtau patru inși. Și neputînd ei din pricina mulțimii să se apropie de El, au desfăcut acoperișul casei unde era Iisus și, prin spărtură, au lăsat în jos patul în care zăcea slăbănogul. Și văzînd Iisus credința lor, i-a zis slăbănogului: Fiule, iertate îți sînt păcatele tale! (Mc. 2, 1-5). După ce au trecut cîteva zile de la intrarea în Capernaum, auzind ei că este în casă, au alergat, nădăjduind că lesne vor ajunge la El. Și multă era credința acelor bărbați, de vreme ce și acoperișul l-au desfăcut. De aceea și Domnul îl vindecă pe slăbănog, văzînd credința celor ce l-au adus sau și credința slăbănogului. Pentru că și acela nu ar fi primit a fi adus, dacă n-ar fi crezut că va primi vindecare. De multe ori pentru credința celor care îi aduceau pe bolnavi îi vindecă pe aceștia, chiar necredincioși de ar

fi fost cei aduși. Iar alteleori, dimpotrivă, îi vindecă pentru credința lor, deși cei care îi aduceau erau necredincioși. Și mai întîi iartă păcatele celui bolnav, apoi îi vindecă și boala. Pentru că, de multe ori, din pricina păcatelor se întîmplă cele mai cumplite boli. Precum și slăbănogul de la Ioan din pricina păcatelor s-a slăbănogit. Pentru că nu este același slăbănog cel de la Ioan (5, 14) și cel pomenit acum. Cel de la Ioan nu avea om, iar acesta patru oameni are. Iar acela era la Scăldătoarea oilor, în Ierusalim, iar acesta de acum, în casă și în Capernaum. Încă și alte deosebiri sînt; dar să știi că cel de la Matei și cel ce acum la Marcu se pomenește sînt unul și același.

Și erau acolo unii dintre cărturari, care ședeau și cugetau în inimile lor: Pentru ce vorbește Acesta astfel? El hulește. Cine poate să ierte păcatele, fără numai unul Dumnezeu? Și îndată cunoscînd Iisus, cu duhul Lui, că așa cugetau ei în sine, le-a zis lor: De ce cugetați acestea în inimile voastre? Ce este mai ușor a zice slăbănogului: iertate îți sînt păcatele, sau a zice: scoală-te, ia-ți patul tău și umblă? Dar, ca să știți că putere are Fiul Omului a ierta păcatele pe pămînt, a zis slăbănogului: Tîe zic: scoală-te, ia-ți patul tău și mergi la casa ta. Și s-a sculat îndată și, luîndu-și patul, a ieșit înaintea tuturor, încît erau toți uimiți și slăveau pe Dumnezeu, zicînd: Asemenea lucruri n-am văzut niciodată (Mc. 2, 6-12; Mt. 9, 4). Fariseii Îl clevetesc pe Domnul ca pe un hulitor, pentru că ierta păcatele, pe care numai singur Dumnezeu le poate ierta. Iar Domnul le dă și alt semn că este Dumnezeu, arătînd că cunoaște inimile lor. Căci numai a lui Dumnezeu este a cunoaște inimile, așa cum zice și proorocul: Numai tu singur știi inimile (4 Regi 20, 39; Ps. 7, 10; Ier. 20, 12). Iar ei, cu toate că le-a descoperit cugetele lor, rămîn nesimțitori și nu cred că Cel care le cunoaște cugetele, Acela poate și păcatele să le vindece. Iar Domnul, vindecînd trupul, încredințează și adeverește că a vindecat și sufletul, prin ceea ce era arătat adevărind cele nearătate, și prin cele lesnicioase, pe cea mai grea. Dar fariseii mai greu lucru socoteau a fi vindecarea trupului, ca cea care se vedea. Iar a zice că s-a vindecat sufletul, adică i s-au iertat păcatele, li se părea lucru lesnicios, de vreme ce nu se vedea vindecarea. Poate că așa cugetau fariseii: Înșelătorul acesta lasă vindecarea trupului, care se vede, spunînd că vindecă sufletul, care nu se vede, prin cuvintele: Iertate-ți sînt tîe păcatele. Căci dacă ar avea putere, ar vindeca trupul, și nu ar vorbi despre suflet, care nu se vede. Iar Mîntuitorul le răspunde: Ce este mai lesne, a vindeca trupul sau su-

fletul ? Cu adevărat a vindeca trupul, care este cu adevărat lucru lesnicios, deși vouă vi se pare greu. Dar vă voi încredința și de sănătatea sufletului, care este lucru greu, dar, pentru că nu se poate vedea, pare lesnicioasă. Deci zice slăbănogului: Scoală-te și ia-ți patul tău. Spune aceasta pentru mai multa încredințare a minunii, că nu este după nălucire, și să arate nu numai că l-a vindecat, dar ci și putere a pus în el. Deci așa face și pentru bolile cele sufletești: nu numai că ne izbăvește pe noi de păcate, ci și că putere pune întru noi spre a lucra poruncile Sale. Deci și eu, slăbănog fiind, pot să mă vindec. Căci și acum este Hristos în Capernaum, care se tîlcuiește Casa Mîngîierii, adică în Biserică, căci Biserica este casa Mîngîietorului. Iar eu sînt slăbănog, avînd puterile sufletului nelucrătoare și nemișcate spre lucrul cel bun. Iar de voi fi ridicat de cei patru evangheliști și voi fi adus către Domnul, atunci voi auzi și eu: Fiule, – căci fiu al lui Dumnezeu mă fac prin lucrarea poruncilor – și mi se vor ierta păcatele. Dar cum voi ajunge înaintea lui Hristos ? De vor sparge acoperișul, adică mintea, care este mai presus de toate cele ce sînt întru noi; că are aceasta mult lut și vase de lut, adică lucrurile cele pămîntești; iar de vor fi acestea stricate și se va descoperi puterea minții care este întru noi, după aceea mă voi pogorî, adică mă voi smeri, deci atunci mă voi vindeca și voi ridica patul, adică trupul, către lucrarea poruncilor pornindu-l pe el; că nu se cuvine numai a ne ridica din păcat și a înțelege că am păcătuit, ci și patul, adică trupul, să-l ridicăm spre lucrarea faptei celei bune. Atunci și la vedere – adică la privirea celor dumnezeiești – vom putea ajunge, încît toate cugetele ce sînt întru noi vor zice: niciodată n-am văzut așa, adică niciodată, cînd eram slăbănogi, n-am înțeles așa ca acum, cînd ne-am vindecat. Căci cel care s-a curățit de păcate, acela vede după adevăr.

Și iarăși a ieșit la mare și toată mulțimea venea la El și îi învăța. Și trecînd, a văzut pe Levi al lui Alfeu șezînd la vamă, și i-a zis: Urmează-mi ! Iar el, sculîndu-se, i-a urmat. Și cînd ședea El în casa lui Levi, mulți vameși și păcătoși ședeau la masă cu Iisus și cu ucenicii Lui. Că erau mulți și-I urmau. Iar cărturarii și fariseii, văzîndu-L că mănîncă împreună cu vameșii și păcătoșii, ziceau către ucenicii Lui: De ce mănîncă și bea învățătorul vostru cu vameșii și cu păcătoșii ? Dar auzînd, Iisus le-a zis: Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi. N-am venit să chem pe drepti, ci pe cei păcătoși la pocăință (Mc. 1, 13-17; Mt. 9, 9; Lc. 5, 27). Domnul,

după ce a săvârșit minunea cu slăbănogul, iese la mare, poate vrînd să stea deoparte; dar mulțimile aleargă după El; iar tu să înveți că pe cît fugi de slavă, ea vine după tine, iar de vei umbla după ea, ea fuge de tine. Trecînd de acolo, l-a vînat pe Matei; căci cel numit acum Levi, este Matei, căci două nume avea. Deci Luca și Marcu îl numesc Levi, acoperindu-i numele; iar el însuși (Matei) nu s-a rușinat să se vădească pe sine, căci zice: și a văzut Iisus pe Matei Vameșul. Deci și noi să nu ne rușinăm a ne mărturisi păcatele. Și ședea Levi la vamă, precum se pare, cerînd vama de la cineva, sau luînd seama, sau altceva făcînd, din cele ce obișnuiesc vameșii a face. Și așa cu bună cunoștință a fost, că a lăsat toate și i-a urmat lui Hristos. Și bucurîndu-se a chemat pe mulți la ospăt. Iar fariseii învinuiesc pe ceilalți oameni, arătîndu-se astfel pe ei a fi curați. Dar Domnul zice: nu am venit să chem pe cei drepți, adică pe voi, care singuri vă faceți drepți – căci cu ironie zice aceasta –, ci pe cei păcătoși. Și-i chem, să nu rămîină păcătoși, ci să vină la pocăință, adică să se întoarcă. Ca să nu socotești că numai cheamă pe păcătoși, dar nu-i face mai buni, adaugă: la pocăință.

Ucenicii lui Ioan și ai fariseilor posteau și au venit și i-au zis Lui: De ce ucenicii lui Ioan și ucenicii fariseilor postesc, iar ucenicii Tăi nu postesc? Și Iisus le-a zis: Pot, oare, prietenii mirelui să postească cît timp este mirele cu ei? Cîtă vreme au pe mire cu ei, nu pot să postească. Dar vor veni zile cînd se va lua mirele de la ei și atunci vor posti în acele zile (Mc. 2, 18-20; Mt. 9, 14; Lc. 5, 33). Și ucenicii lui Ioan, nefiind desăvârșiți, petreceau în obiceiurile iudaice. De aceea vin unii la Hristos, aducîndu-i și pe aceștia de pildă și învinuindu-L pe El pentru că ucenicii Săi nu posteau ca ei. Iar El le spune: Acum Mire sînt Eu și se cuvine să fie veseli și să nu postească. Iar cînd Mă voi duce din viața aceasta, atunci în ispite căzînd ei, vor posti și se vor întrista. Iar Mire se numește nu numai pentru că sufletele cele feciorelnice le face mirese ale Sale, ci și pentru că vremea venirii Lui celei dintîi nu este spre plîngere și întristare celor ce cred în El, nici ostenele nu are, ci lesne și fără lucrările Legii, prin botez ne odihnește pe noi. Căci ce osteneală cere a ne boteza? Dar prin acest lucru lesnicios, mîntuire aflăm. Iar fii ai nunții sînt apostolii, fiindcă ei se învrednicesc de bucuria Domnului și sînt părtași de tot binele ceresc și de toată dulceața. Dar și așa să înțelegi: că orice om, cînd lucrează fapta cea bună, este fiu al nunții. Cît are cu sine pe Mirele Hristos, nu postește, adică nu arată lu-

crurile pocăinței; căci cum ar arăta lucruri de pocăință cel ce nu greșește? Iar când se va lua de la el Mirele Hristos, căzînd el în păcat, atunci postește și se pocăiește, ca să vindece păcatul.

Nimeni nu coase la haină veche petic dintr-o bucată de stofă nouă, iar de nu, peticul nou va trage din haina veche și se face o ruptură și mai rea. Nimeni, iarăși, nu pune vin nou în burdufuri vechi, iar de nu, vinul nou sparge burdufurile și vinul se varsă și burdufurile se strică: încît vinul nou trebuie să fie în burdufuri noi (Mc. 2, 21-22). După cum, dacă se va pune petic nou la haină veche, se face ruptură mare; iar vinul nou, cu fierbințeala sa, sparge burdufurile vechi, așa și ucenicii Mei, care încă nu s-au făcut tari, dacă îi voi îngreuna pe ei, îi voi vătăma, că sînt asemenea hainelor celor vechi, pentru neputința cunoștinței lor. De aceea nu se cuvine să le pun lor porunca cea grea a postirii. Sau înțelege și așa: ucenicii lui Hristos, noi fiind, nu pot sluji obiceiurilor Legii celei vechi.

Și pe cînd mergea El într-o sîmbătă prin semănături, ucenicii Lui, în drumul lor, au început să smulgă spice. Și fariseii îi ziceau: vezi, de ce fac sîmbăta ce nu se cuvine? Și Iisus le-a răspuns: Au niciodată nu ați citit ce a făcut David, cînd a avut nevoie și a flămînzit, el și cei ce erau cu el? Cum a intrat în casa lui Dumnezeu în zilele lui Abiatar arhiereul, și a mîncat pîinile punerii înainte, pe care nu se cuvenea să le mînce decît numai preoții, și a dat și celor ce erau cu el? Și le zicea lor: sîmbăta a fost făcută pentru om, iar nu omul pentru sîmbătă. Astfel că Fiul Omului este domn și al sîmbetei (Mc. 2, 23-28; Mt. 12, 1; Lc. 7, 1). Ucenicii Domnului smulg spicele, ca cei care nu mai obișnuiau să trăiască după Legea cea veche. Iar fariseii mîniindu-se, Hristos le închide gura spunîndu-le cele despre David, care, cînd a avut nevoie, a călcat Legea, în vremea lui Abiatar arhiereul. Că fugind proorocul David de Saul (1 Regi 21), a venit la arhiereul acela și l-a amăgit că este trimis de împărat pentru nevoile oștii și pîinile punerii înainte le-a mîncat și sabia lui Goliat, care era afierosită Domnului (Ieș. 25, 30), a luat-o. Și 12 erau pîinile acelea, și în fiecare zi se puneau pe masă, șase de-a dreapta și șase de-a stînga. Unii iscodesc de ce evanghelistul îl numește Abiatar pe arhiereu, iar Cartea Regilor îl numește pe acesta Abimelec. Se poate să fi avut acesta două nume. Sau, în alt chip: Cartea Regilor spune că era atunci preot Abimelec, iar evanghelistul spune că era arhiereu Abiatar. Și se poate ca preot să fi fost, cu adevărat unul, iar arhiereu altul. Iar după o mai înaltă înțelegere: uce-

nicii lui Hristos în ziua sîmbetei, adică întru odihna sufletelor – că sîmbăta se tîlcuiește odihnă –, cînd deci au odihnă din partea patimilor, nefiind luptați de diavol, atunci fac cale, adică se fac povățuitori și ai altora spre fapta cea bună, smulgînd și dezrădăcinînd toate cele care răsăr din pămînt și din nălucirea cea de jos; căci de nu va lipsi lucrarea patimilor și nu va ajunge cineva la liniște, nu se poate face altora cale și povățuitor spre cele bune.

Și iarăși a intrat în sinagogă. Și era acolo un om avînd mîna uscată. Și îl pîndeau pe Iisus să vadă dacă îl va vindeca sîmbăta, ca să-L învinuiască. Și a zis omului care avea mîna uscată: Ridică-te în mijloc. Și a zis lor: Se cuvine, sîmbăta, a face bine sau a face rău, a mîntui un suflet sau a-l pierde? Dar ei tăceau; și privindu-i pe ei cu mînie și întristîndu-se de învîrtoșarea inimii lor, a zis omului: Întinde mîna ta. Și a întins-o, și mîna lui s-a făcut sănătoasă (Mc. 3, 1-5; Mt. 12, 9; Lc. 6.6). Fiind ucenicii Săi învinuiți că smulgeau spice sîmbăta, Domnul a astupat gura pîrșilor prin pilda lui David; acum și mai mult rușinîndu-i pe ei, face minunea, arătînd că nici ucenicii Lui n-au greșit smulgînd spice, nici El, făcînd minunea în zi de sîmbătă. Căci de este lucru rău a face minuni, este lucru rău și a lua cele de nevoie sîmbăta; dar a face minuni pentru mîntuirea omului este lucru dumnezeiesc și nu calcă Legea cel ce sîmbăta nu lucrează nici un rău. Și îi întrebă pe ei dacă se cuvine a face bine, rușinîndu-i că-L opresc de a face bine. Iar uscată are mîna cea dreaptă cel care nu face lucrurile părții celei drepte; și-i zice Hristos: Ridică-te, adică: scoală-te din păcat. Și „stai în mijloc“, adică în mijlocul faptelor celor bune. Căci toată fapta cea bună de mijloc este, adică nu se pleacă nici la lipsire, nici la covîrșire. Deci atunci cînd va sta în mijloc, se va face sănătoasă mîna lui, adică așa cum era la început. Pentru că a fost vreme cînd aveam sănătoase mîinile, adică lucrarea faptei bune, cînd încă nu fusese călcarea poruncii; iar după ce s-a întins mîna noastră la rodul cel oprit, s-a uscat către lucrarea binelui. Deci iarăși va fi mîna noastră dreaptă sănătoasă, cînd vom sta în mijlocul faptelor celor bune.

Și ieșind, fariseii au făcut îndată sfat cu irodianii împotriva lui, ca să-L piardă. Iisus, împreună cu ucenicii Lui, a plecat înspre mare și mulțime multă din Galileea și din Iudeea l-a urmat. Din Ierusalim, din Idumeea, de dincolo de Iordan, dimprejurul Tirului și Sidonului, mulțime mare, care, auzind cîte făcea, a venit la El. Și a zis ucenicilor Săi să-i fie pusă la îndemînă o corăbioară, ca să nu-l

îmbulzească mulțimea; fiindcă vindecase pe mulți, de aceea năvăleau asupra Lui, ca să se atingă de El toți cîți erau bolnavi. Iar dururile cele necurate, cînd îl vedeau, cădeau înaintea lui și strigau, zicînd: Tu ești Fiul lui Dumnezeu. Și El îi certa mult ca să nu-L dea pe față (Mc. 3, 6-12; Mt. 12, 14). Cine erau irodianii ? Sau ostașii lui Irod, sau un oarecare eres nou răsărit, care învăța că Irod este Mesia, pentru că la el s-a sfîrșit diadohia împăraților evrei (Fac. 49, 10). Căci proorocia lui Iacov spunea că atunci cînd va lipsi stăpînitor din Iuda, atunci va veni Hristos. Deci, fiindcă în timpul lui Irod nu mai era stăpînitor iudeu, ci el stăpînea, care era de altă seminție (căci era idumeu), unii au socotit că el este Hristos. Aceștia se sfătuiau să-L piardă pe Domnul, iar El pleacă de acolo fiindcă nu era încă vremea patimii, și se duce de la cei nemulțumitori, ca multora să facă bine. Căci mulți s-au dus după El și i-a vindecat pe ei. Căci și cei din Tir și din Sidon, de alt neam, se foloseau de El, iar neamul Lui îl gonea; așa că nici un folos nu este de la rudenii, de nu au obicei bun. Și cei de alt neam veneau la El de departe, iar iudeii, la care venise El, îl goneau. Vezi încă și neubirea Lui de slavă. Încă să înțelegi că irodianii, adică cei trupești, voiesc să-Lucidă pe Hristos, că Irod înseamnă „de piele“. Și vin după El cei care au ieșit din casele lor și din țara lor, adică din iubirea către trup. Iar corăbioara în care stă Iisus arată că El este Cuvîntul cel dintru noi, care poruncește ca trupul, adică corăbioara noastră, să stea lîngă El și să nu intre în tulburarea lucrurilor vieții, ca să nu-L împresoare pe Hristos cel din inima noastră mulțimile, adică tulburările lucrurilor.

Și S-a suit pe munte și a chemat la sine pe cîți a voit, și au venit la El. Și a rînduit pe cei doisprezece, pe care i-a numit apostoli, ca să fie cu El și să-i trimită să propovăduiască, și să aibă putere să vindece bolile și să alunge demonii. Deci a rînduit pe cei doisprezece: pe Simon, căruia i-a pus numele Petru; pe Iacov al lui Zevedeu și pe Ioan, fratele lui Iacov, și le-a pus lor numele Boanerges, adică fiii tunetului; și pe Andrei, și pe Filip, și pe Bartolomeu, și pe Matei, și pe Toma, și pe Iacov al lui Alfeu, și pe Tadeu și pe Simon Cunaneul, și pe Iuda Iscarioteanul, cel care l-a și vîndut (Mc. 3, 13-19). [Notă pentru „fiii tunetului“. După cum fiu al fărădelegii este cel fără de lege, și fiu al pierzării, cel pierdut, și fiu al păcii, cel pașnic, așa și fii ai tunetului sînt cei ce tună; că în chipul tunetului din cer, tare au tunat aceștia învățăturile cele despre Dumnezeu; Iacov, necris, iar Ioan în scris. Iar cuvîntul acesta „Boanerges“

este evreiesc, ca și Chifa.] S-a suit la munte ca să se roage. Căci după ce făcuse minuni, după arătarea lor, se roagă, învățându-ne cu adevărat pe toți că se cuvine să mulțumim lui Dumnezeu când ajungem să facem un bine și să credem că din puterea Lui s-a făcut. Sau fiindcă voiește să-i hirotonească pe apostoli, de aceea se suie să se roage, ca să știm să ne rugăm când voim să hirotonim pe cineva, ca să ni se descopere nouă de e vrednic. Încă și pe Iuda îl alege apostol, ca să vedem că Dumnezeu nu se întoarce de la nici un om din pricina răutății ce va să facă, ci, pentru fapta bună care este acum în el, îl învrednicește de cinste, deși știe că mai apoi va face răul. Și spune numele apostolilor, pentru a arăta pe adevărații apostoli, din pricina apostolilor mincinoși. Iar fii ai tunetului îi numește pe fiii lui Zevedeu, ca pe cei care au fost mari propovăduitori și cuvîntători de Dumnezeu.

Și a venit în casă, și iarăși mulțimea s-a adunat, încît ei nu puteau nici să mănînce. Și auzind ai Săi, au ieșit ca să-l prindă, că ziceau: Și-a ieșit din fire. Iar cărturarii, care veneau din Ierusalim, ziceau că are pe Beelzebul și că cu domnul demonilor alungă demonii (Mc. 3, 20-22). Au ieșit ai Săi – poate din neamul lui, sau rudele Lui –, ca să-L prindă, crezînd că și-a ieșit din fire, adică că are drac. Căci auzind că scoate draci și tămăduiește boli, din pizmă socoteau că are drac și și-a ieșit din fire. De aceea voiau să-L prindă și să-L lege ca pe un înderăcit. La fel socoteau și cărturarii cei din Ierusalim că are drac; și pentru că nu puteau vorbi împotriva minunilor pe care le făcea El, în alt chip îl clevetesc, spunînd că face acestea cu ajutorul dracilor.

Și chemîndu-i la Sine, le-a vorbit în pilde: Cum poate satana să alunge pe satana? Dacă o împărăție se va dezbină în sine, acea împărăție nu mai poate dăinui. Și dacă o casă se va dezbină în sine, casa aceea nu va mai putea să se țină. Și dacă satana s-a sculat împotriva sa însuși și s-a dezbinat, nu poate să dăinuiască, ci are sfîrșit. Dar nimeni nu poate, intrînd în casa celui tare, să-i răpească lucrurile, de nu va lega întîi pe cel tare, și atunci va jefui casa lui (Mc. 3, 23-27). Prin pilde, împotriva cărora nu aveau cîr răspunde, îi surpă pe pizmăreții iudei. Căci, spune, cum este cu putință ca drac să scoată pe drac? Și cum poți să răpești lucrurile celui mai tare, de nu-l vei lega mai întîi pe el? Și aceasta așa se înțelege: tare este diavolul, iar lucrurile lui sînt oamenii care îl au pe el în ei. Deci de nu va lega mai întîi cineva pe diavolul și-l va surpa, cum îi va putea răpi pe cei înderăciți de la el? Iar dacă Eu răpesc lucrurile lui, adică

li slobozesc pe oameni de la patima diavolească, cu adevărat înseamnă că mai întâi am legat și am surpat pe diavoli și deci sînt vrăjmaș al lor. Cum, dar, ziceți voi că am drac, adică sînt prieten al dracilor și prin vrăjitorie scot dracii ?

Adevărat grăiesc vouă că toate vor fi iertate fiilor oamenilor, păcatele și hulele cîte vor fi hulit; dar cine va huli împotriva Duhului Sfînt nu are iertare în veac, ci este vinovat de osînda veșnică. Pentru că ziceau că are duh necurat (Mc. 3, 28-30). Orice păcate fac oamenii, poate se vor învrednici de iertare, Dumnezeu pogorîndu-se în fața neputinței oamenilor. Adică, numind pe Domnul mîncăcios și băutor de vin, prieten al vameșilor și al păcătoșilor, pentru aceasta vor fi iertați. Dar cînd văd că El face minuni preaslăvite și hulesc pe Duhul Sfînt, adică minunile care se fac prin Sfîntul Duh, atunci nu vor dobîndi iertare, de nu se vor pocăi. Cînd se sminteau pentru trupul Lui, chiar dacă nu s-ar fi pocăit, ar fi fost iertați, căci s-au smintit ca niște oameni. Dar cînd Îl vedeau făcînd lucrurile lui Dumnezeu și iarăși huleau, cum vor putea fi iertați, nepocăiți rămînd ei ?

Și au venit mama Lui și frații Lui și, stînd afară, au trimis la El ca să-L cheme. Iar mulțimea ședea împrejurul Lui. Și i-au zis unii: Iată, mama ta și frații tăi și surorile tale sînt afară și te caută. Și, răspunzînd lor, le-a zis: Cine este mama mea și frații mei ? Și privind pe cei ce ședeau în jurul Lui, a zis: Iată mama mea și frații mei ! Că oricine va face voia lui Dumnezeu, acesta este fratele meu și sora mea și mama mea (Mc. 3, 31-35; Mt. 12, 46; Lc. 8, 19). Frații Domnului, pizmuindu-L, au venit să-L prindă pe El, ca pe un ieșit din fire și îndrăcit. Iar mama, poate de patima iubirii de slavă fiind ținută, a venit să-l ia pe El de la învățătură și să arate mulțimilor că pe Cel care de dînșii este privit ca minunat, în așa fel îl cîrmuiește, cît și de la învățătură îl trage. Deci Domnul răspunde că nimic nu-i va folosi mamei Sale că Îi este mamă, dacă nu va avea fapte bune. Așijderea, nici fraților Săi nu le va folosi această rudenie, căci sînt cu adevărat rudeniile ale lui Hristos cei care fac voia lui Dumnezeu. Dar nu zice aceasta lepădîndu-Se de mama sa, ci arătînd că nu pentru că L-a născut va fi vrednică de cinste, ci pentru faptele bune. Iar dacă pe acelea nu le va avea, alții mai întâi vor fi cinstiți ca rudeniile.

Și iarăși a început Iisus să învețe lîngă mare, și s-a adunat la El mulțime foarte multă, încît El a intrat în corabie și ședea pe mare, iar toată mulțimea era lîngă mare, pe uscat. Și-i învăța multe în

pilde (Mc. 4, 1-2). Iisus stă în corabie pentru ca, avîndu-i pe toți în fața Sa, tuturor să le vorbească și pe nimeni să nu lase deoparte.

Și în învățătura Sa le zicea: *Ascultați: iată, ieșit-a semănătorul să semene. Și pe cînd semăna el, o sămînță a căzut lîngă cale și păsările cerului au venit și au mîncat-o. Și alta a căzut pe loc pietros, unde nu avea pămînt mult, și îndată a răsărit, pentru că nu avea pămînt mult. Și cînd s-a ridicat soarele, s-a veșejit și, neavînd rădăcină, s-a uscat. Altă sămînță a căzut în spini, a crescut, dar spinii au înăbușit-o și rod n-a dat. Și altele au căzut pe pămîntul cel bun și, înălțîndu-se și crescînd, au dat roade și au adus: una treizeci, alta șaizeci, alta o sută. Și zicea: Cine are urechi de auzit să audă. Iar cînd a fost singur, cei ce erau pe lîngă el, împreună cu cei doisprezece, îl întrebau despre pilde. Și le-a răspuns: Vouă vă e dat să cunoașteți taina împărăției lui Dumnezeu, dar pentru cei de afară totul se face în pilde, ca uitîndu-se, să privească și să nu vadă, și, auzind, să nu înțeleagă, ca nu cumva să se întoarcă și să fie iertați* (Mc. 4, 2-12; Mt. 13, 3; Lc. 8, 5; Is. 6, 9; In. 12, 39). Pilda pentru sămînță o spune ca să facă pe ascultători mai cu luare-aminte. Căci, pentru că spune că sămînță este cuvîntul care, de va ajunge la cei care nu iau aminte, se strică, de aceea mai înainte de altele spune să se sîrguiască ascultătorii, să nu se asemene cu acel pămînt care strică sămînța. Dar cine este semănătorul ? Însuși Hristos, care din sînurile părintești, din iubire de oameni și smerindu-Se pe Sine, a ieșit. Și a ieșit nu ca să ardă pămîntul cel blestemat și inimile cele viclene, nici să taie spinii, ci ca să semene sămînța. Și care sămînță ? Oare a lui Moise ? Sau a proorocilor ? Nu. Ci a Sa, adică să propovăduiască Evanghelia Sa. Deci Acela semăna, iar din semînțe una a căzut în suflet călcat de mulți și păsările cerului, adică demonii, care țin văzduhul, au mîncat sămînța; căci așa sînt cei care voiesc să placă oamenilor, cale călcată de mulți. Căci vrînd cineva să placă și acestuia, și aceluia, se cheamă că este de mulți călcat. Vezi că nu spune: a aruncat-o pe ea pe cale, ci spune: a căzut. Căci cel ce seamănă ca într-un pămînt bun aruncă sămînța, dar el aflîndu-se rău, strică sămînța, adică cuvîntul. Iar unii înțeleg astfel: a căzut lîngă cale arată că a căzut în inima necredincioasă. Căci cale este Hristos (In. 14, 6), iar lîngă cale sînt cei necredincioși, cei ce sînt în afară de cale, adică de Hristos. Iar alta cade în suflet pietros, în cei ce lesne o primesc, apoi o leapădă; aceștia sînt pietroși, fiindcă un timp sînt asemenea cu piatra, adică cu Hristos, pentru că au

primit cuvîntul, dar pentru că numai puțină vreme îl primesc, apoi îl leapădă, nu mai sînt asemenea cu El. Iar alta a căzut în sufletul cu multe griji, că spini sînt grijile. Iar a patra în pămînt bun. Vezi, dar, că rare sînt cele bune și puțini cei ce se mîntuiesc, căci numai a patra parte a seminței se descoperă a fi mîntuită. Deci ucenicilor, care L-au întreat îndeosebi, le spune că lor li s-a dat a ști tainele. Dar oare după alegere de sorți și după noroc unora s-a dat, iar altora nu ? Să nu fie ! Ci acelora s-a dat, care cer. Că zice: „Cereți și vi se va da“ (Mt. 7, 7; Lc 11, 9). Iar pe ceilalți i-a orbit Dumnezeu, ca să nu le fie lor spre mai mare osîndă, de vor înțelege ceea ce se cuvine, dar nu vor face. Și dacă voiești, cunoaște în alt chip: că Dumnezeu pe toți i-a făcut a vedea ceea ce se cuvine. Ascultă: a vedea este de la Dumnezeu, iar a nu vedea, aceasta este a răutății lor. Căci Dumnezeu văzători i-a zidit pe ei, adică cunoșcători ai lucrului celui bun. Dar ei nu văd, de voie închizînd ochii lor, ca să nu se întoarcă și să se îndrepte, nedorind ei mîntuirea lor și sporirea.

Și le-a zis: Nu pricepeți pilda aceasta ? Dar cum veți înțelege toate pildele ? Semănătorul seamănă cuvîntul. Cele de lîngă cale sînt aceia în care se seamănă cuvîntul și, cînd îl aud, îndată vine satana și ia cuvîntul cel semănat în inimile lor. Cele semămate pe loc pietros sînt aceia care, cînd aud cuvîntul, îl primesc îndată cu bucurie, dar n-au rădăcină în ei, ci țin pînă la un timp; apoi, cînd se împlină strîmtorare sau prigoană pentru cuvînt, îndată se smintesc. Și cele semămate între spini sînt cei ce ascultă cuvîntul, dar grijile veacului și înșelăciunea bogăției și poftele după celelalte, pătrunzînd în ei, înăbușă cuvîntul și îl fac neroditor. Iar cele semănat pe pămîntul cel bun sînt cei ce aud cuvîntul și-l primesc și aduc roade: unul treizeci, altul șaizeci și altul o sută (Mc. 4, 13-20). Sînt trei cete ale celor care pierd cuvîntul. Cei de lîngă cale, care nu iau aminte la el; cei de pe piatră, cei împuținați cu sufletul; și cei dintre spini, cei care se desfătează. Și cei care primesc cuvîntul, tot în trei cete se împart: căci unii aduc roadă o sută – cei ce au viață desăvîrșită; alții șaizeci – cei ce sînt de mijloc; iar alții treizeci – adică puține, dar după puterea lor aduc. Adică unii sînt feciorelnici și pustnici, alții care petrec în adunare și în viața de obște, iar alții sînt mirenii și cei ce viețuiesc întru căsătorie. Și Domnul pe toți aceștia îi primește ca pe cei ce aduc roadă, har fie iubirii Sale de oameni !

Și le zicea: Se aduce oare făclia ca să fie pusă sub obroc sau sub pat ? Oare nu ca să fie pusă în sfeșnic ? Căci nu e nimic ascuns ca

să nu se dea pe față; nici n-a fost ceva tănuit, decât ca să vină la arătare. Cine are urechi de auzit să audă (Mc. 4, 21-23; Mt. 5, 15; Lc. 8, 16). Aici îi sfătuiește pe apostoli să fie cu viața și traiul străluciți. Că precum făclia, zice, se pune ca să lumineze, așa și viața voastră de toți va să fie privită și toți se vor uita la ea. Deci, sîrguiți-vă a avea viață bună, căci nu stați în ungher, ci sînteți la lumină, iar lumina nu se ascunde, ci se pune în sfeșnic să lumineze tuturor. Dar și fiecare dintre voi este lumină, și este dator a se pune în sfeșnic, adică în înălțimea petrecerii după voia lui Dumnezeu, ca și altora să lumineze. Iar nu sub obroc, adică sub lăcomia pîntecului, și nici sub pat, adică sub odihnă. Căci nimeni, sîrguindu-se pentru hrană și poftind odihnă, nu poate a fi lumină care să lumineze altora, prin viața sa. Căci nu este ceva tănuit, care să nu se vădească, ori de va face cineva bine, ori de va face rău în ascuns, se va vădi și aici, și mai mult în veacul ce va să vie. Căci ce era mai tănuit decât Dumnezeu? Și El s-a arătat în trup.

Și le zicea: *Luați seama la ce auziți: cu ce măsură măsurați, vi se va măsura; iar vouă, celor ce ascultați, vi se va da și vă va prisosi. Căci celui ce are i se va da, dar de la cel ce nu are, și ce are i se va lua* (Mc. 4, 24-25; Mt. 7, 2; Lc. 13, 19). Deșteaptă pe ucenici spre trezvie, îndemnîndu-i să nu scape nimic din cele pe care le spune El. Căci cu ce măsură veți măsura, cu aceea se va măsura vouă, adică cîtă măsură de luare-aminte veți aduce, atîta folos veți primi. Pentru că dacă ascultătorul ia aminte cu osîrdie, îi dă și Dumnezeu folosință multă. Iar de se va slăbănogi, pe potrivă îi va fi dobînda folosinței. Căci celui ce are osîrdie și nevoință i se va da și folosință. Iar celui ce nu are osîrdie și nevoință și ceea ce i se pare că are se va lua de la el. Că din pricina lenevirii se stinge și acea mică scînteie pe care o avea la început, după cum, prin osîrdie, mai tare se aprinde.

Și zicea: *asa este împărăția lui Dumnezeu, ca un om care aruncă sămînța în pămînt. Și doarme și se scoală, noaptea și ziua, și sămînța răsare și crește, cum nu știe el. Pămîntul rodește de la sine: mai întîi pai, apoi spic, după aceea grîu deplin în spic. Iar cînd rodul se coace, îndată trimite secera, că a sosit secerișul* (Mc. 4, 26-29). Prin împărăția lui Dumnezeu să înțelegi iconomia Sa pentru noi. Căci pentru noi Însuși Dumnezeu om S-a făcut, ca să arunce sămînța. Și sămînța pe care a aruncat-o pe pămînt este propovăduirea Evangheliei. Iar după ce a aruncat-o, doarme, adică s-a suit la ceruri. Dar deși pare că doarme, se scoală noaptea, adică cînd

prin ispite ne ridică pe noi spre cunoașterea Lui. Iar ziua, când prin cele dulci și veselitoare iconomisește viața noastră. Și cum crește sămînța nu știe El. Căci de sine stăpînitori sîntem și în voința noastră stă a crește sămînța sau nu. Fiindcă nu de silă rodim, ci de la sine, întîi pai, începătură a faptei bune arătînd, când sîntem prunci și n-am ajuns încă la măsura vîrstei lui Hristos. Apoi spic, când și împotriva ispitelor putem sta, pentru că spicul cu noduri se încinge și stă drept și mai desăvîrșit este decît paiul. După aceea și grîu deplin în spic, când roadă desăvîrșită aduce omul. Iar când va veni secerișul, atunci secera adună roada. Iar seceră să înțelegi pe cuvîntul lui Dumnezeu, și seceriș, vremea sfîrșitului.

Și zicea: Cum vom asemăna împărăția lui Dumnezeu, sau în ce pildă o vom închipui? Cu grăuntele de muștar care, când se seamănă în pămînt, este mai mic decît toate semințele de pe pămînt; dar după ce s-a semănat, crește și se face mai mare decît toate legumele și face ramuri mari, încît sub umbra lui pot să sălășluiască păsările cerului. Și cu multe pilde ca acestea le grăia cuvîntul după cum puteau să înțeleagă. Iar fără pildă nu le grăia; și ucenicilor Săi le lămurea toate, deosebi (Mc. 4, 30-34; Mt. 13, 31; Lc. 13, 19). Mic este începutul credinței. Căci crede în Hristos și te vei mîntui. Vezi cît este cuvîntul credinței? Cît grăuntele de muștar. Dar după ce s-a semănat pe pămînt propovăduirea, s-a lătit și a crescut, încît păsările cerului, adică toți cei înalți cu înțelegerea și cu cunoștința locuiesc în ea. Căci cîți înțelepți n-au lăsat înțelepciunea lumii și s-au odihnit în cea a propovăduirii? Deci mai mare decît toate s-a făcut și ramuri mari a făcut. Că unul dintre apostoli în Roma, altul în India, altul în Ahaia, altul în altă parte a pămîntului s-au dus, ca ramurile despărțindu-se. Și le grăia Domnul mulțimilor în pilde. Pentru că poporul era simplu și neînvățat, de aceea le vorbește de cele pe care ei le știau, ca să-i învețe cu folos și să-i îndemne să vină la El și să-L întrebe, iar prin întrebare să afle cele neștiute. Căci iață că ucenicilor, care veneau și Îl întrebau, le dezlega toate, deosebi. Și le dezlega toate cele pe care nu le știau și despre care întrebau.

Și în ziua aceea, când s-a înserat, a zis către ei: Să trecem pe țărîmul celălalt. Și lăsînd ei mulțimea, L-au luat cu ei în corabie, așa cum era, căci erau cu El și alte corăbii. Și s-a pornit o furtună mare de vînt și valurile se prăvăleau peste corabie, încît corabia era aproape să se umple. Iar Iisus era la partea dindărăt a corabiei, dormind pe căpătîi. L-au deșteptat și i-au zis: Învățătorule, nu-ți

este grijă că pierim ? Și El, sculându-se, a certat vîntul și a poruncit mării: Taci ! Încetează ! Și vîntul s-a potolit și s-a făcut liniște mare. Și le-a zis lor: Pentru ce sînteți așa de fricoși ? Cum de nu aveți credință ? Și s-au înfricoșat cu frică mare și ziceau unul către altul: Cine este, oare, acesta, că și vîntul și marea i se supun ? (Mc. 4, 35-41; Mt. 8, 24; Lc. 8, 23). Într-un fel le-a povestit acestea Matei și în alt chip Marcu. Căci pe cele spuse de acela mai pe larg, acesta le-a scurtat. Și, dimpotrivă, pe cele ce acela a scurtat, acesta le-a spus pe larg. Deci a luat numai pe ucenici, ca să-i facă martori ai minunii. Iar ca să nu se înalțe că numai pe ei i-a luat, îi lasă să se teamă de vifor și încă pentru a învăța să sufere ispitele. Și doarme, ca mai mare să se arate lor minunea. Căci dacă ar fi fost furtuna fiind Hristos treaz, sau nu s-ar fi înfricoșat, sau nu s-ar fi rugat de El. Deci îi lasă să cadă în frica primejdiei, ca să vină întru simțirea puterii Lui. Pentru că văzînd ei că altora li se face bine, iar ei nici un bine n-au dobîndit, se puteau lenevi. Și doarme. Iar cînd se trezește, ceartă mai întîi vîntul, căci el sălbăticește marea. După aceea marea. Încă și pe ucenici îi ceartă, că nu au credință, căci de ar fi avut credință, ar fi crezut că, chiar dormind El, îi poate păzi nevătămați. Iar ei unul către altul grăind, se mirau: Oare cine este Acesta ? Căci încă îndoială aveau cu privire la El. Și pentru că numai cu porunca a potolit marea, nici cu toiag ca Moise, nici cu rugăciune, ca Elisei Iordanul. Nici cu chivotul, ca Isus al lui Navi (Ieș. 14, 21; 4 Regi 2, 14; Isus Navi 3, 17). Pentru aceasta li se părea mai presus de om, dar pentru că dormea ca toți oamenii, om li se părea a fi.

Și a venit de cealaltă parte a mării în ținutul gadarenilor. Iar după ce a ieșit din corabie, îndată l-a întîmpinat, din morminte, un om cu duh necurat, care își avea locuința în morminte, și nimeni nu putea să-l lege nici măcar cu lanțuri, pentru că de multe ori fiind legat în obezi și în lanțuri, el rupea lanțurile, și obezile le sfărîma, și nimeni nu putea să-l potolească; și neîncetat noaptea și ziua era prin morminte și prin munți, strigînd și tăindu-se cu pietre (Mc. 5, 1-5; Mt. 8, 28; Lc. 8, 27). Matei spune că au fost doi îndrăciți, iar Marcu și Luca, unul, căci pe cel mai cumplit alegîndu-l dintre ei, povestesc numai despre acesta. Deci vine îndrăcițul, mărturisindu-L pe El că este Fiul lui Dumnezeu. Și pentru că cei din corabie se îndoiau de El, mărturia de la vrăjmaș, adică de la diavol, este mai de crezută. Și locuia acela în morminte, vrînd vrăjmașul să sădească în oameni credința că sufletele celor morți se fac draci, lucru care să nu fie a-l crede cineva.

Iar văzîndu-L de departe pe Iisus, a alergat și s-a închinat Lui. Și strigînd cu glas puternic, a zis: Ce ai cu mine, Iisuse, Fiule al lui Dumnezeu celui prea înalt? Te jur pe Dumnezeu să nu mă chiniești. Căci îți zicea: Ieși duh necurat din omul acesta. Și l-a întrebat: Care îți este numele? Și i-a răspuns: Legiune este numele meu, căci sîntem mulți. Și Îl rugau mult să nu-i trimită afară din acel ținut (Mc. 5, 6-10). Alungarea din om muncă o numesc dracii. De aceea zic: Să nu ne chinuiești, adică să nu ne scoți pe noi din lăcașul nostru, adică din om. Iar și în alt chip: socoteau ei că pentru mulțimea păcatelor celor îndrăciți de ei, vor fi dați chinurilor. Și îi întreabă Domnul despre nume, nu ca să afle El însuși, ci pentru ca ceilalți să cunoască mulțimea dracilor care locuiau în omul acela. Numai unul se vedea, dar Hristos arată cu cîți vrăjmași are a se lupta omul.

Iar acolo, lîngă munte, era o turmă mare de porci, care păștea. Și l-au rugat, zicînd: Trimite-ne pe noi în porci, ca să intrăm în ei. Și El le-a dat voie. Atunci ieșind, duhurile necurate au intrat în porci și turma s-a aruncat de pe tărîmul înalt, în mare. Și erau ca la două mii și s-au înecat în mare. Iar cei care-i pășteau au fugit și au vestit în cetate și prin sate (Mc. 5, 11-14). Dracii roagă pe Domnul să nu-i scoată din ținutul acela, ci să-i slobozească în turma de porci. Iar El le dă voie. Că de vreme ce luptă este viața noastră, n-a voit Domnul să-i scoată pe diavoli din viața aceasta, căci luptîndu-se ei cu noi, mai iscusii ne facem. Și le-a dat voie să intre în porci, ca să învățăm că precum de porci nu le-a fost milă și i-au înecat, așa nici de omul acela nu le-ar fi fost milă, de n-ar fi fost puterea lui Dumnezeu care să-l păzească. Căci diavolii, vrăjmași fiind, într-o clipită ne-ar zdrobi, de nu ne-ar păzi Dumnezeu. Și află că nici asupra porcilor nu au stăpînire diavolii, dacă n-ar avea slobozire de la Dumnezeu, cu atît mai vîrtos asupra oamenilor. Înțelege încă și că întru acei oameni care viețuiesc ca porcii, tăvălindu-se în noroiul păcatelor, întru aceștia intră diavolii și îi aruncă în prăpastia pierzării, în marea vieții acesteia, și se înecă.

Și au venit oamenii să vadă ce s-a întîmplat. Și s-au dus și la Iisus și au văzut pe cel demonizat șezînd jos, îmbrăcat și întreg la minte, el care avusese legiune de demoni, și s-au înfricoșat. Iar cei ce au văzut le-au povestit cum a fost cu demonizatul și despre porci. Și ei au început să-l roage să se ducă din hotarele lor. Iar intrînd El în corabie, cel ce fusese demonizat îl ruga ca să-l ia cu el. Iisus însă nu l-a lăsat, ci i-a zis: Mergi în casa ta, la ai tăi, și spune-le cîte și-a

făcut ție Domnul și cum te-a miluit. Iar el s-a dus și a început să vestească în decapole câte i-a făcut Iisus lui; și toți se minunau (Mc. 5, 14-20). Au venit la Iisus locuitorii cetății aceleia, înspăimântându-se de minune. Și L-au rugat pe Iisus să iasă din hotarele lor, pentru că, pierzînd porcii și întristîndu-se pentru pierdere, se temeau să nu pătimească și altele mai mari. Și se leapădă de venirea Domnului. Iar cel îndrăcit se roagă să-l ia cu El, căci se temea ca nu cumva, aflîndu-l diavolul singur, să năpădească iarăși asupra lui. Iar Domnul îl slobozește la casa lui, arătîndu-i că, deși El Însuși nu va mai fi de față, puterea Lui îl va păzi. Încă și pentru ca și pe alții să-i folosească, care îl vor vedea vindecă și că propovăduiește și se vor minuna. Vezi încă și smerenia Mîntuitorului care nu spune: Vestește câte ți-am făcut Eu, ci: câte ți-a făcut ție Domnul. Așa și tu, cînd vei face vreun bine, nu al tău, ci al lui Dumnezeu socotește binele făcut.

Și trecînd Iisus cu corabia iarăși de partea cealaltă, s-a adunat la el mulțime multă și era lîngă mare. Și a venit unul din mai-marii sinagogilor, anume Iair, și văzîndu-L pe Iisus, a căzut la picioarele Lui, și L-a rugat mult, zicînd: Fiica mea este pe moarte, ci, venind, pune mîinile peste ea, ca să scape și să trăiască. Și a mers cu el. Și mulțime multă îl urma pe Iisus și Îl îmbulzea. Și era o femeie care avea, de doisprezece ani, curgere de sînge. Și multe îndurase de la mulți doctori, cheltuindu-și toate ale sale, dar nefolosind nimic, ci mai mult mergînd înspre mai rău. Auzind ea cele despre Iisus, a venit în mulțime și pe la spate s-a atins de haina Lui. Căci își zicea: de mă voi atinge măcar de haina lui, mă voi vindeca! Și îndată izvorul sîngelui ei a încetat și ea a simțit în trup că s-a vindecă de boală (Mc. 5, 21-29; Mt. 9, 18; Lc. 8, 41). După minunea cu cel îndrăcit, Domnul face o alta, înviind pe fiica mai-marelui sinagogii. Și spune evanghelistul numele acestuia pentru iudeii care știau cele ce s-au făcut. Și la mijloc, între credincios și necredincios este acest bărbat; pentru că vine la Iisus și cade la picioarele Lui, este credincios; dar pentru că Îl roagă să vină la casa lui, nu arată credință cîntă se cuvine; căci trebuia să-i ceară: Zi numai cu cuvîntul. Dar se duce Domnul. Și pe drum vindecă și pe cea care avea curgere de sînge; iar această era femeie foarte credincioasă, căci a socotit că numai atingîndu-se de El se va folosi și de aceea a și primit vindecarea. Și să înțelegi că asemenea este firea omenească, care izvorăște păcatul, care este moarte a sufletului și varsă sîngele sufletelor noastre. Și n-a fost vindecată femeia nici de doctori, adică de înțelepții acestei

lumi, nici de Lege și de prooroci. Iar îndată ce s-a atins de hainele Lui, adică de trupul Lui, s-a și vindecat. Căci cea care se atinge de hainele Lui închipuie pe cei ce cred că S-a întrupat Hristos.

Și îndată, cunoscînd Iisus în sine puterea ieșită din el, întorcîndu-se către mulțime, a întrebat: Cine s-a atins de hainele Mele ? Și i-au zis ucenicii Lui: Vezi mulțimea îmbulzindu-te și zici: cine s-a atins de mine ? Și se uita împrejur să vadă pe aceea care făcuse aceasta. Iar femeia, înfricoșîndu-se și tremurînd, știind ce i se făcuse, a venit și a căzut înaintea lui și i-a mărturisit tot adevărul; iar el i-a zis: Fiică, credința ta te-a mîntuit, mergi în pace și fii sănătoasă de boala ta ! (Mc. 5- 30-34). Iese din Hristos putere, nu ca dintr-un loc în altul trecînd, ci altora dîndu-se și întru Hristos neîmpuținată rămînînd, după cum și învățăturile și întru cei ce învață sînt, și ucenicilor se dau. Și mulțimea Îl îmbulzea, dar nimeni nu s-a atins de El. De aici taină învățăm, că nimeni dintre cei ce au mulțime de tulburări și se răspîndesc nu se atinge de Iisus, ci numai Îl îmbulzesc. Iar cel care nu cu tulburare vine la El, acela se atinge cu adevărat de El. Dar de ce o vădește Domnul pe femeie ? Întîi, ca să cinstească credința ei. Apoi și ca să dea îndrăzneală mai-marelui sinagogii, să creadă că și fiica lui tot așa se va mîntui. Și încă pentru ca să slobozească pe femeie de frica ei, căci se temea, ca una care furase vindecarea. De aceea și zice evanghelistul: înfricoșîndu-se și tremurînd a venit înaintea Lui. Și nu zice Domnul: Eu te-am mîntuit, ci: Credința ta te-a mîntuit, mergi în pace, adică: Mergi, odihnește-te, fiindcă pînă acum în multă mîhnire și tulburare ai fost.

Încă și vorbind El, au venit unii de la mai-marele sinagogii, zicînd: Fiica ta a murit. De ce mai superi pe învățătorul ? Dar Iisus, auzind cuvîntul ce s-a grăit, a zis mai-marelui sinagogii: Nu te teme. Crede numai. Și n-a lăsat pe nimeni să meargă cu El, decît numai pe Petru și pe Iacov și pe Ioan, fratele lui Iacov. Și au venit la casa mai-marelui sinagogii și a văzut tulburare și pe cei ce plîngeau și se tînguiau mult. Și intrînd, le-a zis: De ce vă tulburați și plîngeți ? Copila n-a murit, ci doarme. Și-L luau în rîs. Iar El scofîndu-i pe toți afară, a luat cu sine pe tatăl copilei, pe mama ei și pe cei ce îl însoțeau, și a intrat unde era copila. Și apucînd pe copilă de mînă, i-a grăit: Talita kumi, care se tâlcuiește: Fiică, ție zic, scoală-te ! Și îndată s-a sculat copila și umbla, căci era de doisprezece ani. Și s-au mirat îndată cu uimire mare. Dar El le-a poruncit, cu stăruință, ca nimeni să nu afle de aceasta. Și le-a zis să-i dea copilei să mă-

nînce (Mc. 5, 34-43). Slujitorii mai-marelui sinagogii socoteau că Hristos este unul dintre învățătorii de Lege și de aceea Îl rugau să vină să se roage pentru copilă. Dar, dacă a murit copila, socoteau că nu mai este nevoie de El. Iar El dă îndrăzneală tatălui și îi zice: Numai crede. Și nu lasă pe nimeni altcineva să meargă împreună cu El, afară de cei trei ucenici. Căci smeritul Iisus nu voiește să facă ceva spre arătarea cea cu trufie. Iar spunînd El că nu a murit, ci doar me, ei îl batjocoresc, ca mai vădită să se facă minunea spre cei care cu adevărat moartă o știau și de aceea îl batjocoreau. Și o apucă de mîină, punînd în ea putere. Și pune să i se dea de mîncare, ca să se încredințeze că într-adevăr, iar nu după nălucire, a înviat ea.

Și a ieșit de acolo și a venit în patria Sa, iar ucenicii Lui au mers după El. Și, fiind sîmbătă, a început să învețe în sinagogă. Și mulți, auzindu-L, erau uimiți și ziceau: De unde are El acestea ? Și ce este înțelepciunea care i s-a dat lui ? Și cum se fac minuni ca acestea prin mîinile Lui ? Au nu este Acesta teslarul, fiul Mariei și fratele lui Iacov și al lui Iosi și al lui Iuda și al lui Simon ? Și nu sînt, oare, surorile lui aici la noi ? Și se sminteau întru El (Mc. 6, 1-3; Mt. 13, 57; Lc. 4, 24). Merge în patria Sa, nu pentru că n-ar fi știut că Îl vor defăima, ci ca să nu poată zice mai apoi că, dacă ar fi venit, ar fi crezut. Iar și pentru ca să se vădească cugetarea lor cea plină de pizmă. Căci ar fi fost cu cuvîință mai vîrtos să se mîndrească cu Domnul, care împodobea locurile acelea cu învățătura Sa și prin minuni, iar nu să-L defaima pentru neamul simplu din care ieșise. Și ne arată cît de rea este pizma, căci întunecă pururea pe cele bune și nu-i lasă pe cei pizmași să le vadă. Și în zilele noastre sînt oameni care îi defaimă pe semeni pentru că sînt de neam prost, adică simplu, chiar vrednici de cinste fiind aceștia pentru faptele lor bune, rea socotință avînd acești clevetitori.

Și le zicea Iisus: nu este prooroc disprețuit, decît în patria sa și între rudele sale și în casa sa. Și n-a putut acolo să facă nici o minune, decît că, punîndu-și mîinile peste puțini bolnavi, i-a vindecat. Și se mira de necredința lor (Mc. 6, 4-6; Mt. 13, 58; Lc. 4, 24; In. 4, 44). Domnul arată că îndeobște toți proorocii sînt necinstiți în patria lor. Căci de vor fi de neam mare și vor avea vedenii, vor fi pizmuți. Iar de vor fi de neam simplu, pentru simplitatea neamului nu li se va da cinstire. Și n-a făcut acolo minuni, nu pentru că ar fi fost El neputincios, ci pentru că aceia erau necredincioși și pentru ca să nu fie spre osîndirea lor facerea minunilor, dacă nici așa n-ar fi crezut.

Și în alt chip se înțelege: că pentru facerea minunilor este nevoie și de puterea celui ce le face, și de credința celor ce primesc. Căci așa se tâlcuiește „nu putea“, prin „nu era cu putință“.

Și străbătea satele dimprejur învățînd. Și a chemat la sine pe cei doisprezece și a început să-i trimită doi câte doi și le-a dat putere asupra duhurilor necurate. Și le-a poruncit să nu ia nimic cu ei, pe cale, ci numai toiag. Nici pîine, nici traistă, nici bani la cingătoare; ci să fie încălțați cu sandale și să nu se îmbrace cu două haine. Și le zicea: în orice casă veți intra, acolo să rămîneți pînă ce veți ieși de acolo. Și dacă într-un loc nu vă vor primi pe voi, nici nu vă vor asculta, ieșind de acolo, scuturați praful de sub picioarele voastre spre mărturie lor. Adevărat grăiesc vouă: mai ușor va fi Sodomei și Gomorei, în ziua judecării, decît cetății aceleia (Mc. 6, 6-11; Mt. 9, 35; 10, 1 și 5; Lc. 9, 1). Domnul nu numai în cetăți învăța, ci și prin sate, ca să învățăm să nu trecem cu vederea pe cei mici, nici cetățile mari să le căutăm, ci și în satele cele mici să semănăm cuvîntul. Și nu numai El însuși învăța, ci și pe cei doisprezece îi trimite doi câte doi, pentru ca să fie osîrduitori; căci dacă ar fi trimis câte unul, acel unul ar fi fost fără de osîrdie, iar dacă ar fi trimis mai mulți de doi, n-ar fi ajuns la multe sate numărul apostolilor. Deci câte doi trimite, că mai buni sînt doi decît unul, zice Ecclesiastul (4, 9). Și le poruncește să nu ia nimic pe cale, nici traistă, nici bani, nici pîine, învățîndu-i astfel să nu fie iubitori de agoniseală. Și pentru ca cei care-i vor vedea să creadă în vorbele lor, căci învață neagoniseală prin aceea că ei înșiși nimic nu aveau. Căci cine, văzînd pe apostoli că n-au nici traistă, nici pîine – care este lucrul cel mai de nevoie –, nu s-ar fi plecat spre neagoniseală? Și le poruncește să petreacă într-o casă, ca să nu pară că sînt nestatornici din pricina lăcomiei pîntecelui, mutîndu-se de la unul la altul. Iar de la cei ce nu îi vor primi, le spune să scuture praful, arătînd că lungă cale au călătorit pentru ei și nimic n-au folosit, sau că nimic n-au luat de al ei, nici măcar praf, aceasta fiind mărturie pentru musturarea lor. Căci: Amin zic vouă, mai ușor îi va fi Sodomei și Gomorei la judecată, decît celor ce nu v-au primit pe voi. Căci sodomitenii, fiindcă aici au fost chinuți, mai ușor vor fi munciți dincolo. Și încă către ei n-au fost trimiși apostoli. Iar cei care n-au primit pe apostoli, mai cumplit decît acei păcătoși vor pătimi.

Și ieșind, ei propovăduiau să se pocăiască. Și scoteau mulți demoni și ungeau cu untdelemn pe mulți bolnavi și-i vindecau (Mc.

6, 12-13). Numai Marcu și Iacov, ruda Domnului (Iac. 5, 14), în epistola sa sobornicească, arată că apostolii ungeau cu untdelemn: „De este cineva bolnav între voi, să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn“. Deci untdelemnul este folositor și de lumină pricinuitor și de veselie. Și închipuiește mila lui Dumnezeu și darul Sfântului Duh, prin care și de osteneți ne izbăvim, și lumină și bucurie și veselie duhovnicească primim.

Și a auzit regele Irod, căci numele lui Iisus se făcuse cunoscut, și zicea că Ioan Botezătorul s-a sculat din morți și de aceea se fac minuni prin el. Alții însă ziceau că este Ilie și alții că este prooroc, ca unul din prooroci. Iar Irod, auzind zicea: Este Ioan căruia eu am pus să-i taie capul; el s-a sculat din morți (Mc. 6, 14-16; Lc. 4, 7). Acest Irod era fiul celui care a omorât pruncii. Iar Marcu îl numește rege, cu toate că el era numai tetrarh, adică numai peste a patra parte stăpînitor. Iar acesta, auzind de minunile Domnului și știind că fără pricină l-a omorât pe Ioan, drept fiind, a socotit că acela a înviat din morți și după înviere a dobîndit facerea de minuni, căci Ioan cînta a trăit nici o minune n-a făcut. Alții socoteau că este Ilie, căci pe mulți îi muștra, precum atunci cînd zicea: O, neam necredincios ! Iar Irod s-a înfricoșat, căci atît era de lipsit de curaj, încît de unul care murise de mult se temea.

Căci Irod, trimițînd, l-a prins pe Ioan și l-a legat în temniță, din pricina Irodiadei, femeia lui Filip, fratele său, pe care o luase de soție. Că Ioan îi zicea lui Irod: Nu-ți este îngăduit să ții pe femeia fratelui tău. Iar Irodiada îl ura și voia să-l omoare, dar nu putea, căci Irod se temea de Ioan, știindu-l bărbat drept și sfînt, și-l ocrotea. Și ascultîndu-l, multe făcea și cu drag îl asculta (Mc. 6, 17-20; Mt. 14, 3; Lc. 3, 20). Marcu pune aici povestirea despre moartea lui Ioan Botezătorul, pentru că venise vorba despre el. Și unii spun că Irod o luase pe femeia fratelui său încă trăind acesta. Iar alții spun că murise Filip, dar pentru că avusese o fiică, nu se cuvenea ca Irod să ia pe femeia fratelui său nici după moarte. Pentru că Legea porunea ca numai atunci să ia omul pe femeia fratelui său, dacă nu avea copil, iar avînd copil, fără de lege era nunta. Și vezi cît poate turbarea îndrăcirii, că Irod, chiar avînd evlavie și sfială față de Ioan, l-a legat în temniță numai ca să-și potolească neînfrînarea.

Și fiind o zi cu bun prilej, cînd Irod, de ziua sa de naștere, a făcut ospăț dregătorilor lui și căpeteniilor oștirii și frunțașilor din Galileea, și fiica Irodiadei, intrînd și jucînd, a plăcut lui Irod și celor ce

ședeau cu el la masă. Iar regele a zis fetei: Cere de la mine orice vei voi și îți voi da. Și s-a jurat ei: Orice vei cere de la mine îți voi da, pînă la jumătate din regatul meu. Și ea, ieșind, a zis mamei sale: Ce să cer? Iar Irodiada i-a zis: Capul lui Ioan Botezătorul. Și regele s-a mîhnit adînc, dar pentru jurămînt și pentru cei ce ședeau cu el la masă, n-a voit s-o întristeze. Și îndată trimițînd regele un paznic, a poruncit a-i aduce capul. Și acela, mergînd, i-a tăiat capul în temniță, l-a adus pe tipsie și l-a dat fetei, iar fata l-a dat mamei sale. Și auzind, ucenicii lui au venit, au luat trupul lui Ioan și l-au pus în mormînt (Mc. 6, 21-29). Ospăț se face, și satana joacă prin față și jurămînt fără de lege și fără de Dumnezeu se săvîrșește și nebunesc. Iar femeia cea rea zice: Dă-mi mie îndată, adică acum, în chiar ceasul acesta. Iar nebunul și biruitul de dragostea cea rea, Irod, se teme de jurămînt și pentru aceasta îl omoară pe cel drept. Dar s-ar fi cuvenit să calce jurămîntul și să nu facă un asemenea lucru spurcat, căci nu întotdeauna este lucru bun a păzi jurămîntul. Și se cuvine a înțelege acestea și duhovnicește: că Irod este norodul cel trupesc și de piele al iudeilor și a luat femeie slava cea mincinoasă și neînfrînată, a cărei față și acum joacă la iudei, adică cunoștința Scripturilor, căci se înșală ei crezînd că cunosc Scripturile. Dar nu este așa, căci ei au tăiat capul lui Ioan, care este cuvîntul cel proorocesc. Iar pe capul proorociei, adică pe Hristos, nu l-au primit. De aceea, deși au cuvîntul proorocesc, fără cap îl au, adică fără Hristos.

Și s-au adunat apostolii la Iisus și i-au spus Lui toate cîte au făcut și învățat. Și El le-a zis: Veniți voi înșivă deoparte, în loc pustiu, și odihniți-vă puțin. Căci mulți erau care veneau și multi care se duceau și nu mai aveau timp nici să mănînce. Și au plecat cu corabia spre un loc pustiu, de o parte. Și i-au văzut plecînd și mulți au înțeles și au alergat acolo pe jos de prin toate cetățile și au ajuns înaintea lor (Mc. 6, 30-33; Mt. 14, 13; Lc. 9, 10). După ce au propovăduit apostolii, s-au adunat la Iisus, ca și noi să învățăm, cînd vom fi rînduiți la oarecare slujbă, să nu ne semetîm, nici să ne sculăm împotriva celui ce ne-a rînduit, ci pe acela să-l știm de cap și la el să ne întoarcem și să-i vestim lui toate cîte am făcut sau am învățat. Că se cuvine nu numai a învăța, ci și a face. Și-i odihnește Hristos pe ucenici, pentru ca să învețe întîistătătorii a învrednici de odihnă pe cei ce se ostenesc în cuvînt și întru învățătură și să nu-i țină pururea în osteleni. Și îi duce în loc pustiu, pentru ne iubirea de slavă; dar nici acolo nu se poate tăinui de cei ce-L căutau, căci atît

privegheau aceia, încît mai înainte de ei au ajuns. Deci fă și tu așa, mai înainte de a te chema mergi către El și aleargă, ca mai vîrtos tu înainte să-L ajungi pe El.

Și ieșind din corabie, Iisus a văzut mulțime mare și i s-a făcut milă de ei, căci erau ca niște oi fără păstor, și a început să-i învețe multe. Dar făcîndu-se tîrziu, ucenicii Lui, apropiindu-se, i-au zis: locul este pustiu și ceasul e tîrziu; slobozește-i, ca mergînd prin cetățile și prin satele dimprejur, să-și cumpere ce să mănînce. Răspunzînd, El le-a zis: Dați-le voi să mănînce. Și ei i-au zis: să mergem noi să cumpărăm pîini de două sute de dinari și să le dăm să mănînce? Iar el le-a zis: cîte pîini aveți? Duceți-vă și vedeți. Și după ce au văzut, i-au spus: cinci pîini și doi pești. Și el le-a poruncit să-i așeze pe toți cete, cete, pe iarbă verde. Și au șezut cete, cete, cîte o sută și cîte cincizeci (Mr. 6, 34-40; In. 6, 9). Fariseii, lupi răpitori fiind, nu pășteau poporul, ci îl mîncău; de aceea fugind de ei, se adună la Hristos, adevăratul Păstor. Drept aceea El le dă lor hrană, mai întîi pe cea folositoare și mai cinstită, adică cea prin cuvînt, apoi și pe cea trupească. Dar vezi și pe ucenici, cum sporesc în iubirea de oameni, căci, fiindu-le milă de popor, vin la Hristos și-L roagă pentru aceia. Iar Domnul, ispitindu-i pe ei dacă au cunoscut puterea Lui, că poate să-i hrănească, zice: Dați-le voi să mănînce. Iar ei cu supărare Îl întrebă: să cumpărăm pîini de două sute de dinari?, imputîndu-i că nu știe cîtă lipsă au ei și ce mulțime de popor este. Dar El îi pune pe toți, pe iarbă, pe cete.

Și luînd cele cinci pîini și cei doi pești, privind la cer, a binecuvîntat și a frînt pîinile și le-a dat ucenicilor, ca să le pună înainte, asemenea și cei doi pești i-a împărțit tuturor. Și au mîncat toți și s-au săturat. Și au luat douăsprezece coșuri pline cu fărîmituri și cu ce a rămas din pești. Iar cei ce au mîncat pîinile erau cinci mii de bărbați (Mc. 6, 41-44; Mt. 14, 19; In. 6, 11). Se uită la cer, învățîndu-ne și pe noi ca de la Dumnezeu să cerem hrană, iar nu de la diavol, cum fac cei care se hrănesc din agoniseli nedrepte, și mulțimilor arătînd că nu este potrivit lui Dumnezeu, ci pe Dumnezeu Îl cheamă. Și dă ucenicilor să împartă pîinea, ca să nu uite minunea, cu mîinile lor primind pîinile. Și prisosesc douăsprezece coșuri, pentru ca iarăși fiecare apostol, purtînd un coș pe umeri, să nu uite. Și mulțime a puterii arată nu numai a hrăni atîta mulțime, ci și a prisosi. Căci Moise, deși i-a hrănit cu mană pe iudei în pustie, numai cît era de trebuință fiecăruia i-a dat. Căci ceea

ce prisosea făcea viermi (Ieș. 16). Încă și Ilie, hrănind-o pe văduvă, numai ceea ce-i era de ajuns îi dădea. Iar Iisus, ca un stăpîn, face să și prisosească. Aceasta, dacă judecăm după literă. Iar după înalta înțelegere: cinci pîini sînt cuvintele lui Moise, pentru că cinci sînt cărțile lui (Facerea, Ieșirea, Leviticul, Numerii, Deuteronomul). Iar doi pești, cuvintele pescarilor, cartea Faptelor și Evanghelia. Cu acestea se hrănesc cele cinci simțuri ale noastre, căci acestea sînt cele cinci mii. Și nu pe toate le putem mânca, ci multe prisosesc, pe care apostolii le poartă. Pentru că cele mai grele înțelegeri ale Legii și ale Evangheliei, noi, cei care încă slujim celor cinci simțuri, nu le putem purta, ci numai apostolii.

Și îndată a silit pe ucenicii Lui să intre în corabie și să meargă înaintea Lui, de cealaltă parte, spre Betsaida, pînă ce El va slobozi mulțimea. Iar după ce i-a slobozit, s-a dus în munte ca să se roage. Și făcîndu-se seară, era corabia în mijlocul mării, iar el singur pe țarm. Și i-a văzut cum se chinuiau vîslind. Căci vîntul le era împotrivă. Și către a patra strajă a nopții a venit la ei umblînd pe mare și voia să treacă pe lîngă ei. Iar lor, văzîndu-l umblînd pe mare, li s-a părut că este nălucă și au strigat. Căci toți L-au văzut și s-au tulburat. Dar îndată El a vorbit cu ei și le-a zis: Îndrăzniți ! Eu sînt; nu vă temeți ! Și s-a suit la ei în corabie și s-a potolit vîntul. Și erau peste măsură de uimiți în sinea lor; căci nu priceuseră nimic de la minunea pîinilor, deoarece inima lor era învîrtoșată (Mc. 6, 45-52; Mt. 14, 20-22; In. 6, 16). A silit pe ucenici, fiindcă ei nu voiau să se despartă de El, întîi pentru dragostea pe care o aveau pentru El, apoi pentru că nu se dumireau cum va veni El la dînșii neavînd corabie. După ce a slobozit mulțimea, s-a dus în munte să se roage, căci rugăciunea are nevoie de liniște. Și-i lasă pe ucenici a se ispiti, ca să învețe a răbda; de aceea nu vine la ei îndată, ci-i lasă toată noaptea să se învâluiască de furtună, ca să-i învețe a suferi și să nu nădăjduiască odihnă în începătura pătimirilor fiind. Vezi încă și alta, anume că, atunci cînd încetează pătimirile, mai vîrtos din mai mare frică îi slobozește. Căci văzîndu-L, au strigat, înspăimîntîndu-se ca de o nălucă. Și îndată și prin cuvînt îi vindecă pe ei, zicînd: Nu vă temeți ! Apoi, intrînd în corabie, le dăruiește desăvîrșită netulburare, căci îndată încetează vîntul. Și minune mare era a umbla pe mare, și cu adevărat lucru al lui Dumnezeu, dar mai vîrtos cînd și furtună era și vîntul sta împotrivă. Iar apostolii, neînțelegînd minunea înmulțirii pîinilor, din această minune ce s-a făcut

pe mare și pe aceea au înțeles-o. Se vede că și pentru aceasta i-a lăsat Hristos în ispită, ca, de vreme ce din minunea cu pîinile nu L-au cunoscut, să-L cunoască și să se folosească din această minune.

Și trecînd marea, au venit în ținutul Ghenizaretului și au tras la tîrm. Și ieșind ei din corabie, îndată L-au cunoscut. Și străbăteau tot ținutul acela și au început să-i aducă pe bolnavi pe paturi, acolo unde auzeau că este El. Și oriunde intra în sate sau în cetăți sau în sătulețe, puneau la răspîntii pe cei bolnavi și-L rugau să le îngăduie să se atingă măcar de poala hainei Sale. Și cîți se atingeau de El se vindecau (Mc. 6, 53-56). După multă vreme, se pare, a mers Domnul în acest loc. De aceea și evanghelistul zice: L-au cunoscut pe El. Și aduceau pe cei bolnavi. Și nu-L mai chemau prin case, ci îi aduceau pe cei bolnavi, rugîndu-L ca măcar de poalele Lui să se atingă. Căci minunea cu cea care avea curgere de sînge ajunsese la auzul tuturor și multă credință aveau pentru aceasta.

Și s-au adunat la el fariseii și unii dintre cărturari, care veniseră din Ierusalim. Și văzînd pe unii din ucenicii Lui că mănîncă cu mîinile necurate, adică nespălate, cîrteau; căci fariseii și toți iudeii, dacă nu-și spală mîinile pînă la cot, nu mănîncă, ținînd datina bătrînilor. Și cînd vin din piață, dacă nu se spală, nu mănîncă; și alte multe sînt pe care au primit să le țină: spălarea paharelor și a urcioarelor și a vaselor de aramă și a paturilor. Și l-au întrebat pe El fariseii și cărturarii: Pentru ce nu umblă ucenicii tăi după datina bătrînilor, ci mănîncă cu mîinile nespălate? (Mc. 7, 1-5; Mt. 15, 1; Lc. 11, 38). Ucenicii Domnului fiind învățați numai de fapta bună să se țină și nimic altceva a nu mai iscodi, mînceau cu mîinile nespălate, fără a iscodi. Iar fariseii întrebă, voind să-i clevească. Și nu-i învinuiesc de călcarea Legii, ci a așezămîntului bătrînilor, căci nu era scris în Lege să se spele pînă la cot, ci de la bătrîni aveau această rînduială.

Iar El le-a zis: Bine a prorocit Isaia despre voi, fățarnicilor, precum este scris: „Acest popor mă cinstește cu buzele, dar inima lui este departe de Mine“. Dar în zadar Mă cinstesc, învățînd învățături care sînt porunci omenești. Căci lăsînd porunca lui Dumnezeu, țineți datina oamenilor: spălarea urcioarelor și a paharelor și altele ca acestea multe, pe care le faceți. Și le zicea lor: Bine, ați lepădat porunca lui Dumnezeu, ca să țineți data voastră! Căci Moise a zis: „cinstește pe tatăl tău și pe mama ta“ și „cel ce va grăi de rău pe tatăl său, sau pe mama sa, cu moarte să se sfîrșească“. Voi însă ziceți: dacă un om va spune tatălui sau mamei: corban !,

adică: cu ce te-aș fi putut ajuta este dăruit lui Dumnezeu, nu-l mai lăsați să facă nimic pentru tatăl său sau pentru mama sa. Și astfel desființați cuvântul lui Dumnezeu cu datina voastră pe care singuri ați dat-o. Și faceți multe asemănătoare cu acestea (Mc. 7, 6-13; Is. 29, 13; Ieș. 20, 12; Deut. 5, 16; Lev. 20,9). Cu asprime îi muștră Domnul pe iudei, aducînd și pe proorocul martor. Aceia imputau ucenicilor călcarea așezămîntului bătrînilor, dar Domnul le arată că ei calcă Legea lui Moise. Pentru că Legea, zice Domnul, poruncește: Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta. Iar voi învățați pe fii să zică părinților: corvan, adică dar afierosit lui Dumnezeu este ceea ce ceri de la mine; căci fariseii, voind să mănînce averile celor simpli, îi învățau pe fii să spună părinților că au afierosit lui Dumnezeu cele pe care erau datori să le dea, de le-ar fi cerut aceia. În acest chip fariseii înșelîndu-i pe fii, îi făceau să treacă cu vederea ajutorarea părinților și mîncau ei cele afierosite. De aceea îi învinuiește pe ei Domnul, că, pentru cîștig, calcă legea lui Dumnezeu.

Și chemînd iarăși mulțimea la El, le zicea: Ascultați-mă toți și înțelegeți: Nu este nimic din afară de om care, intrînd în el, să poată să-l spurce. Dar cele ce ies din om, acelea sînt care îl spurcă. De are cineva urechi de auzit să audă. Și cînd a intrat în casă de la mulțime, l-au întrebat ucenicii despre această pildă. Și El le-a zis: Așadar, și voi sînteți nepricepuți ? Nu înțelegeți, oare, că tot ce intră în om, din afară, nu poate să-l spurce ? Că nu intră în inima lui, ci în pîntece, și iese afară, pe calea sa, bucatele fiind toate curate. Dar zicea că ceea ce iese din om, aceea spurcă pe om. Căci dinăuntru, din inima omului, ies cugetele cele rele, desfrînările, hoțiile, uciderile, adulterul, lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea, nerușinarea, ochiul pizmaș, hula, trufia, ușurătatea. Toate aceste rele ies dinăuntru și spurcă pe om (Mc. 7, 14-23). Domnul, învățînd pe oameni că felurile de bucate pe care le poruncește Legea nu sîntem datori a le înțelege trupește, începe a descoperi cîte puțin voința Legii, zicînd că nimic din cele ce intră înlăuntru nu poate spurca pe cineva, ci cele ce ies în inimă, acelea sînt cele care pîngăresc, și le înșiră pe acestea. Și unește hula, ca atunci cînd zice cineva că nu este pronie, cu trufia, căci mîndria este defăimare a lui Dumnezeu, cînd cineva, făcînd vreun bine, nu îl pune pe seama lui Dumnezeu, ci a puterii sale. Și toate aceste patimi spurcă sufletul, fiindcă izvorăsc din el. Mulțimilor în chip umbrît le vorbea, de aceea și zicea: Cine are urechi de auzit, să audă. Dar pe apostoli, care au venit să-L întrebe, întîi îi

dojenește, zicînd: Așa de neînțelegători sînteți și voi ?, apoi le dezleagă nedumerirea.

Și ridicîndu-Se de acolo, s-a dus în hotarele Tirului și ale Sidonului și, intrînd într-o casă, voia ca nimeni să nu știe, dar n-a putut să rămînă tănuit. Căci îndată auzind despre el o femeie, a cărei fiică avea duh necurat, a venit și a căzut la picioarele Lui. Și femeia era păgînă de neam din Fenicia Siriei. Și îl ruga să alunge demonii din fiica ei. Dar Iisus i-a vorbit: lasă întîi să se sature copiii. Căci nu este bine să iei pîinea copiilor și s-o arunci cîinilor. Ea însă a răspuns și i-a zis: Da, Doamne, dar și cîinii, sub masă, mănîncă din fărîmiturile copiilor. Și Iisus i-a zis: pentru acest cuvînt, mergi. A ieșit demonul din fiica ta. Iar ea, ducîndu-se acasă, a găsit pe copilă culcată în pat, iar demonul ieșise (Mc. 7, 24-30; Mt. 15, 21). După ce a zis Domnul cele despre mîncăruri și a văzut că iudeii nu i se supun, a trecut în hotarele păgînilor, că, necrezînd iudeii, mîntuirea era să fie la păgîni. Însă mai întîi El se tănuiește, ca să nu zică iudeii că la păgînii cei necurați a alergat. Dar nu s-a putut tănui, căci nu era cu putință a se tănui Domnul și a nu fi cunoscut de cineva. Deci, auzind femeia despre El, arată credință fierbinte. De aceea, deși pare că Domnul o gonește, ea stăruie, ca și noi să învățăm să nu ne lăsăm atunci cînd ne rugăm și nu dobîndim îndată cele ce cerem, ci să stăruim pînă ce le vom primi. Iar cîini fi numește pe păgîni, ca pe cei care păreau spurcați pentru iudei. Iar pîine, facerea de bine, pe care fiilor, adică iudeilor, a rînduit-o Dumnezeu, pentru că lor li s-a trimis facerea de bine. Deci, zice Domnul, nu se cuvine a se împărtăși păgînii de facerea de bine rînduită iudeilor. Dar fiindcă cu înțelepciune a răspuns femeia și cu credință, a dobîndit ceea ce dorea. Că iudeii, zice, au pîinea, adică pe Tine cu totul întreg, care din cer te-ai pogorît, și toate facerile Tale de bine. Iar eu firimituri cer, adică în parte facere de bine. Iar Domnul nu-i spune: puterea Mea te-a mîntuit, ci: pentru cuvîntul tău, adică pentru credința ta, mergi, că s-a curățit fiica ta. Deci și tu învață de aici cele de folos: că fiecare dintre noi cînd păcătuiește, muiere este, adică sufletul neputincios. Iar Fenicia arată păcatul sîngeros (căci Fenicia înseamnă „roșu“) și ucigaș. Și fiică are un suflet ca acesta pe fapta cea rea, care are drac, căci faptele rele ale dracilor sînt. Deci păcătoși fiind noi, cîini ne numim, căci sîntem plini de necurătenie; de aceea nici nu sîntem vrednici de a primi pîinea lui Dumnezeu, adică a ne împărtăși cu Preacuratele Taine. Iar de ne

vom cunoaște pe noi înșine prin smerenie și vom mărturisi că sîntem cîini și ne vom spovedi păcatele noastre, atunci se va vindeca fiica, adică fapta cea drăcească.

Și, ieșind din părțile Tirului, a venit, prin Sidon, la Marea Galileii, prin mijlocul hotarelor Decapolei. Și l-au adus un surd, care era și gîngav, și l-au rugat ca să-și pună mîna peste el. Și luîndu-l din mulțime, la o parte, și-a pus degetele în urechile lui, și scuipînd, s-a atins de limba lui. Și privind la cer, a suspinat și a zis lui: Effatta!, ceea ce înseamnă: deschide-te! Și urechile lui s-au deschis, iar legătura limbii lui îndată s-a dezlegat, și vorbea bine. Și le poruncea să nu spună nimănui. Dar, cu cît le poruncea, cu atît mai mult ei îl vesteau. Și erau uimiți peste măsură, zicînd: Toate le-a făcut bine: pe surzi îi face să audă și pe muți să vorbească (Mc. 7, 31-37). Nu zăbovește în locurile păgînilor, ci degrabă se mută de acolo, ca să nu-i facă pe iudei să spună că este călcător de Lege, fiindcă se amestecă cu păgîinii. Iar după ce s-a mutat din hotarele Tirului și ale Sidonului, vine în Galileea, și iată vindecă pe un surd care grăia anevoie, a cărui patimă de la diavolul era, luîndu-l de o parte, căci nu era Domnul iubitor de slavă deșartă, El care s-a smerit pe sine pînă la sărăcia noastră și nici n-ar fi voit de multe ori să facă minunile în fața mulțimilor, de n-ar fi fost pentru folosul celor care-L vedeau. Și scuipînd s-a atins de limba lui, ca să arate că toate părțile sfîntului Său trup erau dumnezeiești și sfinte și că, deși lucru nefolositor este scuipatul, la Domnul toate sînt minunate și dumnezeiești. Și caută la cer și suspină poate și rugînd pe Tatăl ca să-l miluiască pe om și pe noi învățîndu-ne ca, atunci cînd voim să facem vreun lucru minunat, la Dumnezeu să căutăm și de acolo să cerem puterea minunilor. Poate și oarecum mîhnindu-se pentru firea omenească, așa cum s-a dat diavolului, încît în acest chip era batjocorită și unele ca acestea să pătimească. Și după ce tămăduiește, este propovăduit de cei tămăduiți, deși El îi oprește și le poruncește să nu spună nimănui. Drept aceea să învățăm și noi de aici că, atunci cînd facem bine, nu sîntem datori a cere laude; iar cînd primim facere de bine, să o vestim și să o propovăduim, chiar dacă făcătorii noștri de bine nu voiesc.

În zilele acelea, fiind iarăși mulțime multă și neavînd ce să mănînce, Iisus, chemînd la sine pe ucenici, le-a zis: Milă îmi este de mulțime, că sînt trei zile de cînd așteaptă lîngă Mine și n-au ce să mănînce. Și de-i voi slobozi flămînzi la casa lor, se vor istovi pe drum, că unii dintre ei au venit de departe. Și ucenicii Lui i-au

răspuns: De unde va putea cineva să-i sature pe aceștia cu pâine, aici în pustie? El însă i-a întrebat: Câte pâini aveți? Răspuns-au Lui: șapte. Și a poruncit mulțimii să șadă jos pe pământ. Și, luând cele șapte pâini, a mulțumit, a frânt și a dat ucenicilor Săi ca să le pună înainte. Și ei le-au pus mulțimii înainte. Și aveau și puțini peștișori. Și binecuvântându-i, a zis să-i pună și pe aceștia înaintea lor. Și au mâncat și s-au săturat și au luat șapte coșuri cu rămășițe de fărîmituri. Și ei erau ca la patru mii. Și i-a slobozit (Mc. 8, 1-9; Mt. 15, 32). A mai făcut Domnul acest fel de minune și mai înainte și acum iarăși face minune, avînd pricină cuvioasă (Mc. 6; Mt. 14, 15; Lc. 9, 12; In. 6, 9). Iar aceasta era că trei zile șezuse mulțimea și se sfîrșiseră merindele. Și nu face întotdeauna asemenea minuni, ca să nu pară că pentru hrană merg după El mulțimile. De aceea și acum, de n-ar fi fost primejdie pentru norod să rămînă nemîncat, n-ar fi făcut minune. Încă să vezi și lipsa de înțelegere a ucenicilor, care nu cred în puterea Lui după cele mai înainte făcute. Iar El nimic nu le impută, învățîndu-ne și pe noi să nu-i muștrăm pe cei neînvățați, ci să le iertăm lor unele, ca unor neînțelegători. Iar după înalta înțelegere: să știm că Hristos nu lasă pe nimeni flămînd, ci voiește ca toți să se desfete de darurile Lui și mai vîrtos cei care stau lîngă El de trei zile, adică cei care s-au botezat. Că luminare se numește botezul și în trei afundări se săvîrșește și trei zile așteaptă cei ce se luminează prin botez (catehumenii). Deci, ia cele șapte pâini, adică cuvintele cele mai duhovnicești, pentru că numărul de șapte este semn al Duhului – și Duhul este Cel care pe toate le săvîrșește –, și în acest număr se săvîrșește viața noastră și veacul acesta (vezi tîlcuirea la Marcu 14, 25). Și mînîncă cei care s-au luminat și se satură și rămîn și de prisos, căci nu toate înțelesurile dumnezeiești le poate cuprinde poporul creștinesc. Iar la prima minune, a celor cinci pâini, douăsprezece coșuri au fost și multe rămășițe, căci cinci mii erau, adică slujeau celor cinci simțuri și de aceea n-au putut să cuprindă multe, ci cu puține s-au îndestulat și de aceea au și fost multe de prisos. Iar aici sînt șapte coșuri și puține firimituri, căci erau patru mii, adică erau deprinși cu cele patru fapte bune și de aceea ca niște puternici au mâncat multe și au lăsat puține. Căci numai pe cele mai duhovnicești și mai adînci n-au putut să le cuprindă, căci aceasta arată cele șapte coșuri. Iar după literă să înveți și aceasta, că se cuvine să nu căutăm mai mult decît este de trebuință, căci iată, norodul, după ce a mâncat și s-a săturat, n-a luat cu

sine rămășițele, ci ucenicii le-au luat. Așa și noi se cuvine, să ne îndestulăm cu măsura nevoii.

Și îndată intrînd în corabie cu ucenicii Săi, a venit în părțile Dalmanutei. Și au ieșit fariseii și se sfădeau cu El, cerînd de la El semn din cer, ispitindu-L. Și Iisus, suspinînd cu duhul Său, a zis: Pentru ce neamul acesta cere semn? Adevărat grăiesc vouă că nu se va da semn acestui neam (Mc. 8, 10-12). După ce a făcut minunea cu pîinile, îndată se duce în alt loc, temîndu-se ca nu cumva norodul, pentru acest fel de minune, să nu voiască a-l face împărat (In. 6, 15). Iar fariseii cer semn din cer, adică să facă să stea soarele sau luna, sau să aducă trăsnete, căci socoteau că nu poate face astfel de semne, iar pe cele de pe pămînt le socoteau ca făcute întru Beelzebul. Dar El nu le face pe voie, căci alta era vremea semnelor din cer, și anume a venirii celei de-a doua (Mt. 24), cînd puterile cerului se vor clătina și luna nu-și va mai da lumina ei. Iar vremea venirii celei dintîi nu are nimic de acest fel, ci toate sînt pline de blîndețe. De aceea, zice, nu se va da neamului acestuia semn.

Și lăsîndu-i, a intrat iarăși în corabie și a trecut de cealaltă parte. Dar ucenicii au uitat să ia pîine și numai o pîine aveau cu ei în corabie. Și el le-a poruncit, zicînd: Vedeți, păziți-vă de aluatul fariseilor și de aluatul lui Irod. Și vorbeau între ei, zicînd: Aceasta o zice fiindcă n-avem pîine. Și Iisus, înțelegînd, le-a zis: De ce gîndiți că n-aveți pîine? Tot nu înțelegeți, nici nu pricepeți? Alît de învîrtoșată este inima voastră? Ochi aveți și nu vedeți, urechi aveți și nu auziți și nu vă aduceți aminte? Cînd am frînt cele cinci pîini, la cei cinci mii de oameni, atunci cîte coșuri pline de fărîmituri ați luat? Zis-au lui: douăsprezece. Și cînd cu cele șapte pîini, la cei patru mii de oameni, cîte coșuri pline de fărîmituri ați luat? Iar ei au zis: Șapte. Și le zicea: Tot nu pricepeți? (Mc. 8, 13-21). Îi părăsește Domnul pe farisei, ca pe niște neîndreptați, căci unde este nădejde de îndreptare, acolo se cuvine a zăbovi, iar unde de neîndreptat este răutatea, de acolo se cuvine a ne depărta. Și cu economie a făcut de-au uitat ucenicii să ia pîine, ca, dojeniți fiind, să se facă mai buni și să ajungă la înțelegerea puterii lui Iisus. Și zicînd Domnul să se ferească de aluatul fariseilor, adică de învățătura lor cea rea, ei socoteau că oprește de la a mîncă pîinea lor. Și de aceea Hristos îi muștră, ca pe cei care uitaseră că poate să facă pîine din nimic. Iar învățătura fariseilor și a irodianilor o numește aluat, pentru că era acră și învechită în răutate, căci tot ce este învechit în răutate și nu

are nimic duhovnicesc care să îndulcească auzul celui ce ascultă, mușcă gîtlejul și, pe urmă, aduce la căință zadarnică pe cei ce s-au supus unei asemenea învățături. Iar irodianii erau un nou eres care învățau că Irod este Mesia și că trebuiau să creadă în El.

Și au venit la Betsaida. Și au adus la El un orb și L-au rugat să se atingă de el. Și luînd pe orb de mîină, l-a scos afară din sat și, scuipînd în ochii lui și punîndu-și mîinile peste el, l-a întrebat dacă vede ceva. Și el, ridicîndu-și ochii, a zis: Zăresc oamenii; îi văd ca pe niște copaci umblînd. După aceea a pus iarăși mîinile pe ochii lui, și el a văzut bine și s-a îndreptat, căci vedea toate, lămurit. Și l-a trimis la casa sa, zicîndu-i: Să nu intri în sat, nici să spui cuiva din sat (Mc. 8, 22-26). Se vede că Betsaida bolea de multă necredință, de aceea o și muștră Hristos, după cum citim la Matei: Vai ție, Horazime, vai ție, Betsaida, că de s-ar fi făcut în Tir și în Sidon minunile care s-au făcut într-o voi, de mult s-ar fi pocăit (Mt. 11, 21; Lc. 10, 13). Deci venind Domnul aici, au adus la El un orb, dar nu aveau credință adevărată cei ce l-au adus, de aceea Domnul îl scoate pe orb din sat și acolo îl tămăduiește. Și scuipă și-și pune mîinile peste el, ca să vedem că dumnezeiescului cuvînt trebuie să-i urmeze fapta și că împreună pot săvîrși minunile, căci mîna este semn al lucrării, iar scuiparea, al cuvîntului, care iese din gură. Dar nici orbul nu avea credință desăvîrșită și de aceea nu-l vindecă îndată, ci întîi în parte, căci după credință se fac și vindecările. Și îi poruncește să nu intre în sat, de vreme ce, necredincioși fiind cei din Betsaida, precum am zis, s-ar fi vătămat sufletul omului; și nici să spună cuiva ce i s-a făcut, ca, necrezînd ei, mai multă osîndă să-și atragă. Așa și noi de multe ori sîntem orbi la suflet, în sat fiind, adică în lumea aceasta. Apoi, afară de sat, adică din lume și din lucrurile ei fiind scoși de Hristos, ne vindecăm. Iar după ce ne vindecăm, ne zice să nu ne mai întoarcem în sat, la cele ale lumii adică, ci acasă. Iar casă a fiecăruia dintre noi este cerul și lăcașurile de acolo.

Și a ieșit Iisus și ucenicii Lui prin satele din preajma Cezareii lui Filip. Și pe drum întreba pe ucenicii Săi, zicîndu-le: Cine zic oamenii că sînt? Ei au răspuns Lui, zicînd: Unii spun că ești Ioan Botezătorul, alții că ești Ilie, iar alții că ești unul din prooroci. Și El i-a întrebat: Dar voi cine ziceți că sînt eu? Răspunzînd, Petru a zis Lui: Tu ești Hristosul. Și El le-a dat poruncă să nu spună nimănui despre El (Mc. 8, 27-30; Mt. 16, 13; Lc. 9, 19). Ducîndu-i pe ei departe de iudei, atunci îi întrebă despre Sine ca, netemîndu-se de

nimeni, să mărturisească adevărul. Deci au răspuns: Unii Te socotesc Ioan, iar alții, Ilie. Căci mulți credeau că a înviat Ioan, cum credea și Irod, și că a primit, după înviere, puterea de a face minuni. Fiindcă în timpul vieții sale, nici o minune nu făcuse Ioan. Iar după ce i-a întrebat de părerea altora, îi întreabă ce cred ei, ca și cum ar fi zis: Socoteala aceloră este greșită, dar voi ce ziceți ? Iar Petru Îl mărturisește pe El că este Hristos cel vestit de prooroci. Dar ce a răspuns Domnul și cum l-a fericit pe el, Marcu nu spune, pentru ca să nu se creadă că fiind el, Marcu, ucenic al lui Petru, o spune spre lauda învățătorului lui. Dar toate le găsim spuse la Matei.

Și a început să-i învețe că Fiul Omului trebuie să pătimească multe și să fie defăimat de bătrâni, de arhierii și de cărturari și să fie omorât, iar după trei zile să învieze. Și spunea acest cuvânt pe față. Și luându-l Petru deoparte, a început să-l dojenească. Dar El, întorcându-se și uitându-se la ucenicii Săi, a certat pe Petru și i-a zis: Mergi înapoia mea, satano ! Căci tu nu cugeți cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor (Mc. 8, 31-33; Mt. 16, 21; Lc. 9, 22). După ce îi aduce să mărturisească că El este cu adevărat Hristos, atunci le descoperă lor și taina Crucii, dar nu cu totul descoperit, căci nici așa nu înțelegeau ei ce zice, nici nu pricepeau ce este a învia, ci doar atât socoteau, că mai bine este să nu pătimească El nicidecum. De aceea Petru îl muștră, căci fiind cu puțință ca să nu pătimească, El se aruncă spre moarte. Iar Domnul, arătând că pentru mântuirea noastră se face patima Lui și că numai satana nu voiește ca El să pătimească, pentru ca să nu fim noi mântuiți, satană îl numește pe Petru, ca pe cel care cugeta la fel cu satana; și încă pentru că nu voiește să pătimească El, ci este împotrivor Lui, căci satana se tâlcuiește „potrivnic“. Și zice: Mergi înapoia Mea, adică: Urmează voi! Mele și nu te împotrivi. Și zice Domnul că Petru cugetă cele ale oamenilor, fiindcă cugeta lucruri simple și trupești, voind ca Domnul să fie în odihnă, iar nu la cazne pentru mântuirea oamenilor.

Și chemând la Sine mulțimea, împreună cu ucenicii Săi, le-a zis: Oricine voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-mi urmeze Mie. Căci cine va voi să-și scape sufletul îl va pierde, iar cine va pierde sufletul său pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va scăpa. Căci ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul ? Sau ce ar putea să dea omul, în schimb, pentru sufletul său ? (Mc. 8, 34-37; Mt. 16, 24; Lc. 9, 23; In. 12, 35). Pentru că Petru l-a îndemnat să nu se răstignească,

Domnul cheamă mulțimea și, către Petru mai mult îndreptînd cuvîntul, zice: Tu, o, Petre, mă dojenești că aleg crucea, iar Eu îți spun că nimeni nu se va mîntui de nu va muri pentru lucrul cel bun și pentru adevăr. Și spune: cine voiește, căci pe nimeni nu silește Domnul, ci numai cheamă la lucruri bune; de aceea dacă cineva nu voiește, nici nu este vrednic de acestea. Iar ce este a se lepăda de sine, în acest chip ne-am învăța, dacă am cunoaște ce este a te lepăda de altul, atunci cînd, adică, nimic nu suferim cînd suferă celălalt. Tot așa să nu ne fie milă nici de trupul nostru. Și să-și ia crucea, adică moartea cea de ocară, căci crucea de ocară părea atunci. Dar fiindcă sînt unii răstigniți pentru că sînt tîlhari și ucigași, adaugă: să-Mi urmeze Mie, adică să aibă faptele bune. Și pentru că greu lucru pare acesta și fără milă, adică a se da pe sine la moarte, arată că mai vîrtos lucru al iubirii de oameni este porunca luării crucii. Căci, cu adevărat, cel care își pierde sufletul, viața, pentru Mine, unul ca acesta și-l va afla, adică se va mîntui. Precum, iarăși, cel căruia i se pare că l-a dobîndit, își va pierde sufletul. Și nu numai viața, ci lumea întregă de-ar dobîndi, nici un folos nu are. Căci nu se poate răscumpăra sufletul și nici dobîndi mîntuirea cu bani. Căci de-ar fi fost aceasta cu puțință, cei care au dobîndit lumea, dar și-au pierdut sufletul, ar fi dat mulțime de bani ca să se afle nevinovați atunci cînd sînt arși în para focului veșnic. Dar nu este cu puțință asemenea schimb acolo. Acestea sînt și răspuns celor care socotesc, ca Origen, că sufletele vor veni iarăși la starea cea dintîi, după ce se vor munci după măsura păcatelor. Și să audă ei că nu este cu puțință a da ceva în schimb pentru suflet. Și nici nu este cu puțință a se potrivi pe măsura păcatelor chinurile.

Căci de cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele, în neamul acesta desfrînat și păcătos, și Fiul Omului se va rușina de el, cînd va veni întru slava Tatălui Său cu sfinții îngeri (Mc. 8, 38-39). Și le zicea lor: Adevărat grăiesc vouă că sînt unii, din cei ce stau aici, care nu vor gusta moartea, pînă ce nu vor vedea împărăția lui Dumnezeu venind întru putere (Mc. 9, 1) [În ediția 1994; acesta este versetul 1 din cap. 9.] Nu este de ajuns credința cea din minte, ci este de trebuință și mărturisirea prin cuvînt. De vreme ce îndoit este omul, îndoită este și sfințirea, sfințindu-se sufletul prin credință, iar trupul prin mărturisire. Deci, de cel ce se va rușina de a-L mărturisi pe Cel răstignit că este Dumnezeu, de acesta se va rușina și El, socotindu-l slugă nevrednică, cînd va veni, nu smerit, nici precum

s-a arătat acum, nebăgat în seamă, așa încît unii să se rușineze de El, ci întru slavă și înconjurat de îngeri. Dar, vorbind despre slava Sa, ca să arate că nu se trufește, spune că sînt unii din cei ce stau de față, adică Petru și Iacov, care nu vor muri pînă cînd nu vor vedea, întru schimbarea Sa la față, în ce fel de slavă va veni la a doua venire; căci nimic altceva n-a fost schimbarea la față decît înainte vestire a venirii celei de-a doua, cînd în același chip va străluci El atunci, și vor străluci și dreptii.

Și după șase zile a luat Iisus cu sine pe Petru și pe Iacov și pe Ioan și i-a dus într-un munte înalt, deoparte, pe ei singuri, și s-a schimbat la față înaintea lor. Și veșmintele Lui s-au făcut strălucitoare, albe foarte, ca zăpada, cum nu poate înălbi așa pe pămînt înălbitorul (Mc. 9, 2-3). Luca spune că după opt zile, dar nu împotrivindu-se acestuia, ci la fel grăind, căci el a socotit și ziua în care a vorbit și pe cea în care s-au suit în munte. Iar Marcu le pune numai pe cele dintre ele. Deci luînd pe verhovnici, îi suie în munte înalt. Pe Petru, ca pe cel ce L-a mărturisit și care-L iubea pe El; pe Ioan, ca pe cel iubit de Dînsul. Iar pe Iacov, ca pe cel ce era mare glăsuitor și teolog și care atît de nesuferit a fost iudeilor, încît Irod, plecîndu-se lor, l-a omorît pe el. Și-i suie în munte înalt, ca mai preaslăvită să fie minunea. Și deoparte, căci taină voia să le arate. Iar schimbarea la față s-o înțelege nu ca prefacere a chipului, ci, rămînînd chipul tot așa cum era, lumină negrăită a primit asupra-i.

Și li s-a arătat Ilie împreună cu Moise și vorbeau cu Iisus. Și răspunzînd Petru, a zis lui Iisus: Învățătorule, bine este ca noi să fim aici; și să facem trei colibe: ție una și lui Moise una și lui Ilie una. Căci nu știa ce să spună, fiindcă erau înspăimîntați. Și s-a făcut un nor care îi umbrea, iar un glas din nor a venit zicînd: Acesta este Fiul Meu cel iubit, pe Acesta să-L ascultați. Dar, deodată, privind ei împrejur, n-au mai văzut pe nimeni decît pe Iisus, singur cu ei (Mc. 9, 4-8). Ilie și Moise se arată împreună cu Hristos vorbind, pentru multe pricini, dar ajunge să spunem două. De vreme ce ucenicii au spus că mulțimile zic că El este Ilie, sau unul dintre prooroci, El le arată lor pe verhovnicii proorocilor, ca de aici să învețe deosebirea dintre robi și Stăpîn. Aceasta este una dintre pricini. Și pentru că mulți îl socoteau potrivit lui Dumnezeu, pentru că dezlega sîmbăta și călca Legea, arată în munte pe prooroci, dintre care unul era cel care a pus Legea, iar celălalt rîvnitor al ei. Și n-ar fi vorbit ei cu Cel ce părea că încalcă Legea, de nu le-ar fi bineplăcut,

cum zice Domnul. Iar Petru, temându-se să se pogoare din munte – că se temea pentru răstignirea Domnului – zice: Bine este nouă a fi aici și a nu ne pogorî în mijlocul iudeilor. Iar de vor veni aici după Tine, îi avem pe Moise, care a biruit pe egipteni, și pe Ilie, care a pogorît foc din cer și a ars pe cei mai mari peste cincizeci împreună cu ostașii lor (Ieș. 14; 4 Regi 1, 10 și 12). Dar ce vorbeau proorocii cu Iisus? Cele pentru cruce și moartea Lui. Iar Petru vorbea fără să știe de ei, căci erau înspăimîntați de negrăita lumină și slavă. Încă se cuvine să aducem cuvîntul și la o înțelegere duhovnicească: după sfîrșitul lumii acesteia, care s-a zidit în șase zile, ne va sui pe noi Iisus, de vom fi ucenici ai Lui, în muntele cel înalt, în cer, și se va arăta luminat și în slavă, căci acum într-o neslavă S-a arătat, ca cel ce a fost răstignit și fiu de teslar. Iar atunci vom vedea slava Lui ca a Unuia-Născut. Vom vedea încă și Legea și proorocii împreună cu El vorbind, adică cele ce s-au spus pentru El de Moise și de prooroci atunci le vom înțelege și atunci cu adevărat vom auzi glasul Părintelui descoperindu-ne pe Fiul și învățîndu-ne: Acesta este Fiul Meu. Și cum ne va învăța? Umbrindu-ne norul, adică Duhul Sfînt, căci Acela este izvorul înțelepciunii.

Și coborîndu-se ei din munte, le-a poruncit ca nimănui să nu spună cele ce văzuseră, decît numai cînd Fiul Omului va învia din morți. Ia ei au ținut cuvîntul, întrebîndu-se între ei: Ce înseamnă a învia din morți? (Mc. 9, 9-10). De ce le poruncește Domnul ucenicilor să nu spună nimănui despre schimbarea Sa la față? Pentru ca să nu se smintească oamenii auzind asemenea lucruri slăvite despre El, iar apoi văzîndu-L răstignit. Iar după ce avea să învie din morți, era timpul potrivit să spună aceste lucruri preaslăvite care înainte de cruce s-au petrecut. Deci au ținut apostolii cuvîntul, întrebîndu-se ce este a învia din morți, căci încă nu știau că se cuvine a învia El din morți.

Și L-au întrebat pe El, zicînd: Pentru ce zic fariseii și cărturarii că trebuie să vină mai întîi Ilie? Iar el le-a răspuns: Ilie venind întîi, va așeza iarăși toate. Și cum este scris despre Fiul Omului că va să pătimească multe și să fie defăimat? Dar vă zic vouă că Ilie a și venit și i-au făcut toate cîte au voit, precum s-a scris despre el (Mc. 9, 11-13; Mt. 17, 10; Is. 52; Mal. 4, 5). Despre Ilie era cuvîntul la iudei că va veni mai înainte de Hristos. Dar fariseii nu țîlcuiau cum se cuvine cele despre Ilie, ci, cu răutate, din voința lor cea rea ascundeau adevărul. Pentru că două sînt venirile lui Hristos: cea care a fost și cea care va să fie. Celei dintîi Ioan Botezătorul i-a fost

înaintemergător, iar celei de-a doua va să fie Ilie. Deci Ilie îl numește Hristos pe Ioan, ca pe cel care era muștrător și râvnitor și pustnic. Și se împotrivesște Domnul socotinței fariseilor, care credeau că a celei dintîi veniri a lui Hristos va fi Ilie înaintemergător. Și cum se împotrivesște? Spunînd că Ilie venind va așeza iarăși toate și întrebînd cum este scris de Fiul Omului că va să pătimească multe și să fie defăimat. Iar ce zice în acest chip este: Ilie Tesviteanul, cînd va veni, va face pace iudeilor celor nesupuși și la credință îi va aduce pe ei. Deci al celei de-a doua veniri va fi Ilie înaintemergător. Că de-ar fi fost înaintemergător al venirii celei dintîi, cum dar s-a scris că Fiul Omului va să pătimească unele ca acestea? Deci, una din două: ori nu este Ilie înaintemergător al venirii celei dintîi, dacă Scripturile adevăresc că se cuvine să pătimească Hristos; sau nu se adevăresc Scripturile, dacă vom crede după cuvîntul fariseilor. Căci Ilie tocmind toate, nu va fi atunci vreun evreu nesupus, ci toți vor crede propovăduirii, cînd îl vor auzi pe Ilie. Deci socotința fariseilor o surpă Domnul, zicînd că Ilie a și venit, adică Ioan, și i-au făcut lui cît au vrut și nu s-au supus propovăduirii lui și după toate i s-a tăiat și capul, făcîndu-se acesta dar al jocului fetei.

Și venind la ucenici, a văzut mulțime mare împrejurul lor și pe cărturari sfădindu-se cu ei. Și îndată toată mulțimea, văzîndu-L, s-a spăimîntat și, alergînd, i se închina. Și Iisus a întrebat pe cărturari: Ce vă sfădiți între voi? Și i-a răspuns lui unul din mulțime: Învățătorule, am adus la tine pe fiul meu, care are duh mut. Și oriunde îl apucă, îl aruncă la pămînt și face spume la gură și scrișnește din dinți și înțepenește. Și am zis ucenicilor tăi să-l alunge, iar ei n-au putut (Mc. 9, 14-18; Mt. 17, 14; Lc. 9, 39). După ce a venit la ucenici, adică la cei nouă pe care nu-i luase cu El în munte, i-a aflat sfădindu-se cu fariseii care aflaseră prilej să-i răzvrătească pe ucenici. Iar mulțimea văzîndu-L i se închină. Unii spun că după schimbarea la față mai frumos la vedere Se arăta, împingînd mulțimea la a i se închina. Și cel care-i răspunde din mulțime era slab în credință, după cum se arată din cuvintele Domnului: O, neam necredincios! Și-i învinuiește omul acela pe ucenici, ca un necredincios, căci nu se cuvenea ca înaintea tuturor să-i învinuiască.

Iar El, răspunzînd lor, a zis: O, neam necredincios, pînă cînd voi fi cu voi? Pînă cînd vă voi răbda pe voi? Aduceți-l la Mine. Și l-au adus la El. Și văzîndu-l pe Iisus, duhul îndată a zguduit pe copil, și, căzînd la pămînt, se zvîrcolea spumegînd. Și l-a întrebat pe tatăl

lui: *Cîtă vreme este de cînd i-a venit aceasta ? Iar el a răspuns: Din pruncie. Și de multe ori l-a aruncat și în foc și în apă ca să-l piardă. Dar de poți ceva, ajută-ne, fiindu-ți milă de noi. Dar Iisus i-a zis: De poți crede, toate sînt cu puțință celui ce crede. Și îndată strigînd tatăl copilului, a zis cu lacrimi: Cred, Doamne ! Ajută necredinței mele. Iar Iisus văzînd că mulțimea dă năvală, a certat duhul cel necurat, zicîndu-i: Duh mut și surd, Eu îți poruncesc: ieși din el și să nu mai intri în el ! Și răcnind și zguduindu-l cu putere, duhul a ieșit; iar copilul a rămas ca mort, încît mulți ziceau că a murit. Dar Iisus, apucîndu-l de mînă, l-a ridicat, și el s-a sculat în picioare (Mc. 9, 19-27).* Omului care a venit la Domnul și i-a învinuit pe ucenici că n-au putut să-i tămăduiască fiul, Domnul îi arată că necredința lui este de vină, ca și cum zicînd: Tu, necredincios fiind, te-ai făcut pricină a netămăduirii lui. Și nu numai acestuia îi zice astfel, ci tuturor iudeilor le spune acest cuvînt, imputîndu-le necredința. Și mai arată că dorită îi era moartea, căci zice: Pînă cînd voi fi cu voi ? Adică: mult m-am îngreunat petrecînd cu voi, necredincioșii. Dar nu rămîne la muștrare, ci tămăduire adaugă; și nu cu trufie îl tămăduiește pe copil, ci cu multă smerenie. Căci nu puterii Sale, ci credinței aceluia îi atribuie vindecarea, zicînd: toate sînt cu puțință celui ce crede. Și văzînd că se apropie mulțimile, îl vindecă, ca nu înaintea multora să se facă minunea. Iar certîndu-l și zicîndu-i: Ieși și de acum să nu mai intri, arată că, din pricina necredinței omului, iarăși ar fi intrat dracul, dacă nu l-ar fi oprit cu porunca Sa. Și-l zguduie și-l cutremură pe copil, ca să vezi vătămarea adusă de demon și că l-ar fi omorît, dacă n-ar fi fost oprit de dumnezeiasca mînă. Iar în chip anagogic să înțelegi că omul este aruncat de diavol în foc, adică în al mîniei și al poftii; și în apă, adică în tulburarea lucrurilor lumești. Și dracul acesta este mut și surd. Surd, căci nu voiește să audă cuvintele lui Dumnezeu. Iar mut, fiindcă nici pe alții nu poate să-i învețe cele ce se cuvin. Iar dacă Iisus, adică cuvîntul Evangheliei, ne va apuca de mînă, adică de puterea faptei bune celei lucrătoare, atunci vom fi sloboziți de dracul. Dar și noi trebuie să lucrăm la mîntuirea noastră, căci zice: l-a ridicat pe el Iisus – acesta este ajutorul lui Dumnezeu – și s-a sculat copilul, aceasta arătînd sîrguința noastră către lucrul cel bun.

Iar după ce a intrat în casă, ucenicii Lui l-au întrebat, deoparte: Pentru ce noi n-am putut să-l izgonim ? El le-a zis: Acest neam de demoni cu nimic nu poate ieși, decît numai cu rugăciune și cu post (Mc. 9, 28-29; Mt. 17, 19). Ucenicii s-au temut să nu fi pierdut

darul dat de Domnul. Vezi și cucernicia lor, cum deoparte vin la El. Și care este acest neam ? Sau al celor lunatici, sau tot neamul dracilor nu iese altfel, decât cu rugăciune și cu post. Că se cuvine ca și cel ce pătimește să postească și cel ce va să tămăduiască, că amîndoi au trebuință. Iar mai vîrtos se cere postirea de la cel ce pătimește. Și se cuvine a posti, pentru că în acest chip se săvîrșește rugăciunea cea adevărată, însoțită de postire, cînd nu se îngreunează de mîncare cel ce se roagă, ci este ușor și fără greutate.

Și, ieșind ei de acolo, străbăteau Galileea, dar El nu voia să știe cineva. Căci învăța pe ucenicii Săi și le spunea că Fiul Omului se va da în mîinile oamenilor și-L vor ucide, iar după ce-l vor ucide, a treia zi va învia. Ei însă nu înțelegeau cuvîntul și se temeau să-l întrebe (Mc. 9, 30-32). De cîte ori face minuni, aduce și cuvîntul despre patima Sa, ca să nu se creadă că din neputință a pătimit. Deci, după ce a zis cele de întristare, adică că-L vor omorî, adaugă și pe cea de bucurie, că va învia a treia zi. Ca să învățăm că pururea după cele de întristare urmează cele de bucurie și ca să nu ne întristăm în deșert pentru cele care ne mîhnesc, ci să nădăjduim și spre cele bune.

Și au venit în Capernaum. Și fiind în casă, i-a întrebat: Ce vorbești între voi pe drum ? Iar ei tăceau, fiindcă pe cale se întrebaseră unii pe alții cine dintre ei este mai mare. Și șezînd jos, a chemat pe cei doisprezece și le-a zis: Dacă cineva vrea să fie înțiuul, să fie cel din urmă dintre toți și slujitor al tuturor. Și luînd un copil, l-a pus în mijlocul lor și, luîndu-l în brațe, le-a zis: Oricine va primi, în numele Meu, pe unul din acești copii pe Mine Mă primește; și oricine mă primește, nu pe Mine Mă primește, ci pe Cel ce m-a trimis pe mine (Mc. 9, 33-37). Ucenicii, cugetînd încă cele omenești, se întrebaseră pe cale care dintre ei este mai mare și mai cinstit. Iar Domnul nu oprește pofta de a fi cinstit, căci voiește să poftim treapta cea mai înaltă, dar nu voiește ca să dobîndim cu trufie cinstea cea mai dintîi, ci mai vîrtos prin smerenie să cîștigăm înălțimea. Și aduce un prunc la mijloc și ca acela ne cere să fim și noi. Pentru că pruncul nu voiește slavă, nici nu pizmuiește, nici nu ține minte răul. Și nu numai dacă vă veți face ca aceștia, veți lua plată mare, ci și dacă pe unii ca aceștia de-i veți cinsti, veți dobîndi împărăția cerurilor, căci pe Mine Mă primiți, iar primindu-Mă pe Mine, primiți pe Cel care M-a trimis. Iată cît poate smerenia și lipsa de viclesug ! Că pe Fiul și pe Tatăl îi sălășluiesc întru noi și arătat este că și pe Duhul Sfînt.

Și i-a zis Ioan: Învățătorule, am văzut pe cineva scoțînd demoni în numele Tău, care nu merge după noi, și l-am oprit, pentru că nu

merge după noi. Iar Iisus a zis: Nu-l opriți, căci nu este nimeni care, făcînd vreo minune, în numele Meu, să poată, degrabă, să mă vorbească de rău. Căci cine nu este împotriva noastră este pentru noi (Mc. 9, 38-40). Fiul tunetului, Ioan, nu din pizmă l-a oprit pe cel ce scotea dracii, ci pentru că voia ca toți cei care cheamă numele lui Hristos să-I și urmeze Lui și un trup să fie toți ucenicii; căci la începutul propovăduirii, unii, fiind stăpîniți de iubirea de slavă și văzînd că numele lui Iisus mult poate, făceau minuni chemînd numele lui Iisus asupra celor bolnavi, nefiind ei vrednici în alt chip de dumnezeiescul dar. Iar Domnul voiește ca să se întindă propovăduirea chiar și prin cei nevrednici. Și spune că cel care face minuni întru numele Lui nu-L va putea vorbi de rău, căci cum L-ar putea grăi de rău cel care face minuni chemînd numele Lui din care și pricină de slavă are omul acela? Și zisa de acum: Cine nu este împotriva noastră este pentru noi, pare că se împotrivește celor zise altă dată: Cel ce nu este cu Mine este împotriva Mea. Dar nu este așa. Căci zicînd: Cel ce nu este cu Mine este împotriva Mea, o spune pentru draci, care răpesc cele ce sînt ale lui Dumnezeu; iar cele de acum se spun pentru oameni, care mai vîrtos aduc la Dumnezeu prin facerea de minuni în numele Lui.

Iar oricine vă va da să beți un pahar cu apă, în numele Meu, fiindcă sînteți ai lui Hristos, adevărat zic vouă că nu-și va pierde plata sa. Și cine va sminti pe unul din aceștia mici, care cred în Mine, mai bine i-ar fi lui dacă și-ar lega de gît o piatră de moară și să fie aruncat în mare (Mc. 9, 41-42; Mt. 10, 42; Mt. 18, 3; Lc. 17, 2). Nu numai pe cel ce face minuni în numele Meu nu-l opresc, zice, dar, de-ar face cineva un lucru oricît de mic, măcar un pahar de apă de vă va da să beți, în numele Meu, și vă va primi pe voi pentru Mine, și nu pentru lucru lumesc ori omenesc, nu-și va pierde plata sa. Și a zis: un pahar de apă, pentru ca să nu fie sărăcia pricină de nedărnicie. Și după cum cinstind pe unul dintre cei mici, nu-ți vei pierde plata ta de la Dumnezeu, tot așa dacă pe unul dintre aceștia mici îi vei sminti, adică îi vei necinsti, ți-e mai de folos să fi aruncat în mare. Și arată pildă simțită de chin, ca mai mult să ne înfricoșăm.

Și de te smintește mîna ta, tai-o, că mai bine îți este să intri ciung în viață, decît, amîndouă mîinile avînd, să te duci în gheena, în focul cel nestins, unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge. Și de te smintește piciorul tău, taie-l, că mai bine îți este ție să intri fără un picior în viață, decît avînd amîndouă picioarele să fi

azvîrlit în gheena, în focul cel nestins, unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge. Și de te smintește ochiul tău, scoate-l, că mai bine îți este ție cu un singur ochi să intri în împărăția lui Dumnezeu, decît avînd amîndoi ochii, să fii aruncat în gheena focului, unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge. Căci fiecare (om) va fi sărat cu foc, după cum orice jertfă va fi sărată cu sare. Bună este sarea; dacă însă sarea își va pierde puterea, cu ce o veți dregе ? Aveți sare întru voi și trăiți în pace unii cu alții (Mc. 9, 43-50; Lc. 14, 34). După ce i-a îngrozit pe cei ce smintesc, acum sfătuiește și pe cei care se smintesc, ca să se păzească de cei ce sînt gata a-i sminti și a-i împiedica pe ei de la mîntuire. Că de-ar fi picior, mînă sau ochi cel ce te smintește pe tine, adică de-ar fi ceva de aproape, rudă după sînge, sau prieten de-ar fi, taie-l pe el, adică leapădă-te de prietenia și rudenia cu el. Vierme și foc îi chinuie pe păcătoși, și acestea sînt conștiința fiecăruia și aducerea aminte de lucrurile cele necuvenite pe care le-au făcut în viața aceasta, care ca un vierme neadormit îi roade și ca un foc nestins îi arde. Căci fiecare, zice, se va săra, adică se va lămuri (I Cor. 3, 13), ceea ce zice și Pavel. Iar orice jertfă cu sare se va săra. Iar aceasta s-a scris în Levitic, căci acolo zice Dumnezeu: „Tot darul jertfei voastre cu sare se va săra“ (Lev. 2, 13). Deci este bine să sărăm jertfele noastre cu sarea lui Dumnezeu, adică să nu aducem jertfe slăbănoage și trîndave, ci întărite și cu gust bun. Sare încă numește Domnul pe apostoli și pe toți care au puterea de a ține și de a strînge. Căci precum sarea păstrează cărnurile și nu le lasă să facă viermi, așa și cuvîntul învățătoresc de va fi întăritor, nu va lăsa să se nască întru ei viermele cel neadormit. Iar dacă dascălul va fi nesărat, cum va săra ? Și cum va da gust bun ? Deci să aveți întru voi sare, adică darul Duhului care dă gust bun și dă să aveți pace unii cu alții; iar cel ce are dragoste către aproapele, acela are sare și de aici pace cu aproapele său.

Și sculîndu-Se de acolo, a venit în hotarele Iudeii, de cealaltă parte a Iordanului, și mulțimile s-au adunat iarăși la El și iarăși le învăța, după cum obișnuia. Și apropiindu-se fariseii, Îl întrebau, ispitindu-L, dacă este îngăduit unui bărbat să-și lase femeia. Iar el, răspunzînd, le-a zis: Ce v-a poruncit vouă Moise ? Iar ei au zis: Moise a dat voie să-i scrie carte de despărțire și să o lase. Și răspunzînd, Iisus le-a zis: Pentru învîrtoșarea inimii voastre, v-a scris porunca aceasta; dar de la începutul făpturii, bărbat și femeie i-a făcut Dumnezeu. De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa

și se va lipi de femeia sa. Și vor fi amîndoi un trup; așa că nu mai sînt doi, ci un trup. Deci ceea ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă (Mc. 10, 1-9; Mt. 19, 3). Adeseori Domnul pleca din Iudeea pentru zavistia acelora, dar acum se duce acolo fiindcă vrea să fie aproape de ei. Însă nu merge la Ierusalim, ci în hotarele Iudeii, ca să învețe mulțimile cele fără de răutate, căci Ierusalimul era casă a răutății pentru vicleșugul fariseilor. Și vezi răutatea lor, cum Îl ispitesc pe Domnul, nelăsînd poporul să creadă Lui, ci pururea vin la El gîndind să-L încurce cu întrebările lor viclene. Și pun o întrebare care avea de amîndouă părțile prăpastie: Oare se cuvine omului să-și lase femeia sa ? Căci de va zice că se cuvine s-o lase, să-i răspundă Lui: Cum, atunci, ai zis să n-o lase, afară de pricină de desfrînare ? Iar de va zice că nu se cuvine, să-l învinuiască ca fiind potrivit legilor lui Moise. Dar Hristos, care este însăși Înțelepciunea, le cere El răspuns. Și-i întrebă pe ei ce le-a poruncit Moise. Iar ei răspunzînd că le-a poruncit s-o lase, le tâlcuiește lor Legea, arătînd că nu era nemilos Moise să dea o astfel de poruncă, ci pentru învîrtoșarea inimii lor a lăsat așa. Căci Dumnezeu, știind sălbăticiunea evreilor și că lesne și-ar fi ucis femeile de le-ar fi urît, a îngăduit aceasta. Dar dintru început nu a fost așa, ci voia lui Dumnezeu îi leagă unul cu altul pe cei însoțiți și una îi face, încît și pe părinți îi lasă. Și vezi ce zice, că Dumnezeu nu voiește deasă însoțire, adică pe una a lăsa și altă femeie a lua și iarăși a lăsa și de alta a se lipi. Că de ar fi fost așa, Dumnezeu ar fi făcut un bărbat și mai multe femei, dar n-a făcut așa, ci bărbat și femeie a făcut și a poruncit unul cu una să se însoțească. Dar poate și așa am putea înțelege: cuvîntul de învățătură bune semînțe punînd în sufletul omului celui credincios, rînduială de bărbat ține către sufletul care l-a primit. Și de multe ori cuvîntul voind să folosească sufletul cel ce l-a primit, lasă pe tatăl său, adică înțelegerea cea mai înaltă, și pe mama sa, adică vorba cea împodobită, și se lipește de femeia sa, adică învață cele ce sînt spre folosul sufletului aceluia, pogorîndu-se la starea lui, și alegînd de multe ori înțelegere simplă și vorbe neîmpodobite. Și de aici se fac cei doi un trup: adică sufletul crede că s-a făcut trup Cuvîntul lui Dumnezeu. Și nici un gînd omenesc nu poate să despartă acel suflet de o astfel de credință.

Dar în casă ucenicii l-au întrebat iarăși despre aceasta. Și El le-a zis: oricine va lăsa pe femeia sa și va lua alta, săvîrșește adulter cu ea. Iar femeia, de-și va lăsa bărbatul ei și se va mărita cu

altul, săvârșește adulter (Mc. 10, 10-12). Și ucenicii s-au smintit, căci iată că vin la El și-l întreabă iarăși. Iar El le răspunde că, cu adevărat, preacurvie este a lăsa pe femeia sau pe bărbatul său.

Și aduceau la El copii, ca să-și pună mâinile peste ei, dar ucenicii certau pe cei ce-i aduceau. Iar Iisus s-a mîhnit și le-a zis: Lăsați copiii să vină la mine și nu-i opriți, căci a unora ca aceștia este împărăția lui Dumnezeu. Adevărat zic vouă: Cine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un copil nu va intra în ea. Și luîndu-i în brațe, i-a binecuvîntat, punîndu-și mâinile peste ei (Mc. 10, 13-16). Mare este credința poporului, de vreme ce binecuvîntare socotea punerea mâinilor peste ei. Iar ucenicii, socotind că prea mic lucru este aceasta pentru Hristos, îi opreau. Ce zice, dar, Hristos? Învățîndu-i să cugete smerit și să calce mîndria lumească, îi primește pe prunci și-i ia în brațe, arătînd că pe cei fără de răutate îi primește la Sine; de aceea și zice că a unora ca aceștia este împărăția lui Dumnezeu. Și nu zice: a acestora, ci a unora ca aceștia, adică a celor care cu nevoință dobîndesc nerăutatea pe care pruncii o au din fire; căci pruncul nici nu pizmuiește, nici nu ține minte răul, nici, bătut fiind de maica sa, nu se depărtează de ea; și chiar de-ar fi maica sa sărmană de tot, o cinstește ca pe o împărăteasă. Tot așa și cel ce viețuiește întru fapta cea bună, nimic nu cinstește mai mult decît pe maica sa, adică Biserica, lepădînd dulceața care domnește peste cei mulți. De acea Domnul îi și ia în brațe pe unii ca aceștia, zicînd: Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și-i binecuvîntează, zicînd: Veniți, binecuvîntații Tatălui Meu. Iar împărăție a lui Dumnezeu numește propovăduirea Sa și făgăduința bunătăților. Deci, cel ce va primi propovăduirea lui Dumnezeu ca un prunc, adică fără a se îndoii, acela va intra întru Împărăția Sa și întru bunătățile pe care acum numai prin credință le nădăjduiește.

Și cînd ieșea El în drum, alergînd la el unul și îngenunchind înaintea Lui, îl întreba: Învățătorule bun, ce să fac ca să moștenesc viața veșnică? Iar Iisus i-a răspuns: De ce-mi zici bun? Nimeni nu este bun decît unul Dumnezeu. Știi poruncile: să nu ucizi, să nu săvârșești adulter, să nu furi, să nu mărturisești strîmb, să nu înșeli pe nimeni, cinstește pe tatăl tău și pe mama ta. Iar el i-a zis: Învățătorule, acestea toate le-am păzit din tinerețile mele. Iar Iisus, privind la el cu dragoste, i-a zis: Un lucru îți mai lipsește: mergi, vinde tot ce ai, dă săracilor și vei avea comoară în cer; și apoi, luînd crucea, vino și urmează Mie. Dar el, întristîndu-se de cuvîntul

acesta, a plecat mîhnit, căci avea multe bogății (Mc. 10, 17-22). Unii îl învinuiesc pe acest tînăr, ca pe un viclean, amăgitor și ispiti-tor. Dar nu este așa, ci numai iubitor de averi era, iar nu ispiti-tor. Căci auzi pe evanghelist că spune: Iisus privind la el cu dragoste. Dar de ce îi spune Iisus că nimeni nu este bun ? Pentru că venise la El ca la un om și ca la unul dintre învățătorii cei mulți. Și Iisus spune: dacă, ca pe un învățător Mă socotești bun, află că nici un om nu este bun. Iar dacă socotești că sînt Dumnezeu, de ce Mă numești învățător ? Și prin aceste cuvinte vrea să-I ridice pe acesta la a-L cunoaște pe El ca Dumnezeu. Dar și altceva să învățăm: cînd vor-bim cu cineva, nu cu măgulire să vorbim omului, ci să știm că rădăcina și izvorul bunătății numai Dumnezeu este și Lui singur se cuvine să-I aducem cinste. Și să ne minunăm de tînărul acesta, căci toți ceilalți vin la Hristos pentru vindecări de boli, iar el caută moștenirea vieții veșnice, deși de cumplita patimă a iubirii de argint era stăpînit, pentru care și aude: Mergi, vinde tot ce ai și dă săracilor, și pleacă mîhnit. Și vezi că nu zice: mergi și vinde și împarte și săracilor, ci: vinde tot și dă tot. Și să dea săracilor, nu măgulito-rilor și desfrînaților. Și adaugă: și-Mi urmează Mie, adică împli-nește și toate celelalte fapte bune. Pentru că mulți sînt fără bogăție, dar nu sînt smeriți, sau și smeriți sînt, dar altă oarecare răutate au. De aceea zice Domnul: Ia-ți crucea, adică pregătește-te de moarte pentru Mine. Iar el, întristîndu-se pentru acest cuvînt, s-a dus, pen-tru că avea multe avuții. Și nu în zadar este spus: multe bogății. Pentru că mai cumplite și mai cu anevoie de dezlegat sînt legăturile avuțiilor celor multe. Dar și așa să înțelegi: chiar tînăr de ar fi cine-va, copilandru și ușor la minte și lipsit de socotință, să-și vîndă cea ce are, adică mînia și pofta și răutățile care odrăslesc din ele, și să le arunce dracilor, care sînt săraci, lipsiți de tot binele și căzuți din bogăția bunătății lui Dumnezeu; iar apoi să urmeze lui Hristos, căci cel care și-a lepădat bogăția, mulțimea păcatelor, la draci, acela poate să urmeze lui Hristos. Căci scris este: abate-te de la rău, adică aruncă bogăția cea rea puterilor celor sărace ale dracilor, și fă binele (Ps. 33), adică urmează lui Hristos și-ți ia crucea.

Și Iisus, uitîndu-se în jur, a zis către ucenicii Săi: Cît de greu vor intra cei bogați în împărăția lui Dumnezeu ! Iar ucenicii erau uimiți de cuvintele Lui. Dar Iisus, răspunzînd iarăși, le-a zis: Fiilor, cît de greu este celor ce se încred în bogății, să intre în împărăția lui Dum-nezeu ! Mai lesne este cămilei să treacă prin urechile acului, decît

bogatului să intre în împărăția lui Dumnezeu. Iar ei, mai mult uimindu-se, ziceau unii către alții: și cine poate să se mîntuiască? Iisus, privind la ei, le-a zis: La oameni lucrul este cu neputință, dar nu la Dumnezeu. Că la Dumnezeu toate sînt cu putință (Mc. 10, 23-27). Nu avuțiile sînt rele, ci cei bogați sînt cu adevărat vrednici de a fi muștrați, căci nu se cuvine a le avea, adică a le ține, ci a le folosi la cele cuviincioase. Deci, cei care le au și le pun sub cheie, cu anevoie vor intra în împărăția lui Dumnezeu. Iar „anevoie“ să înțelegi „cu neputință“, căci cu neputință este bogatului să se mîntuiască. Căci zice Domnul: mai lesne intră cămila prin urechile acului decît bogatul în împărăția lui Dumnezeu. Și cu neputință este a trece cămila prin urechile acului. Iar cămilă este fie animalul acesta, fie un odgon gros, pe care îl folosesc cei ce merg cu corăbiile. Deci cu neputință este bogatului să se mîntuiască (Lc. 16, 9). Dar la Dumnezeu este cu putință, căci a zis Hristos: Faceți-vă prieteni cu bogăția nedreaptă. Cînd ascultăm de Dumnezeu se face aceasta cu putință; iar la oameni este cu neputință, adică, dacă omenește cugetăm, cu neputință este aceasta. Dar de ce se frămîntă ucenicii pentru aceasta, căci ei nu erau bogați? Cred că pentru că le părea rău de toți oamenii, căci începuseră a fi cu adevărat iubitori de oameni. Iar unii se întrebă cum adică toate sînt cu putință la Dumnezeu? Chiar și păcatul? Cînd zice toate, vorbește de cele ce sînt, iar păcatul nu este din cele ce sînt, căci este lucru fără ființă și fără ipostas. Și apoi păcatul nu este al puterii, ci al neputinței, după cum zice apostolul: „Hristos, fiind noi neputincioși, pentru cei necredincioși a murit“ (Rom. 5, 6). Și iarăși David: „Înmulțitu-s-au neputințele lor“ (Ps. 15, 4). Deci păcatul neputință fiind, nu este la Dumnezeu. Dar, zic ei, Dumnezeu poate să facă și ceea ce s-a făcut, ca și cum nu s-a făcut? Zicem că Dumnezeu este adevăr, iar a face ceea ce s-a făcut ca și cum nu s-a făcut, este minciună. Cum, dar, adevărul va face pe minciună? Căci și-ar pierde firea sa. Oare poate Dumnezeu să nu fie Dumnezeu? Vezi, dar, întrebare lipsită de înțelepciune.

Și a început Petru a-i zice: Iată, noi am lăsat toate și Ți-am urmat. Iisus a răspuns: Adevărat grăiesc vouă: nu este nimeni care și-a lăsat casă, sau frați, sau surori, sau mamă, sau tată, sau copii, sau țarine pentru mine și pentru Evanghelie, și să nu ia însutit – acum, în vremea acesta, de prigoniri – case și frați și surori și mame și copii și țarine, iar în veacul ce va să vină: viață veșnică. Și mulți din cei dinții vor fi pe urmă, și din cei de pe urmă întii (Mc.

10, 28-31; Mt. 19, 27; Lc. 18, 28). Deși puține a lăsat Petru, spune că le-a lăsat pe toate, pentru că și cele puține au legătură a împătimirii, de aceea fericit este și cel care pe cele puține le lasă. Iar singur Petru întrebând, Domnul tuturor le răspunde, zicând: Oricine a lăsat casă sau frați, și celelalte. Iar aceasta spune nu îndemnându-ne să ne părăsim rudeniile, ci învățându-ne să alegem mai întâi cinstirea lui Dumnezeu. Și pentru că război se aprindea din propovăduire și aveau să se lepede fiii de părinți pentru cinstirea lui Dumnezeu, zice: cine va lăsa pe cele trupești pentru Evanghelie, însutit le va lua pe toate în veacul de acum, și în cel viitor, viață veșnică. Dar și femeii va lua însutit? Cu adevărat așa este, deși blestematul Iulian (Apostatul) lua în rîs cuvîntul acesta. Căci ce folosește femeia la casa bărbatului? Cu adevărat pentru hrana lui și pentru îmbrăcăminte, iar bărbatul nici o grijă nu are de acestea. Deci vezi acestea și la apostoli. Cîte femei nu le purtau lor de grijă, pentru hrană și îmbrăcăminte și slujirea lor? Iar ei de nimic altceva nu se îngrijeau, decît de cuvînt și de învățatură. Și tați și mame îi aveau apostolii pe toți cei care îi iubeau pe ei și care părintească dragoste aveau către ei. Iar Petru o casă lăsînd, cîte case ale ucenicilor săi nu a avut? Încă și acum bisericile din toate părțile pămîntului numite cu numele lui, case preastrălucite le are. Și ceea ce este mai mare: în prigoane fiind, toate acestea le moștenesc sfinții. De aceea și cei care par că sînt cei mai de urmă în veacul de acum, pentru că sînt năpăstuiți și prizonieri, vor fi întîi pentru nădejdea lor către Dumnezeu. Căci fariseii, întîi fiind, s-au făcut cei de pe urmă. Iar apostolii, cei ce au lăsat toate și au urmat lui Hristos, cei dintîi s-au făcut.

Și erau pe drum, suindu-se la Ierusalim, iar Iisus mergea înaintea lor. Și ei erau uimiți și cei ce mergeau după El se temeau. Și luînd la sine, iarăși, pe cei doisprezece, a început să le spună cele ce aveau să i se întîmple: că, iată, ne suim la Ierusalim și Fiul Omului va fi predat arhierilor și cărturarilor; și-L vor osîndi la moarte și-L vor da în mîna păgînilor. Și-L vor batjocori și-L vor scuipa și-L vor biciui și-L vor omorî, dar după trei zile va învia (Mc. 10, 32-34; Mt. 20, 17; Lc. 18, 31). De ce le spune dinainte cele ce i se vor întîmpla? Pentru ca să pregătească mintea ucenicilor, ca, mai înainte auzindu-le, mai lesne să le sufere și să nu se înspăimînte de întîmplarea cea fără de veste și să cunoască ei că de bunăvoie pătimeste. Căci Cel care mai înainte a știut și putea să fugă și n-a fugit, arătat este că de bunăvoie Se dă pe Sine la patimă. Și iarăși îi

ia pe ucenici deoparte, numai lor vorbindu-le, pentru că, taină fiind patima, numai celor apropiați se cuvenea s-o descoperi. De aceea și merge mai înainte de toți pe cale, ca pe ucenici să-i despartă de mulțime. Iar și aceasta să înțelegi: că merge înainte de toți și-i întrece pe cale, arătând că alerga la patimă și nu fuge de moartea cea pentru mîntuirea noastră. Și deși lucruri de întristare spune, adaugă și mîngîierea, că a treia zi va învia.

Și au venit la el Iacov și Ioan, fiii lui Zevedeu, zicîndu-i: Învățătorule, voim să ne faci ceea ce vom cere de la Tine. Iar El le-a zis: Ce voiți să vă fac ? Iar ei i-au zis: Dă-ne nouă să ședem unul de-a dreapta și altul de-a stînga, întru slava Ta. Dar Iisus le-a răspuns: Nu știți ce cereți ! Puteți să beți paharul pe care îl beau Eu sau să vă botezați cu botezul cu care mă botez Eu ? Iar ei i-au zis: Putem (Mc. 10, 35-39). Alt evanghelist zice că mama lor a venit la Iisus (Mt. 20, 20). Dar se poate ca amîndouă să fi fost, apostolii, rușinîndu-se, să fi pus mijlocitoare la început pe mama lor. După aceea să fi venit și ei, luîndu-L deoparte, lucru pe care și evanghelistul îl spune. Ei socoteau că Domnul merge la Ierusalim ca să cîștige împărăție vremelnică, iar apoi, după ce va împărăți, va pătimi cele ce avea să pătîmescă. Astfel socotind ei, cer a șede de-a dreapta și de-a stînga Lui. De aceea îi și mustră Domnul, fiindcă cer lucru nebunesc, ca unii care nu înțelegeau cele ce aveau să fie. Voi socotiți că împărăție vremelnică am Eu, de aceea și vremelnică dregătorie cereți, dar nu este așa; ci toate acestea sînt mai presus de minte și a șede de-a dreapta Mea mare lucru este, care covîrșește rînduielile îngeruști. Voi spre slavă căutați, iar Eu la moarte vă chem pe voi. Căci spunînd pahar și botez, crucea numește. Pahar, adică, ca pe cel ce îndată spre somn aduce și ca pe cel primit cu dulceață de El. Iar botez, ca pe cel ce curăță de păcate. Dar ei, neînțelegînd ce zice, făgăduiesc că vor primi paharul și botezul acestea, socotind că vorbește de pahar simțit și de botez, adică de obiceiul iudaic al spălării mîinilor.

Și Iisus le-a zis: Paharul pe care Eu îl beau îl veți bea, și cu botezul cu care mă botez, vă veți boteza. Dar a șede de-a dreapta mea, sau de-a stînga mea, nu este al meu a da, ci celor pentru care s-a pregătit (Mc. 10, 39-40). La mucenicie veți veni și veți muri pentru adevăr. Iar a șede nu este al Meu a da. Iar aici două lucruri sînt de întreat. Una: oare s-a pregătit cuiva să șadă ? Iar cealaltă: oare Stăpînul a toate nu poate să dea această ședere ? Prin ședere, cinstie prea mare să înțelegi. Iar cînd zice: Nu este al Meu, adică al

Dreptului Judecător, să dau cinstea aceasta, arată: nu aş fi drept dacă aş da Eu această cinste cuiva; ci celor care s-au nevoit, acelora s-a pregătit cinstea aceasta. După cum un împărat drept, de ar fi privit la lupte şi ar fi venit la el prieteni de-ai lui zicându-i: dă-ne nouă cununile, le-ar răspunde că nu este al lui a le da, ci, de se va nevoi cineva şi va birui, aceluia i se vor da, deci şi voi, fii ai lui Zevedeu, veţi lua mucenicia pentru Mine. Iar de se va afla cineva avînd împreună cu mucenicia şi celelalte fapte bune mai mult decît voi, acela va fi înaintea voastră.

Şi auzind cei zece, au început a se mînia pe Iacov şi pe Ioan. Şi Iisus, chemîndu-i la sine, le-a zis: ştiţi că cei ce se socotesc cîrmuitori ai neamurilor domnesc peste ele şi cei mari ai lor le stăpînesc. Dar între voi nu trebuie să fie aşa, ci care va vrea să fie mare între voi, să fie slujitor al vostru. Şi care va vrea să fie întîi între voi, să fie tuturor slugă. Că şi Fiul Omului n-a venit ca să i se slujească, ci ca El să slujească şi să-şi dea sufletul răscumpărare pentru mulţi (Mc. 10, 41-45). Încă omeneste cugetînd ucenicii, erau biruiţi de zavistie şi de aceea se mînie asupra celor doi. Dar cînd ? Cînd au văzut că nu i-a primit Domnul, ci erau ca şi izgoniţi, atunci se mînie; pentru că atunci cînd erau cinstiţi de Domnul, sufereau nemîniindu-se, măcar că vedeau că sînt mai cinstiţi. Cînd însă ei înşişi au cerut cinste, nu-i mai suferă ceilalţi. Dar Hristos îi vindecă, mai întîi potolindu-i prin aceea că-i aduce mai aproape de El, chemîndu-i la Sine. Apoi arătîndu-le că a-şi lua cinstea şi a iubi dregătoriile este lucru păgînesc. Pentru că cei ce sînt cîrmuitori ai neamurilor, tiranic se poartă cu cei pe care-i stăpînesc. Dar la voi, ucenicii Mei, nu va fi aşa. Ci cel ce voieşte să fie mare, să slujească tuturor. Căci a sluji tuturor şi pe toate a le suferi este lucrarea unui suflet mare. Şi pildă se arată pe Sine: că şi Fiul Omului n-a venit ca să i se slujească, ci ca să slujească El şi să-şi dea sufletul răscumpărare pentru mulţi, lucru care este mai mare decît a sluji. Căci ce lucru mai mare şi mai minunat este decît acesta, a muri pentru cei pe care-i slujeşti ? Dar această slujire şi această smerenie, Lui şi tuturor celor care i-au urmat, slavă şi înălţare le-au adus. Căci, înainte de a Se face om, numai de îngeri era cunoscut; iar după ce S-a făcut om şi S-a răstignit, nu numai acea slavă o are, ci alta şi mai mare a luat şi peste toată lumea împărăţeşte.

Şi au venit în Ierihon. Şi ieşind din Ierihon El, ucenicii Lui şi mulţime mare, Bartimeu orbul, fiul lui Timeu, şedea jos, la marginea drumului. Şi auzind că este Iisus Nazarineanul, a început să

strige și să zică: *Iisuse, fiul lui David, miluiește-mă!* Și mulți îl cer-tau ca să tacă, el însă cu mult mai tare striga: *Fiule al lui David, miluiește-mă!* Și Iisus, oprindu-se, a zis: *Chemăți-l!* Și l-au chemat pe orb, zicându-i: *Îndrăznește, scoală-te! Te cheamă. Iar orbul, lep-dând haina de pe el, a sărit în picioare și a venit la Iisus. Și l-a în-trebat Iisus, zicându-i: ce voiești să-ți fac? Iar orbul i-a răspuns: Învățătorule, să văd iarăși. Iar Iisus i-a zis: mergi, credința ta te-a mîntuit. Și îndată a văzut și urma lui Iisus pe cale (Mc. 10, 46-52).* Matei vorbește de doi orbi. Se poate să fi fost doi cei care s-au vin-decat. Dar cel mai însemnat dintre ei să fie acesta despre care pomenește Marcu aici. Și vezi cum Îl cinstesc pe Iisus mulțimile, ca pe un împărat, încît și pe orb îl ceartă pentru că-L tulbură pe El. Și-l întreabă Domnul ce voiește să-i facă, ca să nu zică cineva că una voin-d el, alta îi dă Domnul. Și plin de mulțumire a fost sufletul orbului, căci, după ce l-a vindecat, nu l-a părăsit pe Domnul, ci a mers după El. Iar după o înțelegere mai înaltă: Ierihonul este locul acesta de jos. Iar orbul care șade aici, este firea cea omenească. Deci aceasta strigă către Iisus, care călătorea prin Ierihon, adică prin viața aceasta; și o miluiește Domnul și prin credință o mîntu-iește, dezbrăcîndu-se ea de haina cea veche, a păcatului. Iar după ce s-a mîntuit, merge după El, lucrînd poruncile în cale, adică în viața aceasta, căci aici este cu puțință a-L urma pe Hristos, iar după aceasta nu mai este cu puțință lucrarea poruncilor.

Și cînd s-au apropiat de Ierusalim, la Betfaghe și la Betania, lîngă Muntele Măslinilor, a trimis pe doi dintre ucenicii Săi, și le-a zis: Mergeți în satul care este înaintea voastră și, intrînd în el, îndată veți afla un mînz legat, pe care n-a șezut pînă acum nici un om. Dezlegați-l și aduceți-l. Iar de vă va zice cineva: De ce faceți aceasta? Spuneți că Domnul are trebuință de el și îndată îl va tri-mite aici. Deci au mers și au găsit mînzul legat la o poartă, afară la răs-pîntie, și l-au dezlegat. Și unii din cei ce stăteau acolo, le-au zis: De ce dezlegați mînzul? Iar ei le-au spus precum le zisese Iisus, și i-au lăsat (Mc. 11, 1-6; Mt. 21, 1; Lc. 19, 29; In. 12, 12). Și în alte dăți, de multe ori a venit la Ierusalim, dar niciodată cu atîta slavă ca acum; că mai înainte se tănuia, pentru zavistia lor. Iar acum, pentru că sosise vremea patimii, pe care El însuși a rînduit-o pentru Sine, vine cu slavă, ca, de vor vrea, să înțeleagă slava Lui, și din prooroci-ile care se împlinesc cu Dînsul să cunoască că este Dumnezeu ade-vărat. Iar de nu vor vrea să înțeleagă, spre mai mare osîndă să le fie

lor, că nici după atâtea arătate minuni n-au crezut. Căci vezi câte minuni sînt aici: le-a zis că vor găsi un mînz, a zis că vor fi opriți, apoi zicînd că Domnul are trebuință de mînz, îi vor lăsa. Că nu este lucru mic să-i fi lăsat pe ucenici să ia lucru străin, de n-ar fi fost puterea dumnezeiască ca să-i silească pe stăpîni a-și da dobitocul unor străini, măcar că poate săraci erau stăpîinii asinei. Înțelege că nu în zadar a făcut Domnul aceasta, măcar că n-avea nevoie de mînz Cel care de-atîtea ori a străbătut pe jos Iudeea și Galileea; ci ca să arate că va stăpîni peste norodul păgînesc, care era nesupus și neînvățat și era legat prin păcatele sale la răspîntie, adică în viața aceasta, lîngă ușă, adică afară de Biserică; și au fost dezlegați de ucenici prin botez și prin credință. Și a încălecat pe el Domnul, punînd ucenicii deasupra hainele lor, adică toată podoaba faptelor bune. Căci mai înainte goli erau păgîinii, lucrînd fărădelegi. Iar după ce au fost aduși de apostoli la credință, atunci s-au învățat a umbla cu bunăcuviință și de aceea stăpînește și asupra lor Hristos. Dar cine erau stăpîinii mînzului, care îi opreau pe apostoli ? Vădit este că diavoli, decît care mai puternici se fac apostolii.

Și au adus mînzul la Iisus și și-au pus hainele pe el și Iisus a șezut pe el. Și mulți își așterneau hainele pe cale, iar alții așterneau ramuri, pe care le tăiau de prin grădini. Iar cei ce mergeau înainte și cei ce veneau pe urmă strigau, zicînd: Osana ! Bine este cuvîntat cel ce vine întru numele Domnului ! Binecuvîntată este împărăția ce vine a părintelui nostru David ! Osana întru cei de sus ! (Mc. 11, 7-10). [Notă. Osana este cuvînt evreiesc și uneori înseamnă laudă, alteori: o, mîntuiește. Aici arată lauda adusă Fiului lui David. Zigaben] Cîtă vreme petrece nestrîcat, norodul cunoaște ce se cuvine, și de aceea Îl cinstește pe Iisus, fiecare după puterea sa. Dar ce spun cei ce-L laudă ? Această laudă au luat-o de la David, cum este scris în psalmul 117: „Lăudați pe Domnul“ ! Iar împărăție a lui David numesc împărăția lui Hristos, pentru că din sămînța lui David se trăgea Domnul și pentru că David se făcea: puternic la mînă sau îndestulat la mînă. Și cine altul este îndestulat la mînă, dacă nu Domnul, ale cărui mîini atîtea minuni au făcut ? Să așternem și noi, dar, hainele noastre, adică trupul – căci haină a sufletului este trupul – și să-l supunem pe el Domnului. Și să așternem cu ramuri calea vieții noastre, adică urmînd viețile sfinților, căci pomi sînt sfinții, din care taie ramuri cei care urmează faptelor lor bune. Și faptele noastre de dinainte și cele de pe urmă spre slava Domnului să fie,

căci unii în viața dinainte bună începătură au arătat, iar în viața lor de pe urmă n-au fost așa, nici spre slava lui Dumnezeu n-au lucrat.

Și a intrat Iisus în Ierusalim și în templu și, privind toate în jur și vremea fiind spre seară, a ieșit spre Betania cu cei doisprezece. Și a doua zi, ieșind ei din Betania, el a flămînzit. Și văzînd de departe un smochin care avea frunze, a mers acolo, doar va găsi ceva în el; și ajungînd la smochin, n-a găsit nimic decît frunze. Căci nu era timpul smochinelor. Și, vorbind, i-a zis: de acum înainte, rod din tine nimeni în veac să nu mănînce. Și ucenicii lui ascultau (Mc. 11, 11-14). A intrat Iisus în templu, dar iarăși a ieșit, arătînd că îl părăsește de acum și-l lasă pustiu și spre jefuire. Și se duce în Betania, care se tîlcuiește „casa ascultării“, căci pe iudeii cei nesupuși și împietriți la inimă îi lasă și la cei ce Îl ascultă vine împreună cu ucenicii. Dar să vedem și cele despre smochin, căci multe par neînțelese. Întîi că a flămînzit de dimineată, apoi că, nefiind vremea smochinelor, caută Domnul roade. Și pentru ce a uscat pom nesimțitor? Ci toate acestea după iconomie le face. Căci, de vreme ce deseori a făcut minuni spre facerea de bine a oamenilor și n-au văzut ucenicii puterea Lui de a pedepsi, aceasta voind s-o arate ucenicilor – că și rău poate să facă și de-ar voi pe cei care aveau să-L răstignească putea să-i piardă într-o clipită –, asupra pomului nesimțitor își arată puterea. Că minune este că un pom atît de mustos s-a uscat, căci mai mustos decît toți pomii este smochinul. Și flămînzește de dimineată, cu iconomie dînd voie trupului. Și cere roadă de la smochin cînd nu era vremea roadelor, căci smochinul acesta închipuie sinagoga iudeilor, care aveau numai frunze, adică Legea dîndu-le lor umbră, iar rod nicidecum nu avea, și a flămînzit Iisus de mîntuirea lor. Căci mîncarea mea este, zice, să fac voia Tatălui Meu (In. 4, 24). Iar voia lui Dumnezeu este a întoarce pe cei ce păcătuiesc. Și de vreme ce nu avea roadă sinagoga, a fost blestemată și s-a uscat, lipsindu-i prooroc și dascăl.

Și au venit în Ierusalim. Și intrînd în templu, a început să dea afară pe cei ce vindeau și pe cei ce cumpărau în templu, iar mesele schimbătorilor de bani și scaunele vînzătorilor de porumbei le-a răsturnat. Și nu îngăduia să mai treacă nimeni cu vreun vas prin templu. Și-i învăța și le spunea: nu este, oare, scris: „Casa Mea casă de rugăciune se va chema, pentru toate neamurile“? Voi însă ați făcut din ea peșteră de tîlhari. Și au auzit arhieriei și cărturarii. Și căutau cum să-L piardă. Căci se temeau de El, pentru că toată mulțimea era

uimită de învățătura lui (Mc. 11, 15-18; Mt. 21, 12; Lc. 19, 45; Is. 56, 7; Ier. 7, 11). Că Iisus a scos din templu pe cei ce vindeau acolo, povestește și Ioan, la începutul evangheliei sale (In. 2), iar Marcu, la sfârșit. Deci pare că aceasta a fost a doua oară, lucru care arată o și mai mare rușinare a iudeilor, de vreme ce de multe ori muștrându-i Domnul, nu s-au întors. Și numește Domnul templul peșteră de tâlhari, din pricina iubirii de câștig, căci neamul tâlhăresc este neam datat la câștig. Și pentru că aceștia vindeau cele ce se aduceau ca jertfă la templu, pentru câștig, îi numește tâlhari. Iar zarafi erau cei care schimbau bani. Și aduce pîrîș împotriva lor pe proorocul Isaia, care zice: Casa Mea, casă de rugăciune se va chema. Dar să nu fie aceasta și pentru noi, adică să ne aflăm și noi scoși afară din Biserică; pentru că mulți intrăm și în Biserică noastră vînzînd cele bune și cumpărînd cele rele. Sînt încă și cei ce au mesele pline de bani, adică cei ce economisesc și chivernisesc cele bisericesti, însă toate pentru iubirea de bani le fac. Și scaunele vînzătorilor de porumbei le răstoarnă, adică pe arhierii care vînd darurile cele duhovnicești – căci porumbelul este semn al Duhului – îi scoate Domnul afară din arhierie. Căci cel care pentru aur hirotonește, este caterisit. Dar și cel care darul și curăția din botez le va vinde diavolului, și acesta se cheamă că vinde porumbelul lui și va fi scos din Biserică.

Iar cînd s-a făcut seară, au ieșit afară din cetate. Dimineața, trecînd pe acolo, au văzut smochinul uscat din rădăcini. Și Petru, aducîndu-și aminte, i-a zis: Învățătorule, iată smochinul pe care l-ai blestemat s-a uscat. Și răspunzînd, Iisus le-a zis: Aveți credință în Dumnezeu. Adevărat zic vouă că oricine va zice acestui munte: ridică-te și te aruncă în mare, și nu se va îndoii în inima lui, ci va crede că ceea ce spune se va face, fi-va lui orice va zice (Mc. 11, 19-23). Dacă citești la Matei că îndată s-a uscat smochinul (Mt. 21, 19) și văzînd ucenicii aceasta s-au mirat, să nu te tulburi auzînd acum pe Marcu, care zice că a doua au văzut smochinul uscat. Căci dator ești așa să înțelegi spusa lui Matei: îndată după ce a spus, adică a doua zi. Și văzînd ucenicii s-au mirat. Cînd, adică, văzînd? Tot a doua zi. Și iată că nici o nepotrivire nu este. Și vezi că aici Hristos se arată că este Dumnezeu. Căci zice Domnul prin prooroci (Iez. 17, 24): „Eu usuc lemn verde și înverzesc lemn uscat“. Și minunează-te de dumnezeiasca iubire de oameni! Cum și nouă, celor ce prin credință ne asemănăm Lui, ne dă puterea de a face minuni, pe care El în chip firesc o are, încît și munții să-i putem muta.

Iar munte este și cugetarea plină de trufie, care este înaltă și neînduplecată. Deci, cel care se vede ispitit de patima mândriei și că se sîrguiește aceasta să-l scoată din cercetarea și pronia lui Dumnezeu – că mîndru este cel care zice că toate el singur le face, iar nu cu ajutorul lui Dumnezeu –, unul ca acesta este dator a certa muntele acesta al trufiei și a-i zice: Ridică-te și te aruncă în mare, adică în oamenii lumesti și necredincioși, care înoată în marea vieții acesteia. Iar el să nu se îndoiască, adică să nu se despartă de Dumnezeu. Căci cel mîndru se desparte de Dumnezeu zicînd că nimic nu are de la Dumnezeu și nu are nevoie de ajutorul Lui.

De aceea vă zic vouă: Toate cîte cereți, rugîndu-vă, să credeți că le-ați primit și le veți avea. Iar cînd stați de vă rugați, iertați orice aveți împotriva cuiva, ca și Tatăl vostru Cel din ceruri să vă ierte vouă greșalele voastre. Iar de nu iertați voi, nici Tatăl vostru Cel din ceruri nu vă va ierta vouă greșalele voastre (Mc. 11, 24-26). Cel care crede din tot cugetul său, cu adevărat și-a îndreptat inima sa spre Dumnezeu și ca David poate zice: „Vărsat-am sufletul meu înaintea Lui“ (Ps. 41). Iar cel care și-a îndreptat inima sa către Dumnezeu, s-a unit cu El și inima lui înfierbîntîndu-se, se adevărește că va dobîndi cererea sa. Cei care au simțit aceasta, vor cunoaște că adevărat este ce a spus. Și socotesc că simt aceasta toți cei care măcar puțin iau aminte. De aceea zice Domnul: toate cîte cu credință veți cere, veți primi. Căci cel ce crede, cu totul pe sine se dă lui Dumnezeu, cu lacrimi cerîndu-i toate Lui, ca și cum s-ar ține de picioarele Lui, în rugăciune. Voiești încă și în alt chip a primi ceea ce ceri? Iartă orice ți-a greșit ție fratele. Vezi cum lesnicioasă este primirea darului de la Dumnezeu?

Și au intrat iarăși în Ierusalim. Și pe cînd se plimba Iisus prin templu, au venit la el arhierii, cărturarii și bătrînii și i-au zis: Cu ce putere faci acestea? Sau cine ți-a dat ție puterea aceasta, ca să le faci? Iar Iisus le-a zis: Vă voi întreba și Eu un cuvînt: răspundeți-mi și vă voi spune și eu cu ce putere fac acestea: botezul lui Ioan din cer a fost, sau de la oameni? Răspundeți-mi! Și ei vorbeau între ei, zicînd: De vom zice: din cer, va zice: pentru ce, dar, n-ați crezut în el? Iar de vom zice: de la oameni – se temeau de mulțime, căci toți socoteau că Ioan era într-adevăr prooroc. Și răspunzînd, au zis lui Iisus: Nu știm. Și Iisus le-a zis: Nici eu nu vă spun vouă cu ce putere fac acestea (Mc. 11, 27-33). Tulburîndu-se ei din pricină că Domnul scosese din templu pe cei ce negustoreau,

vin la El, să-L întrebe cu ce putere face acestea, ca și cum i-ar fi spus: Cine ești Tu de faci acestea? Dascăl ești pus? Arhiepiscopul hirotonit? Iar acestea Îl întrebau ca să-L încurce și să-L biruiască. Căci de-ar fi zis: cu puterea Mea, să-L omoare cu pietre, ca pe un potrivnic al lui Dumnezeu. Iar de-ar fi zis: cu puterea lui Dumnezeu, să îndepărteze de la El norodul, care îl socotea pe El Dumnezeu. Iar Domnul îi întreabă despre botezul lui Ioan, nu în chip înșelător, ca și El să-i prindă pe ei în cuvânt, ci, fiindcă Ioan mărturisise despre El, îi întreabă pe acești vicleni ca, de-ar mărturisi ei că Ioan este de la Dumnezeu, să fie siliți a primi și mărturia lui Ioan pentru Hristos. Dar fiindcă aceia, din pricina răutății lor, stăruie în viclenie, nici El nu-i învrednicește de răspuns.

Și a început să le vorbească în pilde: Un om a sădit o vie, a împrejmuit-o cu gard, a săpat în ea teasc, a clădit un turn și a dat-o lucrătorilor, iar el s-a dus departe. Și la vreme, a trimis la lucrători o slugă, ca să ia de la ei din roadele viei. Dar ei punând mâna pe ea, au bătut-o și i-au dat drumul fără nimic. Și a trimis la ei, iarăși, altă slugă, dar și pe aceea, lovind-o cu pietre, i-au spart capul și au ocărit-o. Și a trimis alta. Dar și pe aceea au ucis-o; și pe multele altele: pe unele bătându-le, iar pe altele ucigându-le. Mai avea și un fiu iubit al său și în cele din urmă l-a trimis la lucrători, zicând: se vor rușina de fiul meu. Dar acei lucrători au zis între ei: acesta este moștenitorul; veniți să-l omorîm și moștenirea va fi a noastră. Și prinzându-l l-au omorât și l-au aruncat afară din vie. Ce va face acum stăpînul viei? Va veni și va pierde pe lucrători, iar via o va da altora (Mc. 12, 1-9; Mt. 21, 33; Lc. 20, 9; Is. 5, 2). Vie este norodul pe care l-a sădit Domnul. Că zice în psalmi: Desăvârșește via aceasta, pe care a zidit-o dreapta Ta (Ps. 79, 16); iar Moise: Tu îl vei duce și-l vei sădi în muntele moștenirii Tale (Ieș. 15, 17). Iar gard este Legea, care îi oprea pe iudei să se amestece cu alte neamuri. Iar turn, Biserica, slăvită fiind. Iar teasc, jertfelnicul pe care se vărsa sîngele de la jertfe. Și l-a dat pe norod lucrătorilor, adică învățătorilor și stăpînitorilor celor după vreme ai iudeilor. Și a trimis o slugă: poate pe Ilie, dintre prooroci; iar după acesta, poate pe Miheia, pe care l-a bătut Sedechia, proorocul cel mincinos. Iar altă slugă, pe care au lovit-o cu pietre și i-au spart capul, pe Osea și pe Isaia. Iar a treiă slugă, pe cea din vremea robiei, pe Daniel și pe Iezechiel. Iar în vremurile din urmă a trimis Dumnezeu pe Fiul Său – care din iubire de oameni S-a făcut om –, zicând: Se vor rușina de Fiul Meu.

Dar nu zice așa ca și cum n-ar fi știut ce vor face, ci ca ceea ce se cuvenea să facă aceia. Iar lucrătorii cei răi, cunoscînd că acesta este Fiul lui Dumnezeu, l-au scos afară din vie, adică afară din Ierusalim, și l-au omorît, căci afară din cetate a fost răstignit Domnul. Deci Domnul viei, Tatăl Fiului Celui ucis, iar mai virtos Însuși Fiul cel ucis de ei, îi va pierde pe lucrătorii viei, dîndu-i romanilor. Iar norodul îl va da altor lucrători, adică apostolilor. Iar dacă voiești să afli cum au lucrat apóstolii via, citește Cartea Faptelor (2, 41 și 4, 4) și vei afla că într-un ceas au crezut trei mii și alte cincii mii, și ce roadă au adus lui Dumnezeu.

Oare nici Scriptura aceasta n-ați citit-o: „Piatra pe care au necotit-o ziditorii, aceasta a ajuns să fie în capul unghiului? De la Domnul s-a făcut aceasta și este lucru minunat în ochii noștri“. Și căutau să-L prindă, dar se temeau de popor. Căci înțeleseseră că împotriva lor zisese pilda aceasta. Și lăsîndu-L s-au dus (Mc. 12, 10-12; Ps. 117, 21; Lc. 20, 17; Fapte 4, 11). Prin toate acestea arată că au fost lepădați iudeii, iar neamurile au fost primite. Iar piatră este Însuși Domnul. Iar ziditori, învățătorii de Lege ai norodului. Deci pe Cel nebăgat în seamă de învățători, pe Acesta l-a pus Dumnezeu în capul unghiului, Cap al Bisericii făcîndu-se; căci Biserica este unghi, ca cea care împreunează și unește pe toți, pe iudei și pe elini; precum unghiul o latură cu alta împreunează, mijlocind amîndurora, și unghiul acesta, adică Biserica, de la Domnul s-a făcut și minunată este înaintea ochilor noștri, ai credincioșilor, pentru că cei necredincioși chiar minunile le clevetesc. Deci Biserica este minunată, ca cea care din minuni s-a întărit, Domnul împreună-lucrînd cu apóstolii și cuvîntul adeverindu-l prin minuni.

Și au trimis la El unii din farisei și din irodiani, ca să-l prindă în cuvînt. Iar ei, venind, i-au zis: Învățătorule, știm că spui adevărul și nu-ți pasă de nimeni, fiindcă nu cauți la fața oamenilor, ci cu adevărat înveți calea lui Dumnezeu. Se cuvine a da dajdie cezarului sau nu? Să dăm sau să nu dăm? El însă, cunoscînd fățarnicia lor, le-a zis: Pentru ce mă ispitiți? Aduceți-mi un dinar ca să-l văd. Și i-au adus. Și i-a întrebat Iisus: Al cui este chipul acesta și inscripția de pe el? Iar ei i-au zis: Ale cezarului. Iar Iisus a zis: Da-ți cezarului cele ale cezarului, iar lui Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu. Și se mirau de El (Mc. 12, 13-17). Am mai spus și în alt loc despre irodiani, că erau un eres de curînd ieșit, al celor care spuneau că Irod este Hristos, fiindcă în vremea lui au lipsit stăpînitorii din Iuda. Iar alții spun că

irodianii erau ostașii lui Irod, pe care i-au luat fariseii cu ei, ca să fie martori a ceea ce va zice Hristos, ca să-L prindă. Și vezi năravul lor cel rău, cum îl ispitesc, ca să-l înșele pe Domnul, zicînd: Știm că nu cauți la fața omului, deci nici de Cezar nu te vei sfii. Iar aceasta era pe muchie de cuțit, căci de-ar fi zis că se cuvine să dea dajdie, să spună norodului că-i supune la robie; iar de-ar fi zis că nu se cuvine, să-l pîrască la dregător, ca pe un răzvrătit. Dar Cel ce este izvorul înțelepciunii, scapă de vicleșugurile lor. Și prin ceea ce spune arată că a da dajdie cu nimic nu-i împiedică pe ei de la cinstirea lui Dumnezeu. Iar Cezar al fiecăruia dintre noi este nevoia trupului. Deci Domnul poruncește să-i dăm și trupului cele ce sînt ale lui, haine și somn și cele spre hrană. Iar pe cele care sînt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu: priveghere după putință, rugăciune și celelalte. Ci și diavolului, care este Cezar, aruncă-i pe cele ce de la el sînt date: mînia, pofta rea; iar pe cele ce sînt ale lui Dumnezeu, dă-le lui Dumnezeu.

Și au venit la El saducheii care zic că nu este înviere și-L întrebau zicînd: Învățătorule, Moise ne-a lăsat scris, că de va muri fratele cuiva și va lăsa femeia fără copil, să ia fratele său pe femeia lui și să ridice urmaș fratelui. Și erau șapte frați. Și cel dintîi și-a luat femeie, dar, murind, n-a lăsat urmaș. Și a luat-o pe ea al doilea, și a murit, nelăsînd urmaș. Tot așa și al treilea. Și au luat-o toți șapte și n-au lăsat urmaș. În urma tuturor a murit femeia. La înviere, cînd vor învia, a căruia dintre ei va fi femeia? Căci toți șapte au avut-o de soție. Și le-a zis Iisus: Oare nu pentru aceasta rătăciți, neștiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu? Căci, cînd vor învia din morți, nici nu se mai însoară, nici nu se mai mărită, ci sînt ca îngerii în ceruri. Iar despre morți că vor învia, n-ați citit, oare, în cartea lui Moise, cînd i-a vorbit Dumnezeu din rug, zicînd: „Eu sînt Dumnezeuul lui Avraam și Dumnezeuul lui Isaac și Dumnezeuul lui Iacov“? Dumnezeu nu este Dumnezeuul celor morți, ci al celor vii. Mult rătăciți (Mc. 12, 18, 27; Mt. 22, 23; Lc. 20, 27; Fapte 23, 8; Deut. 25, 5; Ieș. 3, 6). Saducheii erau considerați eretici chiar și de iudei, căci spuneau că nu este înviere, nici înger, nici duh. Ca niște vicleni vin ei la Iisus, plăsmuind o istorie care n-a fost vreodată și poate nici nu va fi, prin aceasta oarecum clevetind învierea. Și spun că șapte au fost frații, ca mai mult să-și bată joc de înviere. Iar Domnul, pentru că i-au pus înainte Legea lui Moise, le arată că nu cunosc Scripturile: căci nu înțeleg despre ce fel de înviere vorbește Scriptura, pîrîndu-li-se lor că iarăși același fel de așezare tru-

pească va fi, dar nu este așa. Deci, nici nu înțelegeți Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu nu o cunoașteți; căci voi căutați la greutatea lucrului, gândind cum vor putea trupurile care s-au risipit să se împreuneze cu sufletele; dar nimic nu este aceasta pentru puterea lui Dumnezeu. Deci va fi înviere, dar nu trupească, ci dumnezeiască așezare a vieții și îngerească. Pentru că, de vreme ce nu ne vom strica, ci aceiași vom rămîne, se va strica căsătoria. Căci căsătoria pentru stricăciunea noastră se face acum, ca prin nașterea de fii să nu pierim, de la un neam la altul trăgîndu-ne. Iar atunci vom fi ca îngerii, care, fără a se trage unul din altul prin nuntă, aceiași sînt și niciodată nu sfîrșesc. Încă și în alt chip îi muștră că nu cunosc Scripturile, căci dacă le-ar fi înțeles, ar fi cunoscut de ce s-a zis: Eu sînt Dumnezeuul lui Avraam, ca despre un viu vorbind. Căci nu a zis: Eu am fost, ci Eu sînt, ca al celor ce și acum sînt aceia și n-au pierit. Dar poate ar zice cineva că Domnul a spus acestea vorbind despre sufletul lui Avraam, iar nu pentru trup, drept aceia trupurile cu adevărat nu înviază. Dar spunînd Avraam, vorbește și despre suflet, și despre trup. Și Dumnezeu este și al trupului, și viu este acesta și de la Domnul, și nu cu totul în neființă se duce. Și pentru că saducheii se îndoiau de învierea trupurilor, Domnul despre trupuri spune că sînt vii la Dumnezeu, nu despre suflete, căci aceasta era mărturisită cu adevărat și de saducheii cei trupești. Apoi și aceasta socotește: sculara și învierea ale celui căzut sînt; iar nu sufletul a căzut, căci este fără de moarte, ci trupul. Deci acesta va învia, împreunîndu-se iarăși cu sufletul cu care împreună a petrecut.

Și, apropiindu-se unul din cărturari, care îi auzise vorbind între ei și văzînd că bine le-a răspuns, l-a întrebat: Care poruncă este întîia dintre toate? Iisus i-a răspuns că întîia este: „Ascultă, Israele, Domnul Dumnezeuul nostru este singurul domn“ și „să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău și din toată puterea ta“. Aceasta este cea dintîi poruncă. Iar a doua este aceasta: „să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți“. Mai mare decît acestea nu este altă poruncă. Și i-a zis cărturarul: Bine, Învățătorule. Adevărat ai zis că unul este Dumnezeu și nu este altul afară de El. Și a-l iubi pe El din toată inima, din tot sufletul, din tot cugetul și din toată puterea. Și a iubi pe aproapele tău ca pe tine însuți este mai mult decît toate arderile de tot și decît toate jertfele. Iar Iisus, văzîndu-l că a răspuns cu înțelepciune, i-a zis: Nu ești departe de împărăția lui Dumnezeu. Și

nimeni nu mai îndrăzne să-L mai întrebe (Mc. 12, 28-34; Mt. 22, 33; Lc. 10, 25; Deut. 6, 14; Lev. 19). Matei spune că a venit ca să-L ispitească. Iar Marcu, aici, spune că a răspuns cu înțelepciune. Oare unul grăiește împotriva celuilalt? Nu, ci cu puțință este ca mai întâi cu ispitire să fi venit, apoi, după ce s-a folosit din răspunsul lui Hristos și cu înțelepciune răspunzând, să fie laudat. Dar vezi că lauda nu este desăvârșită, căci n-a zis Domnul: ai intrat în Împărăția lui Dumnezeu, ci: nu ești departe de împărăția lui Dumnezeu. Dar de ce i-a pus Domnului cărturarul această întrebare? Socotind că-L va prinde pe Domnul îndreptînd Legea, iar pentru aceasta să-L mustre ca pe un împotrivor al Legii. Iar Domnul îl vedește că vine nu din dragoste, ci din zavistie, și-i arată că cea mai mare poruncă este a-L iubi pe Dumnezeu, iar a doua, asemenea cu aceasta, a-l iubi pe aproapele tău. Dar cum sînt ele asemenea? Fiindcă una de alta se țin. Căci cel care-L iubește pe Dumnezeu, iubește și făpturile Lui; iar dintre făpturi omul este cel mai de aproape. Deci, cel care-L va iubi pe Dumnezeu, va iubi pe toți oamenii. Iar cel care-l iubește pe aproapele său, cu mult mai vîrtos Îl va iubi pe Dumnezeu. Căci dacă îi iubește pe oameni, care adesea sînt prilej de sminteală și de urciuni, cu mult mai vîrtos Îl va iubi pe Dumnezeu, care este pururea făcător de bine. Auzi-L pe Domnul cum zice: „Cel ce Mă iubește pe Mine, poruncile Mele va păzi“ (In. 14, 15). Vezi că din iubire față de Dumnezeu noi păzim poruncile Lui? Iar toate poruncile Lui s-au dat pentru arătarea iubirii unuia față de altul. Și: Întru aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenicii Mei, de vă veți iubi unul pe altul. Vezi iarăși că din iubirea unuia către celălalt se ajunge la prietenia cu Hristos și la a fi ucenici ai Lui. Și vezi că toate puterile sufletului le-a arătat, zicînd: din tot sufletul. Căci sufletul are putere dobîtocească, adică mînie și poftă, pe care întregi voiește să le dăm lui Dumnezeu. Și altă putere a sufletului este cea a sadurilor, adică hrănitoare și crescătoare. Și pe aceasta toată se cuvine să o dăm lui Dumnezeu. Și încă putere cuvîntătoare are, pe care a numit-o Legea cuget. Deci, toate puterile sufletului se cuvine să le dăm iubirii.

Și învățînd Iisus în templu, grăia zicînd: Cum zic cărturarilor că Hristos este fiul lui David? Însuși David a zis întru duhul sfînt: „Ziș-a Domnul Domnului meu: șezi de-a dreapta mea pînă ce voi pune pe vrăjmașii tăi așternut picioarelor tale“. Deci însuși David îl numește pe el domn; de unde dar este fiul lui? Și mulțimea cea multă îl asculta cu bucurie. Și le zicea în învățătura Sa: Luați sea-

ma la cărturari, cărora le place să se plimbe în haine lungi și să li se plece lumea în piețe, și să stea în băncile dinții în sinagogi și să stea în capul mesei la ospete, ei, care secătuiesc casele văduvelor și de ochii lumii se roagă îndelung, își vor lua mai multă osîndă (Mc. 12, 35-40; Mt. 22, 46; Lc. 20, 41; Ps. 109, 1; Mt. 23, 5; Lc. 11, 43). Fiindcă Domnul dorește să meargă spre patimă, îndreptează părerea greșită a cărturarilor, care socoteau că Hristos este fiul lui David, iar nu Dumnezeu. Deci se arată pe Sine că este Dumnezeu, din înșeși graiurile lui David, și spune aceasta îngrozindu-i, că zice: Pînă ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale; căci, cu adevărat, ei erau vrăjmașii Lui, pe care i-a pus Dumnezeu și Tatăl așternut picioarelor lui Hristos. Însă vezi și cum întrebă. Că n-a zis: Ce credeți voi despre Mine ?, ci despre Hristos întrebă, ca să nu-i împungă pe ei. Și le spune că, cu Duhul l-a numit David pe El Domn, adică mișcat fiind de darul Duhului. Cum, așadar, Hristos să fie fiu al lui David, iar nu Domn al lui și Dumnezeu ? Iar norodul Îl asculta cu bucurie și El le grăia: Păziți-vă de cărturari, care poartă haine lungi, și pentru aceasta voiesc să fie mai cinstiți și laudați și cîte altele meșteșugesc spre slavă, dar care mănîncă casele văduvelor. Căci se duceau la femeile care nu aveau pe nimeni să le poarte de grijă și să le apere, ca și cum le-ar fi purtători de grijă și apărători ai lor. Și sub cuvînt că se roagă îndelung și fățărind evlavia și înșelînd pe cei simpli, le mîncau casele lor. Aceștia mai mulți decît ceilalți iudei care păcătuiesc se vor osîndi. Căci cei tari, tare se vor certa (Întel. Sol. 6, 6). Prin aceasta încă și pe apostoli îi învață să nu viețuiască precum cărturarii, ci Lui să-I urmeze. Căci învățatori hironotisindu-i pe ei, cu cuviință și pentru viață îi sfătuieste.

Și șezînd în preajma cutiei darurilor, Iisus privea cum mulțimea aruncă bani în cutie. Și mulți bogați aruncau mult. Și venind o văduvă săracă, a aruncat doi bani, adică un condrat. Și chemînd la Sine pe ucenicii Săi le-a zis: Adevărat grăiesc vouă că această văduvă săracă a aruncat în cutia darurilor mai mult decît toți ceilalți. Pentru că toți au aruncat din prisosul lor, pe cînd ea, din sărăcia ei, a aruncat tot ce avea, toată avuția sa (Mc. 12, 41-44. Minunat obiceiul aveau iudeii, ca să se pună în vistieria din templu, în cutia darurilor, bani, iar din ei să se dea pentru hrana preoților, săracilor și a văduvelor. Deci mulți făcînd așa, a venit și o văduvă care și-a arătat bunăvoința mai bogată decît puțința. Slavă Ție, Hristoase, care și pe cele mici le primești, de multe ori mai vîrtos decît pe cele mari.

O, fie ca și sufletul meu asemenea văduvei să se facă, lepădându-se de satana, de care s-a lipit, și să arunce în sfânta vistierie doi bănuți: trupul și mintea, subțiindu-le pe acestea prin înfrînare, a trupului, și prin smerenia minții. Ca și eu să fac sfântă toată avuția mea, nedînd lumii nici un cuget și nici o simțire.

Și ieșind din templu, unul dintre ucenicii Săi i-a zis: Învățătorule, privește ce fel de pietre și ce clădiri. Dar Iisus a zis: Vezi aceste mari clădiri? Nu va rămîne piatră peste piatră care să nu se risipească. Și șezînd pe Muntele Măslinilor, în fața templului, îl întrebau, deoparte, Petru, Iacov, Ioan și cu Andrei: Spune-ne nouă cînd vor fi acestea? Și care va fi semnul cînd va fi să se împlinescă toate acestea? (Mc. 13, 1-4; Mt. 24, 1; Lc. 21, 5). Pentru că Domnul grăia multe despre pustiirea Ierusalimului spunînd: se va lăsa casa voastră pustie, ucenicii Lui, ca și cum mirîndu-se că se vor strica zidiri atît de mari și de frumoase, îi arată Lui podoaba templului. Iar El le spune lor mai dinainte că nu mai puțin decît Ierusalimul va fi acesta stricat, că nici piatră pe piatră nu va rămîne. Dar zic unii că au rămas multe rămășițe din vechea cetate a Ierusalimului, și așa se ispitesc să-L arate minciunos pe Hristos. Dar nu este așa. Căci spun istoriile că împăratul Hadrian a pus să se are cu totul cetatea și templul, încît, cu adevărat, nici piatră pe piatră n-a rămas. Iar șezînd El în Muntele Măslinilor, au venit să-L întrebe cînd vor fi toate acestea, adică cînd se vor împlini cele spuse despre Ierusalim. Și înainte de a le răspunde, El le întărește mintea, ca să nu fie înșelați. Căci se ridicaseră unii din Iudeea, numindu-se ei înșiși învățători, și de aceea le spune Domnul:

Iar Iisus a început să le spună: Vedeți să nu vă înșele cineva. Căci mulți vor veni în numele Meu, zicînd că sînt Eu și vor amăgi pe mulți. Iar cînd veți auzi de războaie, și de zvonuri de războaie, să nu vă tulburați, căci trebuie să fie, dar încă nu va fi sfîrșitul. Și se va ridica neam peste neam și împărăție peste împărăție, vor fi cutremure pe alocuri și foamete și tulburări vor fi. Iar acestea sînt începutul durerilor. Luați seama la voi înșivă. Că vă vor da în adunări și veți fi bătuti în sinagogi și veți sta înaintea conducătorilor și a regilor, pentru mine, spre mărturie lor. Ci mai înții evanghelia trebuie să se propovăduiască la toate neamurile (Mc. 13, 5-10; Mt. 10, 17; 24, 9; Lc. 21, 16). Mulți vor veni, cum au fost Iuda sau Teoda, care ziceau că sînt trimiși de Dumnezeu. Și de războaie veți auzi, zice, pe care și Iosif Flaviu le istorisește că s-au făcut înainte de robie. Pentru că s-a împotrivit neamul iudeilor a da dajdie roma-

nilor. Deci, mîniindu-se aceștia, au venit asupra lor adeseori, dar încă nu era sfîrșitul Ierusalimului. Și nu numai războaie au fost, ci și bătăi de Dumnezeu trimise, foamete și cutremur, arătîndu-le lor Dumnezeu pe față că Însuși El se luptă cu ei. Iar toate acestea au fost numai începătură a necazurilor care aveau să li se întîmple. Și le spune să se păzească, căci vor fi aduși în adunări, dîndu-le oarecare mîngîiere din cele de obște, pentru ale lor primejdii. Și cînd le spune: pentru Mine veți fi duși la domni și împărați, nu mică mîngîiere le aduce arătîndu-le că pentru El vor pătimi. Iar aceasta: spre mărturie lor, arată că vor fi iudeii fără răspuns și de aici se vor osîndi, căci chiar pe apostoli chinuindu-i, n-au putut să biruiască adevărul. Apoi, pentru ca să nu creadă ei că primejdiile și necazurile vor împiedica propovăduirea, spune că la toate neamurile se cuvine să se propovăduiască Evanghelia, și abia atunci va fi robit Ierusalimul. Și că înainte de robie s-a propovăduit Evanghelia, auzi-l pe Pavel: „În tot pămîntul a ieșit vestirea lor și la marginile lumii graiurile lor“ (Rom. 10, 18; Ps. 18,9). Și aceasta spre mai mare osîndă a iudeilor s-a făcut, adică, că mai înainte de robie s-a propovăduit pretutindeni. Că se cuvenea, văzînd ei cum în scurtă vreme în toată lumea a strălucit propovăduirea, să cunoască puterea lui Dumnezeu și să se pocăiască și să scape de primejdii; dar n-au înțeles și pentru aceasta și mai mare le este osînda.

Iar cînd vă vor duce să vă predea, nu vă îngrijiți dinainte ce veți vorbi, ci să vorbiți ceea ce se va da vouă în ceasul acela. Căci nu voi sînteți cei care veți vorbi, ci Duhul Sfînt. Și va da frate pe frate la moarte și tată pe copil și copiii se vor răzvrăti împotriva părinților și îi vor ucide. Și veți fi urîți de toți pentru numele Meu; iar cel ce va răbda pînă la urmă, acela se va mîntui (Mc. 13, 11-13; Mt. 10, 19; Lc. 21, 14). Mai înainte de a se aprinde războiul, cîte n-au pățimit de la iudei apostolii, înaintea scaunelor de judecată fiind puși și la împărați duși, la Irod, la Agripa și la Nero ? Deci, le spune: nu vă îngrijiți ce veți răspunde, pentru că în acel ceas vă va da vouă Duhul Sfînt cele ce veți grăi. Și mai înainte le spune lor și pe cea mai grea decît toate, că, adică, și de cei apropiați ai lor vor fi chinuți. Iar aceasta le spune ca, auzind ei, să se pregătească de cele ce vor fi și de aici cu ușurare să sufere primejdia. Apoi le dă mîngîierea: că pentru Mine veți fi urîți; căci a fi urîți pentru El, de ajuns era ca să le ușureze toate primejdiile. Și aceasta spune: cel ce va răbda pînă în sfîrșit se va mîntui, care prea mare mîngîiere este.

Iar cînd veți vedea urîciunea pustiirii, sînd unde nu se cuvine – cine citește să înțeleagă – atunci cei ce vor fi în Iudeea să fugă în munți. Și cel de pe acoperiș să nu se coboare în casă, nici să intre ca să-și ia ceva din casa sa. Și cel ce va fi în țarină să nu se întoarcă îndărăt, ca să-și ia haina. Dar vai celor ce vor avea în pîntece și celor ce vor alăpta în zilele acelea (Mc. 13, 14-17; Dan. 9, 27; Mt. 24, 15). Urîciunea pustiirii este stîlpul pe care era chipul celui care a robit cetatea, pentru că tot idolul urîciune se numește. Iar a pustiirii spune pentru că Ierusalimul fiind robit și pătîmind pustiire, au pus stîlpul acesta în cele neumblate ale templului. Încă și Pilat, pentru că a adus noaptea în templu statuile Cezarului, s-a făcut pricinuitoare de multă tulburare în popor. De atunci a început războiul și pustiirea Ierusalimului. Deci atunci cei ce vor fi în Iudeea să fugă în munți. Bine a zis: cei ce vor fi în Iudeea, pentru că apostolii nu erau în Iudeea, ci, precum am zis, mai înainte de a începe războiul fuseseră izgoniți din Ierusalim sau, mai bine zis, ei înșiși au plecat, de dumnezeiescul Duh fiind mișcați. Deci cei ce s-ar afla în Iudeea, să fugă. Și cel ce va fi pe acoperiș, pentru nimic din cele ce sînt în casă să nu se întoarcă, că mare lucru va fi dacă va scăpa cineva, chiar dacă numai cu trupul va scăpa. Dar vai de cele ce vor avea fii sau vor purta în pîntece ! De ce ? Pentru că cele care vor avea fii, de dragostea către prunci fiind ținute, nu vor putea să fugă. Iar cele ce vor avea în pîntece, pentru greutatea pîntecelui, nici acelora nu le va fi lesnicioasă fuga.

Rugați-vă, dar, să nu fie fuga voastră iarna. Căci în zilele acelea va fi necaz cum nu a mai fost pînă acum, de la începutul făpturii, pe care a zidit-o Dumnezeu, și nici nu va mai fi. Și de nu ar fi scurtat Domnul zilele acelea, n-ar scăpa nici un trup, dar pentru cei aleși, pe care i-a ales, a scurtat acele zile (Mc. 13, 18-20). De va fi fuga iarna, de greutatea vremii se vor împiedica cei ce vor voi să fugă și, ca să zic pe scurt, cumplit necaz va fi, cum n-a mai fost și nici nu va mai fi. Și de n-ar fi scurtat Dumnezeu vremea, adică de n-ar fi potolit repede războiul romanilor, n-ar fi scăpat nici un trup, adică nici un iudeu n-ar mai fi rămas. Dar pentru cei aleși, adică pentru cei dintre ei care crezuseră sau care mai pe urmă aveau să creadă, s-a potolit curînd războiul. Căci Dumnezeu, mai înainte știind că din eyrei mulți vor crede după robie, pentru aceasta n-a slobozit să piară neamul lor de tot. Dar este cu puțință a înțelege aceasta și spre îndreptarea purtărilor. Urîciune a pustiirii este înțelegerea sata-nicească, care stă în loc sfînt, adică în mintea noastră. Deci cel ce

este în Iudeea să fugă în munți, adică cel ce s-a mărturisit să alerge la munții faptelor bune; căci Iudeea mărturisire se tâlcuiește. Iar cel ce este la înălțime să nu se pogoare, adică dacă oarecare înțelegere pătimasă va fi întru noi, se cuvine prin mărturisire să alergăm la cele înalte și să nu ne pogorîm dintru înălțimea faptei celei bune. Iar cel care lucrează fapta bună, să nu se întoarcă la știința cea veche, care este haina de care s-a dezbrăcat. Și vai de cel ce fuge iarna! Că se cuvine să fugim de păcat cu fierbințeală, iar nu cu răceală și fără de mișcare, căci aceasta înseamnă a fugi iarna.

Și atunci dacă vă va zice cineva: Iată, aici este Hristos, sau iată acolo, să nu credeți. Se vor scula hristoși mincinoși și prooroci mincinoși și vor face semne și minuni, ca să ducă în rătăcire, de se poate, pe cei aleși. Dar voi luați seama. Iată dinainte v-am spus vouă toate. Ci în acele zile, după necazul acela, soarele se va întuneca și luna nu-și va mai da lumina ei. Și stelele vor cădea din cer și puterile care sînt în ceruri se vor clătina. Atunci vor vedea pe Fiul Omului venind pe nori, cu putere multă și cu slavă (Mc. 13, 21-26; Is. 12, 10; Iez. 32, 7; Ioil 2, 10; Zah. 6; Mt. 24, 33; Lc. 17, 23; Mt. 24, 29; Lc. 21, 15; Apoc. 1, 7). A sfîrșit acum cele spuse pentru Ierusalim și de aici începe să spună cele despre venirea lui Antihrist. Iar auzind cuvîntul „atunci“ să nu socotești că vor fi acelea atunci cînd se vor împlini cele spuse pentru Ierusalim. Ci să știi că se obișnuiește în Scriptură, cum și Matei, după nașterea lui Hristos, spune: în zilele acelea a venit Ioan (Mt. 3, 1). În care zile? Oare îndată după nașterea lui Hristos? Nu, ci spune așa, în chip nehotărît. Tot așa și aici spune: atunci, nu cînd Ierusalimul se va pustii, ci în vremea venirii lui Antihrist, atunci să nu vă lăsați înșelați, căci mulți vor lua asupra lor numele lui Hristos, ca să-i înșele și pe cei aleși, de s-ar putea. Iar după venirea lui Antihrist, făptura toată se va schimba, întunecîndu-se stelele din pricina luminii lui Hristos care pe toate le va covîrși. Și se vor clătina puterile îngerești, adică se vor însălmînta, văzînd că se face atîta schimbare și pe cei împreună cu ei robi că sînt judecați. Și atunci vor vedea pe Domnul ca pe Fiul Omului, adică cu trup, căci cel ce se vede, cu adevărat trup este; și deși cu trup, ca om va veni, dar cu putere și cu slavă multă.

Și atunci El va trimite pe îngeri și va aduna pe aleșii Săi din cele patru vînturi, de la marginea pămîntului pînă la marginea cerului. Învățați de la smochin pilda: cînd mlădița lui se face fragedă și înfrunzește, cunoașteți că vara este aproape. Tot așa și voi, cînd veți

vedea împlinindu-se aceste lucruri, să știți că el este aproape lângă uși. Adevărat grăiesc vouă că nu va trece neamul acesta pînă ce nu vor fi toate acestea. Cerul și pămîntul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece (Mc. 13, 27-31). Vezi că și Fiul trimite pe îngerii, precum Tatăl ? Unde, dar, sînt cei ce zic că nu este deopotrivă cu Dumnezeu și Tatăl ? Deci vor veni îngerii să adune pe cei aleși, ca fiind ei răpiți în noți, să întîmpine pe Domnul. Și de la smochin te învață că, precum îndată ce are frunze, vine și vara, tot așa, după necazul de la Antihrist, nimic altceva neurmînd, va fi venirea lui Hristos, care cu adevărat vară a dreptilor este, după iarna prigoanelor, iar păcătoșilor, iarnă după vara desfătării. Amin grăiesc vouă că neamul acesta, al creștinilor zic, nu va trece pînă nu vor fi toate acestea, cele pentru Ierusalim și cele pentru venirea lui Antihrist. Căci neam numește nu pe cel al apostolilor, că n-au trăit pînă la sfîrșitul lumii apostolii, nici pînă la sfîrșitul Ierusalimului cei mai mulți n-au ajuns a trăi. Deci neamul pomenit aici este neamul creștinilor, mîngîind pe apostoli, ca să nu socotească ei că atîtea rele făcîndu-se, poate va lipsi credința; de acea zice: Îndrăzniți, nu va trece neamul credincioșilor, nici nu va lipsi, că mai curînd stihiile acestea nemișcate, adică cerul și pămîntul, vor trece, decît cuvintele Mele să cadă, pentru că toate cîte am spus se vor împlini.

Iar despre ziua aceea și despre ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din cer, nici Fiul, ci numai Tatăl. Luați aminte, privegheați și vă rugați, că nu știți cînd va fi acea vreme. Este ca un om care a plecat în altă țară și, lăsîndu-și casa, a dat puterea în mîna slugilor, dînd fiecăruia lucrul lui, iar portarului i-a poruncit să vegheze. Vegheați, dar, că nu știți cînd va veni stăpînul casei: sau seara, sau la miezul nopții, sau la cîntatul cocoșilor, sau dimineața. Ca nu cumva venind fără de veste, să vă afle pe voi dormind. Iar ceea ce vă zic vouă, zic tuturor: privegheați ! (Mc. 13, 32-37). Vrînd Domnul să oprească pe ucenici de a întreba despre ziua și ceasul acela, zice că nici îngerii, nici Fiul nu știe. Căci de-ar fi zis: știu, dar nu vreau să vă descopăr vouă, i-ar fi mîhnit. Iar acum lucru preaînțelept face și îi oprește pe ei cu totul de a cerca să afle aceasta și a-L supăra pe El cu întrebările. Și voi face o comparație, ca să înțelegi: de multe ori prunții văzînd un lucru în mîinile părinților lor îl cer de la ei, iar părinții nevoind să le dea, ei plîng fiindcă nu primesc ceea ce cer. Atunci părinții ascund lucrul acela și arătînd pruncilor mîinile goale, spun că n-au și-i opresc pe ei din plîns. În acest chip și Domnul,

ca și cu niște prunci purtându-se cu apostolii, a tăinuit ziua. Iar că Domnul știe ziua și ceasul, vădit este, pentru că El însuși a făcut veacurile. Deci, cum să nu cunoască cele pe care le-a făcut ? Dar cu adevărat și spre folos a tăinuit Dumnezeu sfârșitul vieții, fie pe cel de obște, fie pe al fiecăruia, ca, nefiind arătat sfârșitul, pururea să ne nevoim, așeptându-l pe el și temîndu-ne ca nu cumva nefiind noi pregătiți să vină asupra noastră. Dar să luăm aminte și cum spune: seara vine sfârșitul, cînd moare omul la bătrînețe. Iar la miezul nopții, cînd la vîrsta de mijloc va muri. Iar la cîntatul cocoșilor, cînd cuvîntul – adică partea cea cuvîntătoare – ajunge la desăvîrșire. Căci cocoș este cuvîntul, care ne deșteaptă pe noi din somnul nesimțirii. Cînd începe copilul după cuvînt a vieții și a judeca, atunci se cheamă că îi cîntă cocoșul. Iar dimineața este vîrsta cea cu totul copilărească. Deci se cuvine ca toți să poarte de grijă pentru sfârșit, măcar prunc de-ar fi, și pentru aceasta se cuvine să se poarte de grijă, ca nu cumva să moară nebotezat. Și tuturor le poruncește Domnul acestea, și celor ce sînt în lume și celor ce s-au depărtat de lume. Deci sîntem datori a priveghea și a ne ruga, căci amîndouă acestea sînt trebuincioase, căci mulți priveghează, dar nu în lucruri bune, ci cheltuind noaptea întru fapte rele. Și vezi că n-a zis: Nu știu vremea, ci nu știți, adică noi nu știm, căci pentru folosul nostru s-a tăinuit ceasul acela. Căci dacă acum, cînd este nearătat sfârșitul, unii asupra altora ne tulburăm, ce-am fi făcut dacă am fi știut sfârșitul ? Cu adevărat întru cea mai de pe urmă răutate poate am fi cheltuit vremea cea mai înainte de sfârșit, apoi într-o singură zi arătînd pocăință, ne-am fi vătămat foarte rău.

Și după două zile erau Paștile și azimile. Și arhieriei și cărturarilor căutau cum să-l prindă cu viclesug, ca să-l omoare. Dar zi-ceau: nu la sărbătoare, ca să nu fie tulburare în popor. Și fiind El în Betania, în casa lui Simon leprosul, și șezînd la masă, a venit o femeie avînd un alabastru, cu mir de nard curat, de mare preț, și, spărgînd vasul, a vărsat mirul pe capul lui Iisus. Dar erau unii mîhniți între ei, zicînd: Pentru ce s-a făcut această risipă de mir ? Căci putea să se vîndă acest mir cu peste trei sute de dinari, și să se dea săracilor. Și cîrteau împotriva ei (Mc. 14, 1-5; Mt. 26, 1; Lc. 22, 1; Mt. 26, 6). Miercuri s-a adunat soborul și au făcut sfat ca să-L prindă, și de aceea postim și noi miercurile. Deci voiau ei să treacă vremea praznicului, dar n-a fost cum au voit ei, ci El însuși păzindu-și vremea patimii, la Paști a binevoit a se răstigni, pentru că El

Înșuși era Paștile cele adevărate. Drept aceea se cuvine a ne minuna de puterea Lui, căci voind aceia să-L prindă, n-au putut, iar cînd nu voiau, din pricina praznicului, atunci El de bunăvoie pe Sine s-a dat lor. Și fiind El în Betania, în casa lui Simon Leprosul, a venit o femeie. Și toți cei patru evangheliști fac pomenire de mirul acesta (Mt. 26, 6; Lc. 7, 33, In. 11, 2). Unii socotesc că una este femeia cu mirul, dar nu este așa, ci sînt două femei. Una este cea de la Ioan, care era sora lui Lazăr. Iar alta, cea care este pomenită de ceilalți trei. Însă ia aminte și vei afla că sînt trei: la Ioan una și la Luca a doua, iar la ceilalți doi altă femeie. Pentru că cea de la Luca era desfrînată și pe la mijlocul propovăduirii Domnului a venit la El. Iar cea de la Matei, aproape de vremea patimii și nu se pomenește să fi fost desfrînată. Și primește Domnul voința ei, pentru că atît de mult cheltuse pentru nard. Și spune că unii s-au mîhnit, iar Ioan spune că Iuda s-a mîhnit. Dar se poate ca și ceilalți apostoli s-o fi învinuit pe femeie, fiindcă pururea Îl auzeau pe Hristos învățînd cele pentru milostenie. Dar Iuda nu de asta s-a mîniat pe femeie, ci din pricina iubirii de argint și din pricina cîștigului urît pe care-l dobîndise avînd punga. De aceea Ioan (cap. 12) numai despre el pomenește, ca de cel care cu vicleană socoteală a învinuit pe femeie.

Dar Iisus a zis: Lăsați-o. De ce îi faceți supărare ? Lucru bun a făcut ea cu mine. Că pe săraci totdeauna îi aveți cu voi și, oricînd voiți, puteți să le faceți bine, dar pe Mine nu mă aveți totdeauna. Ea a făcut ceea ce avea de făcut: mai dinainte a uns trupul Meu, spre înmormîntare. Adevărat zic vouă: oriunde se va propovădui Evanghelia, în toată lumea, se va spune și ce a făcut aceasta, spre pomenirea mea (Mc. 14, 6-9). Domnul îi muștră pe apostoli că opresc osîrdia femeii. Și încă îl îboldește pe vînzător, cînd zice: Spre îngroparea Mea a făcut aceasta, și ca pe un neînțelegător îl muștră, ca și cum i-ar zice: Tu la moarte dîndu-Mă pe Mine, nu te mustri pe tine, iar aceasta spre îngroparea Mea aducînd mirul, ca de Dumnezeu fiind îndemnată, este oare cu cuviință a fi muștrată de tine ? Și proorocește aici Domnul două lucruri: și că Evanghelia va fi propovăduită în toată lumea și că fapta femeii se va propovădui. Rușinează-se, de aici, cei care pe săraci îi cinstesc mai mult decît pe Hristos. Că am auzit pe unii argintari zicînd: Dacă vas sfințit stricînd, voi da săracilor și voi trăi și eu, nu este lucru de osîndă. Să audă, dar, cum Hristos mai mult alege cinstirea Sa, decît pe săraci. Căci al lui Hristos trup este cu adevărat cel ce este pe disc, și sîngele Lui cu

adevărat cel ce este în potir. Deci cel ce ia discul cel de mult preț și caută să pună trupul lui Hristos într-unul mai de puțin preț, aducînd ca motiv dărnicia către săraci, să cunoască de aici al cărei părți este.

Iar Iuda Iscarioteanul, unul dintre cei doisprezece, s-a dus la arhierii ca să li-L dea pe Iisus. Și, auzînd ei, s-au bucurat și au făgăduit să-i dea bani. Și el căuta cum să-L dea lor, la timp potrivit (Mc. 14, 10-11). Cînd femeia arăta atîta osîrdie și dragoste, atunci turbează ucenicul, cel ce era unul dintre cei doisprezece. Căci nu degeaba se spune aici: unul dintre cei doisprezece, ci ca să arate că ales a fost el și a fi unul dintre cei de frunte. Dar ce înseamnă: ca să-L dea lor? Adică să le spună cînd va fi singur, căci se temeau să năvălească asupra Lui cînd învăța, din pricina norodului.

În ziua cea dintîi a azimelor, cînd jertfea Paștile, ucenicii Lui l-au întrebat: Unde voiești să mergem să gătim, ca să mănînci Paștile? Și a trimis doi din ucenicii Lui, zicîndu-le: Mergeți în cetate și vă va întîmpina un om, ducînd un urcior cu apă; mergeți după el. Și unde va intra, spuneți stăpînului casei că învățătorul zice: Unde este odaia în care să mănînc Paștile împreună cu ucenici Mei? Iar el vă va arăta un foișor mare așternut gata. Acolo să pregătiți pentru noi (Mc. 14, 12-15). Ziua întîi a azimelor este joia, care era mai înainte de azime, pentru că azimele se mînceau vineri. Deci au venit la El ucenicii și L-au întrebat unde vor mînce Paștile. Iar de aici se vede că Hristos nu avea locaș al Său, nici ucenicii nu aveau case, căci de-ar fi avut, l-ar fi dus pe El împreună cu ei acolo. Și a trimis doi dintre ucenicii Săi, pe Petru și pe Ioan, precum spune Luca (22, 8), la un om necunoscut, arătînd astfel că ar fi putut să nu pătimească, căci Cel care a plecat cugetul unui necunoscut ca să-L primească în casa sa, ce n-ar fi putut face cu orice om? Și le dă lor semn de a afla casa, anume să meargă după un om care ducea un urcior cu apă. Iar aceasta se poate lua și după înalta înțelegere: vas cu apă duce cel ce s-a botezat și merge în casă, adică în starea cea cuviincioasă; căci cel ce are botezul, întru odihnă merge, vietuind după cuvînt, și, ca într-o casă, în starea aceasta odihnindu-se. Iar stăpîn al casei este mintea, care are foișor mare, adică înălțimea cugetărilor ei. Iar acest foișor așternut este, adică, deși este înalt, nu are nimic aspru și trufaș, fiindcă este așternut și netezit de smerenie. Deci acolo, într-o minte ca aceasta, se găsesc lui Hristos Paștile de către doi ucenici, de Petru și Ioan, de lucrare, adică, și de vedere. Pentru că Petru, ca om fierbinte, este lucrător, iar Ioan văzător, ca un cuvîntător de Dumnezeu.

Și au ieșit ucenicii și au venit în cetate și au găsit așa precum le-a spus și au pregătit Paștile. Iar făcându-se seară, a venit cu cei doisprezece. Pe când ședeau la masă și mâncau, Iisus a zis: Adevărat grăiesc vouă că unul dintre voi, care mănâncă împreună cu Mine, Mă va vinde. Ei au început să se întristeze și să-i zică, unul câte unul: Nu cumva sînt eu ? Iar el le-a zis: Unul dintre cei doisprezece, care întinge cu mine în blid. Că Fiul Omului merge, precum este scris despre El; dar vai de omul acela prin care este vîndut Fiul Omului. Bine era de omul acela dacă nu s-ar fi născut (Mc. 14, 16-21; Mt. 26-20; Lc. 22, 14). Cum de ședeau, de vreme ce Legea poruncea să mănînce Paștile stînd în picioare ? (Ieș. 12, 1). Urmează că mai întîi au săvîrșit cele ale Legii, apoi s-au așezat, dînd Hristos Paștile Sale. Și s-au întristat ucenicii pentru cuvîntul Domnului, cînd a zis: Unul dintre voi va să mă vîndă. Căci deși erau ei nevinovați, se temeau, crezînd lui Dumnezeu, Celui ce știe inimile, mai mult decît se încredeau în ei înșiși. Vezi și cuvîntul acesta: „merge“, căci astfel era moartea lui Hristos, ca o călătorie, iar nu moarte. Iar aceasta: mai bine ar fi fost de nu s-ar fi născut, a spus-o pentru chinurile pe care avea să le pătimească vînzătorul. Căci mai bine este de nu s-ar naște omul, decît să se nască spre chinuire. Și chiar din sfîrșitul lucrului se vede că mai bine era de n-ar fi fost nicidecum Iuda, căci Dumnezeu l-a făcut pe el spre lucruri bune, spre a fi ucenic, dar pentru că el întru atît de mare răutate a căzut, mai bine cu adevărat era de nu s-ar fi născut.

Și, mîncînd ei, a luat Iisus pîine și binecuvîntînd, a frînt și le-a dat lor și a zis: Luați, mîncăți, acesta este Trupul Meu. Și luînd paharul, mulțumind, le-a dat și au băut din el toți. Și a zis lor: Acesta este Sîngele Meu, al legii celei noi, care pentru mulți se varsă. Adevărat grăiesc vouă că de acum nu voi mai bea din rodul viței pînă în ziua aceea cînd îl voi bea nou în împărăția lui Dumnezeu (Mc. 14, 22-25; Mt. 26, 26; Lc. 20, 17; I Cor. 11, 24). Unii zic că Iuda nu s-a împărtășit cu Sfintele Taine, ci a ieșit mai înainte de a da Domnul Tainele. Iar alții spun că și lui, nemulțumitorului, i-a dat din cele sfinte. Și mulțumind, a frînt pîinea, lucru pe care și noi îl facem, rugăciuni citind: Acesta este trupul Meu, acesta pe care-l primiți acum, căci pîinea nu este închipuire a trupului Domnului, ci întru însuși acel trup al lui Hristos se preface. Pentru că și Domnul a zis: Pîinea pe care Eu v-o dau trupul Meu este, și n-a zis: închipuire a trupului Meu este, ci trupul Meu este. Și iarăși: De nu veți mîncă

trupul Fiului Omului. Și cum va fi aceasta, căci nu se vede trup ? Pentru a noastră neputință, o, omule ! Căci, de vreme ce pîinea și vinul sînt obișnuite pentru noi, iar de-am fi văzut sînge de om și carne sînd înaintea-ne, n-am fi suferit, ci ne-am fi înfiorat, de aceea Iubitorul de oameni, pogorîndu-Se neputinței noastre, păzește chipul pîinii și al vinului, dar întru putere a trupului și a sîngelui Său le preface. Iar sînge al Legii celei noi zice, spre deosebire de-al celei vechi. Căci și Legea veche avea sînge, cu care se stropea jertfelnicul și norodul, și Cartea Legii avea (Ieș. 24, 8). Și zice: Nu voi mai bea din vin, adică pînă la înviere, căci împărăție pe înviere o a numit, fiindcă a împărățit atunci peste moarte (In. 21, 21). Căci după înviere a mîncat și a băut cu ucenicii, adevărind că Însuși este Cel ce a pătimit. Și nou îl bea, adică în oarecare chip nou și străin, pentru că nu mai avea trup pătimitor, căruia să-i trebuiască hrană și băutură, ci nesticăcios și nemuritor. Încă și așa să înțelegi: viță este Însuși Domnul, iar roadă a viței, tainele și cunoștința cea ascunsă, pe care Însuși o rodește cel ce învață pe om. Și întru împărăția lui Dumnezeu, adică în al optulea veac, va bea cu ucenicii Săi tainele și înțelepciunea, noi, adică neamaiauzite, învățîndu-ne pe noi și descoperind pe cele care acum sînt ascunse.

Și după ce au cîntat cîntări de laudă, au ieșit la Muntele Măslinilor. Și le-a zis Iisus: Toți vă veți sminti, că scris este: „Bate-voi păstorul și se vor risipi oile“. Dar după învierea Mea, voi merge mai înainte de voi în Galileea. Iar Petru i-a zis: Chiar dacă toți se vor sminti întru Tine, totuși eu nu. Și i-a zis Iisus: Adevărat grăiesc ție: că tu astăzi, în noaptea aceasta, mai înainte de a cînta de două ori cocoșul, de trei ori te vei lepăda de mine. El însă spunea mai stăruior: Și de-ar fi să mor cu tine, nu te voi tăgădui. Și tot așa ziceau toți (Mc. 14, 26-31; Zah. 13, 7). A mulțumit și înainte de a bea, a mulțumit și după ce au băut, ca și noi să învățăm că se cuvine să mulțumim și să dăm laudă și mai înainte de hrană și după hrană. Încă și aceasta arată, că iubită îi era Lui moartea pentru noi, căci ieșind să se dea spre moarte, laudă pe Dumnezeu. Și cu adevărat și pe noi ne învață că, de vom cădea în necazuri pentru mîntuirea multora, să nu ne mîhnim, ci să mulțumim lui Dumnezeu, Cel care prin necazul nostru lucrează mîntuirea multora. Și a ieșit la Muntele Măslinilor, ca fiind El singur, să vină aceia să-L prindă și, prinzîndu-L, să nu se facă tulburare. Căci de-ar fi venit asupra Lui cînd era în cetate, poate s-ar fi tulburat mulțimea pentru El, iar atunci să pară

că după dreptate Îl omoară, ca pe un tulburător de norod. Și le proorocește că se vor sminti. Apoi, ca să nu pară învinuire a slăbiciunii lor, aduce mărturie de la proorocul Zaharia că se vor risipi. Iar apoi le adaugă mîngîiere, spunînd că mai înainte de ei va merge în Galileea. Dar Petru se împotrivește și de aceea și aude: Mai înainte de a cînta de două ori cocoșul, de trei ori te vei lepăda de Mine. Și toți ceilalți, fierbințeală rece arătînd, făgăduiau că nu se vor lepăda de El, făcînd mincinos pe Cel ce era însuși adevărul. De aceea și lasă Domnul ca firea omenească să-și arate cele ale ei, căci cu adevărat i-ar fi putut păzi Domnul, și mai vîrtos pe Petru, dar i-a lăsat, ca să nu nădăjduiască în ei. Și zice: Bate-voi păstorul, adică pe El, care este Păstorul cel bun; iar oi numește pe apostoli, ca pe cei ce erau fără răutate.

Și au venit la un loc al cărui nume era Ghetsimani, și acolo a zis către ucenicii Săi: Sedeți aici pînă Mă voi ruga. Și a luat cu El pe Petru și pe Iacov și pe Ioan și a început a se tulbura și a se mîhni. Și le-a zis lor: Întristat este sufletul Meu pînă la moarte. Rămîneți aici și privegheați. Și mergînd puțin mai înainte, a căzut cu fața la pămînt și se ruga, ca, de este cu putință, să treacă de la el ceasul (acesta). Și zicea: Avva, părinte, toate sînt ție cu putință. Depărtează paharul acesta de la Mine. Dar nu ce voiesc Eu, ci ceea ce voiești Tu. Și a venit și i-a găsit dormind și a zis lui Petru: Simone, dormi? N-ai avut tărie ca să veghezi un ceas? Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită. Căci duhul este osîrduitor, dar trupul neputincios. Și iarăși mergînd, s-a rugat, același cuvînt zicînd. Și iarăși venind, i-a găsit dormind, căci ochii lor erau îngreuiți și nu știau ce să-i răspundă. Și a venit a treia oară și le-a zis: Dormiți de acum și vă odihniți! Este gata! A sosit ceasul. Iată Fiul Omului este dat în mîinile păcătoșilor. Sculați-vă să mergem. Iată, cel ce M-a vîndut s-a apropiat (Mc. 14, 32-42). Deosebi avea obiceiul pururea a se ruga, și pe noi învățîndu-ne ca să căutăm liniștea întru rugăciune. Și a luat numai pe cei trei care văzuseră slava Lui cea din Tabor, ca cei care au văzut pe cele slăvite, să vadă și pe cele de întristare și să nu se smintească (Mt. 17, 1; Mc. 9, 1; Lc. 9, 28) și să cunoască că El este și om cu adevărat. Și se întristează și se mîhnește ca și noi. Căci, de vreme ce pe om tot l-a luat, cu însușirile cele firești, cu adevărat în chip firesc a avut și a se întrista și a se mîhni, căci noi oamenii, în chip firesc, spre moarte fără dulceață ne aflăm. Zicînd: treacă paharul, arată omenitatea Sa; iar zicînd: nu cea

ce voiesc Eu, ci ceea ce Tu voiești, ne învață ca să nu ne plecăm firii, să o defăimăm și ceea ce-i place lui Dumnezeu să cerem. Și după ce s-a rugat, vine și-i află pe cei trei dormind, dar numai pe Petru îl muștră, ca și cum zicându-i: Oare nu ai făgăduit tu ca împreună cu Mine să mori ? Un singur ceas n-ai putut să priveghezi, cum dar vei înfrunta moartea ? Privegheai și vă rugați, ca să nu intrați în ispita lepădării de Mine, căci duhul vostru este osîrduitor spre a nu se lepăda de Mine și de aceea astfel făgăduiți, dar trupul neputincios, și dacă nu vă va da Domnul putere trupului, prin rugăciune, vă veți primejdi. Și iarăși mergînd s-a rugat, același cuvînt zicînd, adevărind că om era cu adevărat și ca să ne învețe și pe noi de multe ori să ne rugăm, iar nu, o dată cerînd, să părăsim rugăciunea. Și iarăși îi află pe ei dormind și nu-i dojenește cu asprime, căci erau îngreuiți de somn. Cunoaște de aici ușurimea și slăbiciunea omească, că nici împotriva somnului nu putem sta, dar adesea făgăduim cele care nu ne sînt cu putință. Și iarăși, a treia oară se roagă, pentru aceleași pricini pe care mai sus le-am zis. Și ce le zice acum ? Dormiți de acum și vă odihniți. Și cu ironie a zis aceasta, căci, iată, vînzătorul vine și numai vreme de dormit nu este ! Iar apoi le spune: Sculați-vă să mergem, dar nu ca să fugă, ci ca mai vîrtos să-i întîmpine pe vrăjmași. Iar unii înțeleg acest cuvînt: Întristat este sufletul meu pînă la moarte, astfel: Mă întristez nu pentru că va să mor, ci pentru că ai Mei vor să Mă răstignească și pentru aceasta vor fi lepădați din împărăția lui Dumnezeu.

Și îndată, încă vorbind El, a venit Iuda Iscarioteanul, unul dintre cei doisprezece, și cu el mulțime cu săbii și cu ciomege, de la arhieriei, de la cărturari și de la bătrîni. Iar vînzătorul le dăduse semn, zicînd: Pe care-l voi săruta, acela este. Prindeți-l și duceți-l cu pază. Și venind îndată și apropiindu-se de El, a zis Lui: Învățătorule ! Și l-a sărutat. Iar ei au pus mîna pe El și L-au prins. Unul din cei ce stăteau pe lîngă el, scoțînd sabia, a lovit pe sluga arhierelui și i-a tăiat urechea. Și răspunzînd, Iisus le-a zis: Ca la un tîlhar ați ieșit cu săbii și toiege, ca să mă prindeți. În fiecare zi eram la voi în templu, învățînd, și nu m-ați prins. Dar acestea sînt ca să se împlinescă Scripturile (Mc. 14, 43-49). Vezi nesimțirea lui Iuda, cum cugetă că se va tăinui de Domnul, prin sărutare, socotindu-se prieten. Și de ești prieten, pentru ce cu vrăjmașii ai venit ? Cu adevărat nebunie este vicleșugul. Iar unul din cei ce stăteau pe lîngă El era Petru, dar Marcu trece sub tăcere numele lui, ca să nu pară

că-l laudă pe Petru, dascălul său, ca fiind râvnitor pentru Hristos; și cu cuviință a tăiat urechea slugii arhierelui, arătând că erau neascultători și nesupuși, defăimînd Scripturile. Pentru că de-ar fi avut urechi să audă Scripturile, nu L-ar fi răstignit pe Domnul mării. Și nu pe sluga altuia a lovit Petru, ci pe a arhierelui, pentru că arhierii erau primii neascultători ai Scripturilor, robi ai zavistiei și ai iubirii de sine făcîndu-se. Și spunînd Domnul: ca la un tîlhar ați ieșit, iar Eu în toate zilele învățam în Biserică, arată dumnezeirea Sa, căci, cînd învăța în templu, nu au putut să-L prindă, deși era ca în mîinile lor, pentru că nu era încă vremea patimii; iar cînd a voit, atunci S-a dat pe Sine ca să se împlinescă Scripturile: „Ca o oaie spre junghiere s-a adus, s-a supus și nu și-a deschis gura sa“ (Is. 53, 7).

Și, lăsîndu-L, au fugit toți. Iar un tînăr mergea după El, înfășurat într-o pînzătură, pe trupul gol, și au pus mîna pe el. El însă, smulgîndu-se din pînzătură, a fugit gol. Și au adus pe Iisus la arhieriu și s-au adunat acolo toți arhierii și bătrînii și cărturarii. Iar Petru, de departe, a mers după El, pînă a intrat înăuntru în curtea arhierelui și ședea împreună cu slugile, încălzindu-se la foc (Mc. 14, 50-54; Mt. 26, 27; Lc. 22, 55; In. 18, 12). Au fugit ucenicii, după cum a spus, căci nu era cu putință să mintă nici Cel ce este însuși adevărul, nici proorocii. Iar tînărul care mergea după El, zic unii că era Iacov, fratele Domnului, cel ce s-a numit „drept“, pentru că astfel de îmbrăcăminte purta acesta; acest Iacov a primit de la apostoli scaunul Ierusalimului, după înălțarea Domnului. Și nu este de mirare, că și el, lăsînd veșmîntul, a fugit, de vreme ce verhovnicii L-au lăsat pe Domnul. Iar Petru merge după El, preafierbinte dragoste avînd către Învățător. Legea poruncea ca un arhieriu să fie toată viața (Num. 30), dar atunci erau mulți, căci cumpărau de la romani în fiecare an dregătoria. Și erau acolo mulți arhierii, adică cei care împliniseră vremea rînduită lor și numai erau acum în arhierie.

Arhierii și tot sinedriul căutau împotriva lui Iisus mărturie ca să-L dea la moarte, dar nu găseau. Că mulți mărturiseau mincinos împotriva Lui, dar mărturiile nu se potriveau. Și ridicîndu-se unii, au dat mărturie mincinoasă împotriva lui, zicînd: Noi L-am auzit zicînd: Voi dărîma acest templu făcut de mînă, și în trei zile altul, nefăcut de mînă, voi clădi. Dar nici așa mărturia lor nu era la fel. Și, sculîndu-se în mijlocul lor, arhieriu l-a întrebat pe Iisus, zicînd: Nu răspunzi nimic la tot ce mărturisesc împotriva ta aceștia? Iar El tăcea și nu răspundea nimic (Mc. 14, 55-61). Cei vrednici de

osîndă închipuiesc un fel de scaun de judecată, ca să pară că după dreptate L-au omorît. Căci ce fel de dreptate este aceasta, cînd se aduc martori care nimic adevărat nu grăiesc, ci toate sînt nepotrivite ? Chiar și cei care păreau că spun ceva adevărat, tot lucruri mincinoase spuneau. Pentru că Domnul n-a zis: voi strica Eu templul, ci: stricați voi. Și nu a zis: făcut de mîină, ci simplu a spus: stricați templul. Iar arhiereul, sculîndu-se, vrea să-L facă pe El să dea răspuns din care să-l prindă. Iar El tace, cunoscînd că nu vor lua aminte la cuvintele Lui, ceea ce și Luca zice: „Dacă vă voi spune, nu veți crede; iar dacă vă voi întreba, nu-Mi veți răspunde“ (Lc. 22, 67).

Iarăși L-a întrebat arhiereul și i-a zis: Ești tu Hristosul, Fiul Celui binecuvîntat ? Iar Iisus a zis: Eu sînt și veți vedea pe Fiul Omului șezînd de-a dreapta celui atotputernic și venind pe norii cerului. Iar arhiereul, sfîșiindu-și hainele, a zis: Ce trebuință mai avem de martori ? Ați auzit hula. Ce vi se pare vouă ? Iar ei toți au judecat că El este vinovat de moarte. Și unii au început să-L scuipe și să-i acopere fața și să-L bată cu pumnii și să-i zică: Proorocește ! Și slugile îl băteau cu palmele (Mc. 14, 61-65; Apoc. 1, 7; Ioil 2, 13). Iarăși Îl întrebă arhiereul, nu ca să creadă, după ce va afla, ci ca să-i caute pricină; și adaugă la întrebarea: Tu ești Hristos, și aceasta: Fiul Celui binecuvîntat, pentru că mulți erau hristoși, adică unși: împărați și arhierii, dar nici unul dintre ei nu era Fiul lui Dumnezeu, al Celui pururea binecuvîntat și lăudat. Iar Iisus spune: Eu sînt. Știa că nu vor crede, dar răspunde, silit fiind, ca să nu poată zice pe urmă că ar fi crezut, dacă El le-ar fi spus că este cu adevărat Hristos. De aceea și mai mare este a lor osîndă, căci, chiar după ce au auzit, n-au crezut. Și Mă veți vedea, zice, ca pe Fiul Omului șezînd de-a dreapta puterii Tatălui, pentru că nu va veni fără trup, ci astfel încît să fie văzut de cei ce L-au răstignit (Fapte 1, 11) și să-L cunoască. Iar arhiereul, rupîndu-și hainele, împlinește un obicei iudaic. Căci atunci cînd li se întîmpla vreun necaz, își rupeau hainele. De aceea, ca și cum ar fi hulit Domnul și mare rău s-ar fi făcut, își rupe arhiereul hainele. Dar potrivite sînt aici cuvintele lui David: „Ruptu-s-au și s-au umilit“ (Ps. 34). Dar aceasta a fost și semn – măcar că ei nu l-au înțeles – că arhieria iudeilor se va rupe și se va pierde. Deci, după ce cu hotărîre de obște a arhierilor L-au osîndit, atunci slugile îl loveau și-i ziceau: Proorocește cine este cel ce te-a lovit ? Cîte, dar, sîntem și noi datori a pătimi ca să răsplătim pe potrivă Stăpînului ? Pline de înfricoșare sînt acestea !

Și Petru fiind jos în curte, a venit una dintre slugile arhierelui și văzîndu-l pe Petru, încălzindu-se, s-a uitat la el și a zis: *Și tu erai cu Iisus Nazarineanul. El însă a tăgăduit, zicînd: Nici nu știu, nici nu înțeleg ce zici. Și a ieșit afară înaintea curții; și a cîntat cocoșul. Iar slujnica, văzîndu-l, a început iarăși să spună celor de față că acesta este dintre ei. Iar el a tăgăduit iarăși. Și după puțin timp, cei de față ziceau iarăși lui Petru: Cu adevărat ești unul dintre ei, căci ești și galileean și vorbirea ta se aseamănă. Iar el a început să se blesteme și să se jure: nu știu pe omul acesta despre care ziceți. Și îndată cocoșul a cîntat a doua oară. Și Petru și-a adus aminte de cuvîntul pe care i-l spusese Iisus: înainte de a cînta de două ori cocoșul, de trei ori te vei lepăda de mine. Și a început să plîngă (Mc. 14, 66-72).* A slăbit Petru, deși mai fierbinte decît toți era, și se leapădă de Domnul, fiind tulburat de frică și mai vîrtos slujnica înfricoșîndu-l. Iar aceasta, cu economie l-a slobozit pe el Dumnezeu să pătimească, ca să nu se înalțe, încă și ca să fie lesne iertător celor ce greșesc, învățîndu-se de la sine cît de mare este sila și neputința omenească. Matei (26, 71) spune că două au fost slujnicele care l-au vădit, iar Marcu spune că una și aceeași. Dar nici o nepotrivire nu este aici și cu nimic nu este zdruncinat adevărul Evangheliei. Căci în nici una dintre pricinile mari și cuprinzătoare ale mîntuirii noastre nu se dezbină evangheliștii. Oare a zis unul că s-a răstignit Domnul, iar altul că nu ? Să nu fie ! Deci Petru, de frică fiind tulburat și uitînd cuvîntul Domnului care zice: „De cel ce se leapădă de Mine, Mă voi lepăda și Eu înaintea Tatălui Meu“ (Mt. 10, 33; Mc. 8, 38; Lc. 12, 9), se leapădă de Domnul. Dar pocăința și lacrimile iarăși îl împrietenesc cu Hristos, că a început, zice evanghelistul, a plînge cu amar. Și cele ce a zis Matei mai nehotărît: mai înainte de a cînta cocoșul, Marcu spune mai limpede: mai înainte de a cînta de două ori. Să se rușineze dar novațienii, care pe cei ce păcătuiesc după botez și după împărtășirea tainelor nu-i mai primesc. Că iată, Petru, după ce s-a împărtășit cu preacuratul trup și sînge și după ce s-a lepădat de Domnul, prin pocăință a fost primit înapoi. Că pentru aceasta s-au scris neajunsurile sfinților, ca și noi, dacă vreodată din neluare-aminte vom greși, să putem privi la pildele acelora și prin pocăință să ne sîrguim a ne îndrepta.

Și îndată dimineata, arhierii, ținînd sfat cu bătrînii, cu cărturarii și cu tot sinedriul și legînd pe Iisus, L-au dus și L-au predat lui Pilat. Și l-a întrebat Pilat: *Tu ești regele iudeilor ? Iar El, răspun-*

zînd, i-a zis: *Tu zici. Iar arhieriei îl învinuiau de multe. Iar Pilat l-a întrebat: Nu răspunzi nimic ? Iată cîte spun împotriva ta. Dar Iisus nimic n-a mai răspuns, încît Pilat se mira. Iar la sîrbătoarea Paștilor, le elibera un întemnițat pe care îl cereau ei. Și era unul cu numele Baraba închis împreună cu niște răzvrățiți, care în răscoală săvîrșiseră ucidere. Și mulțimea, venind sus, a început să ceară lui Pilat să le facă precum obișnuia pentru ei. Iar Pilat le-a răspuns, zicînd: Voiți să vă eliberez pe regele iudeilor ? Fiindcă știa că arhieriei îl dăduseră în mîna lui din invidie. Dar arhieriei au ațîțat mulțimea ca să le elibereze mai degrabă pe Baraba. Iar Pilat, răspunzînd iarăși, le-a zis: Ce voi face deci cu cel despre care ziceți că este regele iudeilor ? Ei iarăși au strigat: Răstignește-l ! Iar Pilat le-a zis: Dar ce rău a făcut ? Iar ei mai mult strigau: Răstignește-l ! Și Pilat, vrînd să facă pe voia mulțimii, le-a eliberat pe Baraba, iar pe Iisus, biciuindu-l, l-a dat ca să fie răstignit (Mc. 15, 1-15; Mt. 27, 1; Lc. 23, 1; In. 18, 28). Au dat iudeii pe Domnul romanilor, și Domnul i-a dat pe ei în mîinile romanilor. Și se împlinesc Scripturile cele ce zic: „Vai de cel rău, că răutatea este a lui și va fi judecat după faptele lui“ (Is. 3, 11). Și iarăși: „După lucrul mîinilor lor, dă-le lor“ (Ps. 27, 6). Și iarăși: „În ce chip ai făcut, așa ți se va face“ (Avdie 1, 15). Și întrebînd Pilat: Tu ești împăratul iudeilor ?, Domnul răspuns cu îndoială dă. Pentru că zicînd: Tu zici, poate să se înțeleagă: tu zici ceea ce sînt. Dar iarăși poate să se înțeleagă și așa: Eu nu spun aceasta, ci tu spui. Și iarăși întrebat fiind, după ce nimic n-a mai răspuns, întru mirare îl aduce pe Pilat. Căci se minuna pentru că, știutor de Lege și bine vorbitor fiind Domnul și putînd prin cuvînt a surpa clevetirile, nimic nu grăia, ci răbda cu bărbăție năpăstuirea. Vezi și turbarea spre ucidere a iudeilor și blîndețea lui Pilat, deși și el este vrednic de osîndire, fiindcă nu cu osîndie a stat pentru dreptate. Căci mulțimea striga să se răstignească, iar el cu moliciune încearcă să răpească de la osîndire pe Iisus, întrebînd: Dar ce voi face lui Iisus ? Mereu dă el pricină de a se slobozi Domnul nevinovat și de aceea zăbovește și prelungeste vremea. Dar în urmă, plecîndu-se voii acelora, a pus să fie bătut Domnul cu bici de curele împletite și l-a dat să se răstignească, făcînd pe voia norodului, iar nu după dreptate și după voia lui Dumnezeu.*

Iar ostașii L-au dus înlăuntru curții, adică în pretoriu, și au adunat toată cohorta. Și L-au îmbrăcat în purpură și, împletindu-i o cunună de spini, l-au pus-o pe cap. Și au început să se plece în

fața Lui, zicînd: *Bucură-te, regele iudeilor ! Și-L băteau peste cap cu o trestie și-L scuipau și, căzînd în genunchi, I se închinau. Și după ce L-au batjocorit, L-au dezbrăcat de purpură și L-au îmbrăcat cu hainele Lui. Și L-au dus afară ca să-L răstignească. Și au silit pe un trecător, care venea din țarină, pe Simon Cirineul, tatăl lui Alexandru și al lui Ruf, ca să ducă crucea Lui (Mc. 15, 16-21; Mt. 27, 27; In. 19, 2).* Neamul ostășesc, mereu îndulcindu-se întru neorînduieli și ocări, arată cele ale sale. Dacă iudeii, care mii de învățători au auzit, îi făceau unele ca acestea, ei care de multe ori au dobîndit faceri de bine, ce putem zice despre păgîni ? Deci L-au îmbrăcat în porfiră, ca pe un împărat, bătîndu-și joc. Și cunună de spini, în loc de coroană, și trestie, în loc de sceptor îi dau aici jucăușii diavolului. Și au silit pe unul să ducă crucea Lui. Iar alt evanghelist (In. 19, 17) spune că Iisus singur și-a dus crucea. Dar amîndouă s-au întîmplat, căci pînă la un loc a dus El crucea, iar după aceea au aflat pe altul și l-au silit și pe acela s-o ducă. Dar de ce ne spune numele lui și al căror fecior era el tată ? Spre mai multă încredințare, căci poate că încă mai trăia acela și putea să spună toate cele ce se întîmplaseră. Și noi să purtăm porfiră, care este podoabă împărătească, adică sîntem datori, ca niște împărați călcînd peste serpi și scorpia, să biruim păcatul, căci ne numim creștini, adică unși, cum și împărații se numesc unși. Fie, dar, viața noastră nu ca de rob și netrebnică, ci împărătească și slobodă. Să purtăm încă și cunună de spini, adică să ne nevoim a ne încununa cu viața cea aspră și înfrînată și lipsită de desfătare. Să ne facem încă și ca Simon, care înseamnă ascultare, și să ridicăm crucea lui Iisus, omorînd mădularele noastre cele pămîntești.

Și L-au dus la locul zis Golgota, care se talmăcește „locul căpățînii“. Și I-au dat să bea vin amestecat cu smirnă, dar El n-a luat. Și L-au răstignit și au împărțit între ei hainele Lui, aruncînd sorți pentru ele, care ce să ia. Iar cînd L-au răstignit, era ceasul al treilea. Și vina lui era scrisă deasupra: Regele iudeilor. Și împreună cu El au răstignit doi tâlhari: unul de-a dreapta și altul de-a stînga Lui. Și s-a împlinit scriptura care zice: „Cu cei fără de lege a fost socotit“ (Mc. 15, 22-28; Mt. 27, 33; Lc. 23, 33; In. 19, 17; Is. 53, 12). De la Sfinții Părinți avem tradiția că Adam a fost îngropat acolo unde a fost răstignit Hristos, de aceea se numea „Locul căpățînii“. Deci Domnul, Cel ce vindecă căderea și moartea lui Adam, acolo se răstignește, ca de unde a fost începătura morții, de acolo să fie și stri-

careia morții. Și îi dau Lui vin amestecat cu smirnă, iar smirna este amară; dar bătându-și joc îi dădeau ei unele ca acestea. Iar alt evanghelist spune că I-au dat oțet cu fiere, și altul altceva spune că I-au dat Domnului, dar nu este nici o nepotrivire între ei, căci fiind acolo neorînduială mare, unii îi aduceau unele, iar alții, altele. Iar vinul fiind poate oțet, iar smirna amară ca fierea, de aceea zice unul vin cu smirnă, iar altul oțet cu fiere. Încă au pus și sorti pe hainele Lui (In. 9, 24). Și aceasta au făcut-o spre batjocură, ca și cum ar fi împărțit niște haine împărătești, măcar că acelea erau haine simple. Au pus și titlu, adică pricina pentru care a fost răstignit, scriind: Împăratul iudeilor, ca și prin aceasta să batjocorească slava Lui și ca toți cei ce vor trece pe acolo să nu aibă milă de El, ci mai vîrtos să strige asupra Lui, ca împotriva unui răpitor de împărăție. Dar cum de zice Marcu că a fost răstignit în ceasul al treilea, iar Matei (Mt. 26, 45), că la ceasul al șaselea s-a făcut întuneric? Credem că la ceasul al treilea a fost răstignit și de la ceasul al șaselea s-a făcut întuneric pînă la ceasul al noulea. Și este răstignit împreună cu tîlharii, ca oamenii să creadă că și El a fost făcător de rele. Dar aceasta după iconomie s-a făcut, ca să se împlinescă Scriptura care zice: Cu cei fără de lege s-a socotit. Încă și în alt chip să înțelegem: cei doi tîlhari sînt semn ai celor două noroade, al celui iudaic și al celui păgîn, fiindcă au călcat legea cea firească; iar cel iudaic, fiindcă și pe aceasta și pe cea scrisă, pe care a dat-o Dumnezeu, le-a călcat. Și se răstignește între cei doi tîlhari, pentru că El este piatra din capul unghiului care ne unește pe noi.

Iar cei care treceau pe acolo îl huleau, clătînîndu-și capetele și zicînd: Huu! Cel ce dărîmi templul și în trei zile îl zidești, mîntuiește-Te pe Tine însuși, coborîndu-Te de pe cruce! De asemenea și arhierii, batjocorindu-L între ei, împreună cu cărturarii, ziceau: Pe alții a mîntuit, dar pe Sine nu poate să se mîntuiască! Hristos, regele lui Israel, să se coboare de pe cruce, ca să vedem și să credem. Și cei împreună răstigniți cu El îl ocărau (Mc. 15, 29-32). Și cei care treceau pe cale, și aceia îl huleau pe Domnul, batjocorindu-L ca pe un înșelător. La fel și arhierii ziceau: Cel ce pe alții a mîntuit, pe sine însuși nu se mîntuiește? Iar aceasta ziceau, luînd în rîs minunile, ca și cum toate după nălucire ar fi fost făcute. Căci făcînd Domnul minuni, pe mulți i-a mîntuit. Iar diavolul îi îndeamnă să spună: Pogoară-te de pe cruce, căci, cunoscînd începătorul răutății că mîntuirea prin cruce se va face, de aceea iarăși îl ispitește

pe Domnul, ca, de se va pogorî de pe cruce, să se adeverească că nu este Fiu al lui Dumnezeu și așa să se strice mîntuirea prin cruce. Dar Acela Fiu al lui Dumnezeu era cu adevărat și de aceea mai vîrtos nu S-a pogorît. Căci de-ar fi voit să se pogoare, dintru început nici nu s-ar fi suit pe cruce. Dar știind că așa va fi mîntuire pentru oameni, a suferit și a se răstigni și toate celelalte a le pătimi și a săvîrși lucrul Său. Și-L ocărau cei împreună cu El răstigniți, la început amîndoi, apoi unul L-a cunoscut că este nevinovat, precum spune Luca (Lc. 24, 40) și îl certa pe celălalt că hulește.

Iar cînd a fost ceasul al șaselea, întuneric s-a făcut peste tot pămîntul pînă la ceasul al nouălea. Și la al nouălea ceas, a strigat Iisus cu glas mare: Eloi, eloi, lama sabahtani ?, care se tălmăcește: Dumnezeuul meu, Dumnezeuul meu, de ce M-ai părăsit ? Iar unii din cei ce stăteau acolo, auzind ziceau: Iată, îl strigă pe Ilie. Și, alergînd, unul a înmuiat un burete în oțet, l-a pus într-o trestie și i-a dat să bea, zicînd: Lăsați să vedem dacă vine Ilie ca să-l coboare. Iar Iisus, scoțînd un strigăt mare, și-a dat duhul (Mc. 15, 33-37; Mt. 27, 45; Lc. 23, 44; Ps. 21, 1; Ps. 62, 25). S-a făcut întuneric, nu într-un loc, ci peste tot pămîntul. Și de-ar fi fost vremea întunecării soarelui (eclipsă), ar putea zice cineva că firească a fost patima și firească întunecarea. Dar lumina lunii era de 14 zile, cînd este cu neputință a se face întunecare firească a soarelui. Și strigă Domnul evreiește cuvîntul cel prorocesc (Ps. 21, 1), arătînd că pînă la suflarea cea din urmă în cinste le ține pe cele evreiești. Și ceea ce spune: Pentru ce M-ai părăsit ?, dinspre partea firii omenești o spune, ca și cum ar fi zis: O, Dumnezeule, pentru ce m-ai părăsit pe Mine, omul ! Ca să arate că are trebuință de Dumnezeu cel care se răstignește pentru Hristos, adică cel care-și ia crucea sa și-I urmează Lui. Căci noi oamenii am fost părăsiți, iar El niciodată n-a fost părăsit de Tatăl. Căci auzi-L pe El ce zice: „Nu sînt singur, ci Tatăl Meu cu Mine este“ (Ioan). Sau și pentru evrei zice aceasta, ca Cel ce a fost evreu după trup: De ce pe mine, adică pe norodul iudaic, ai părăsit, ca să răstignească pe Fiul Tău ? Căci, precum ne-am obișnuit a zice: Dumnezeu S-a îmbrăcat cu mine, în loc de: cu firea omenească, așa și aici aceasta să înțelegi: M-ai lăsat, adică: firea Mea cea omenească sau pe norodul Meu iudaic. Și alergînd unul, I-a dat să bea oțet, ca mai degrabă să-L omoare cu iuțimea oțetului. Iar Iisus, strigînd cu glas mare, și-a dat Duhul, ca și cum ar fi chemat la Sine moartea, ca un Stăpîn care-și cheamă robul; și așa cu stăpînire a murit. Iar ce-a

spus atunci, a arătat Luca (Lc. 23, 46): Părinte, în mîinile Tale încredințez Duhul Meu. Căci și aceasta a făcut pentru noi Domnul, adică în mîinile lui Dumnezeu a făcut să se suie duhurile sfinților. Căci mai înainte, sufletele tuturor erau ținute în iad, pînă ce s-au împlinit cele ce au propovăduit celor robiți slobozire.

Și catapeteasma templului s-a rupt în două, de sus pînă jos. Iar sutașul care stătea în fața Lui, văzînd că astfel și-a dat duhul, a zis: Cu adevărat omul acesta era Fiul lui Dumnezeu! Și erau și femei care priveau de departe; între ele: Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov cel mic și a lui Iosi, și Salomeea, care, pe cînd era El în Galileea, mergeau după El și îi slujeau, și multe altele care se suiseră cu el la Ierusalim (Mc. 15, 38-41; Mt. 27, 51). S-a rupt catapeteasma, arătînd Dumnezeu că darul Duhului s-a îndepărtat de la templu și că Sfintele Sfintelor vor fi la vederea tuturor și de toți călcate, ceea ce s-a și întîmplat, după ce au intrat romanii în Ierusalim. Încă arată plîngerea templului, căci ceea ce obișnuiau să facă iudeii întru primejdie și necaz, adică a-și rupe hainele, aceasta face și templul, ca și cînd ar fi fost însuflețit: văzînd pe Ziditorul care pătimea, și-a rupt haina sa. Încă și aceasta se arată: trupul nostru este catapeteasmă a Bisericii noastre, adică a minții. Deci puterea trupului, care stăpînea asupra duhului, s-a rupt cu Patimile lui Hristos, de sus pînă jos, adică de la Adam pînă la cei mai de pe urmă oameni. Pentru că Adam s-a sfințit cu patimile lui Hristos și trupul aceluia nu va mai fi blestemat, nici supus stricăciunii, ci cu nesticăciune toți am fost cinstiți. Și văzînd sutașul că așa cu stăpînire și-a dat duhul, s-a minunat și a mărturisit. Însă vezi și rînduiala întoarsă: iudeii omoară, păgînul mărturisește. Ucenicii fug, femeile stau lîngă cruce. Că erau, spune, femei care priveau de departe, între care Maria Magdalena și Maria, mama lui Iacov și a lui Iosi; iar aceasta era Născătoarea de Dumnezeu, care, fiindcă era logodită cu Iosif, mamă a fiilor lui Iosif se chema, iar aceștia erau Iacov și Iosi. Deci este numită mama lor, în loc de mamă vitregă. Precum s-a numit și femeie a lui Iosif, în loc de logodnică. Iar Salomeea era mama fiilor lui Zevedeu. Încă și altele multe erau, dar numai pe cele mai însemnate le pomenește pe nume.

Și făcîndu-se seară, fiindcă era vineri, care este înaintea sîmbetei, și venind Iosif cel din Arimateea, sfetnic ales, care aștepta și el împărăția lui Dumnezeu, și, îndrăznind, a intrat la Pilat și a cerut trupul lui Iisus. Iar Pilat s-a mirat că a și murit și, chemînd pe

sutaș, l-a întrebat dacă a murit de mult. Și aflînd de la sutaș, a dăruit lui Iosif trupul. Și Iosif, cumpărînd giulgiu și coborîndu-L de pe cruce, L-a înfășurat în giulgiu și L-a pus într-un mormînt care era săpat în stîncă, și a prăvălit o piatră la ușa mormîntului. Iar Maria Magdalena și Maria, mama lui Iosi, priveau unde L-au pus (Mc. 15, 42-47; Mt. 27, 56; Lc. 23, 50; In. 19, 38). Fericitul Iosif încă slujind Legii, pe Hristos l-a cunoscut că este Dumnezeu și de acea îndrăznește; și n-a socotit: iată, sînt bogat și voi cădea din bogăție dacă voi cere trupul celui osîndit pentru răpirea de împărăție și voi fi clevetit de iudei. Nimic din acestea n-a zis întru sine, ci toate acestea nesocotindu-le și cu vederea trecîndu-le, a cerut ca să îngroape trupul Celui osîndit. Iar Pilat s-a mirat că a murit așa degrabă, căci socotea că va suferi mai mult, ca și tîlharii. Și a întrebat pe sutaș dacă a murit de mult. Deci Iosif, luînd trupul, a cumpărat giulgiu și pogorîndu-L de pe cruce, L-a înfășurat în giulgiu, pe Cel cinstit cu cinste îngropîndu-L, căci era în taină ucenic al lui Hristos și știa cum se cuvine a cinsti pe Stăpînul. Și este Iosif sfetnic ales, adică cinstit, cucernic; și mai vîrtos slujbă cu greutate politică avea, căci cerceta pricinile cetății. Și multora, de multe ori, dintru această slujbă primejdii le veneau asupra-le, pentru răutățile din cetate. Să audă cei bogați și cei care se îndeletnicesc la lucrurile cele de obște ale norodului, cum pe Iosif cu nimic nu l-a împiedicat în fapta bună dregătoria sa. Iar Iosif se tîlcuiește „adăugire“. Iar Arimateea, ținînd pe Acela. Deci, o, facă-se ca și noi ca Iosif să fim, pururea adăugînd la drumul faptei bune și ținînd pe Acela, adică pe cel cu adevărat bun ! Să luăm și trupul lui Iisus prin împărtășire și să-L punem în mormînt săpat în piatră, adică în suflet ce ține minte și nu uită de Dumnezeu. Fie încă sufletul acela din piatră săpat, adică de la Hristos – care este piatra – avînd întemeiere. Și să-L înfășurăm pe El în giulgiu, adică să-L primim în trup curat, că, în oarece chip, giulgiu al sufletului și haină este trupul. Deci se cuvine nu numai în suflet curat să primim dumnezeiescul trup al Domnului, ci și întru acest fel de trup, adică curat, să-L și înfășăm, adică să-L întoarcem și să-L strîngem, iar nu să-L întindem la vedere, pentru că taina este strînsă și ascunsă, iar nu întinsă la vedere.

Și după ce a trecut ziua sîmbetei, Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov, și Salomeea au cumpărat miresme, ca să vină să-L ungă. Și dis-de-dimineată, în prima zi a săptămînii (duminica), pe cînd răsărea soarele, au venit la mormînt. Și ziceau între ele: Cine

ne va prăvăli nouă piatra de la ușa mormântului ? Dar, ridicându-și ochii, au văzut că piatra fusese răsturnată; căci era foarte mare. Și, intrând în mormânt, au văzut un tânăr șezând în partea dreaptă, îmbrăcat în veșmânt alb, și s-au spăimântat. Iar el le-a zis: Nu vă spăimântați ! Căutați pe Iisus Nazarineanul, Cel răstignit ? A înviat ! Nu este aici. Iată locul unde L-au pus. Dar mergeți și spuneți ucenicilor Lui și lui Petru că va merge în Galileea, mai înainte de voi; acolo îl veți vedea, după cum v-a spus. Și ieșind, au fugit de la mormânt, că erau cuprinse de frică și de uimire, și nimănui nimic n-au spus, căci se temeau (Mc. 16, 1-8; Mt. 28, 1; Lc. 24, 1; In. 20, 1). Nimic mare, nici vrednic de dumnezeirea lui Iisus cugetând femeile, ședeau lângă mormânt cu miruri, ca să ungă trupul celui mort, după obiceiul iudaic, ca să aibă bună mireasmă și să nu pătimească oarece împruțiciune din stricăciune. Căci mirurile au puterea de a usca, sugând toată umezeala trupului. Unele ca acestea socoteau femeile. Și dis-de-dimineată (la Matei 28: când se lumina de ziua întâi a săptămânii, iar la Luca 24: foarte de dimineată), după ce a trecut ziua sîmbetei, în ziua întâi a săptămânii, adică duminica, au venit la mormânt și cugetau cine le va prăvăli piatra. Și pe când vorbeau între ele, îngerul a prăvălit piatra, nesimțind femeile, ceea ce și Matei spune: că după ce au venit femeile, a prăvălit îngerul piatra (Mt. 28). Iar Marcu nu spune aceasta, fiindcă a spus-o Matei. Și să nu te tulburi că Marcu spune că l-au văzut pe înger după ce au intrat în mormânt, iar Matei zice că îngerul ședea pe piatra prăvălită, căci este cu puțință ca pe cel care mai întâi ședea pe piatră afară să-l fi văzut mai apoi înlăuntru în mormânt, apucînd el a intra înaintea femeilor. Unii spun că Matei vorbește despre unele femei, iar Marcu despre altele, dar că amîndoi spun că Maria Magdalena era cu ele, ca mai fierbinte fiind și înfocată cu osîrdia. Deci îngerul le spune femeilor: Nu vă temeți ! Căci mai întâi le izbăvește de temere, apoi le binevestește cele despre înviere. Și-L numește răstignit și nu se rușinează de cruce, căci aceasta este mîntuire a oamenilor și începătură a bunătăților. S-a sculat ! Dar de unde se vede aceasta ? Că nu este aici. Și voiți să vă încredințați ? Iată locul unde L-au pus; căci pentru aceasta a ridicat îngerul piatra, ca să le arate locul gol. Ci mergeți de spuneți ucenicilor Lui și lui Petru. Îl deosebește pe Petru de ucenici, ca pe un verhovnic, cu mai multă cinste numindu-l pe el. Sau, fiindcă Petru s-a lepădat, de-ar fi venit și ar fi zis femeile: Ni s-a poruncit să spunem ucenicilor, Petru ar fi zis: Eu m-am lepădat,

de acum nu mai sînt ucenic al Lui, și m-a lepădat și El pe mine; pentru aceasta, deci, adaugă: și lui Petru, ca să nu se smintească Petru, ca cel ce ar fi cugetat că nu s-a învrednicit de cuvîntul acesta, fiindcă s-a lepădat și de aceea nu este vrednic a fi rînduit împreună cu ucenicii. Iar în Galileea îi trimite, ca să scape de tulburare și de multa lor frică de iudei. Iar pe femei le cuprinde frica, pentru vederea îngerului și pentru înfricoșata înviere. Și de aceea n-au spus nimănui nimic, că se temeau; ori de iudei se temeau ori de frica cea din vederea îngerului fiind ținute, mintea și-au pierdut și de acea nimănui nimic n-au spus, uitînd și cele ce au auzit.

Și înviind, dimineața, în ziua cea dintîi a săptămînii (duminică), El s-a arătat întîi Mariei Magdalena, din care scosese șapte demoni. Aceea, mergînd, a vestit pe cei ce fuseseră cu El și care se tînguiau și plîngeau. Și ei, auzind că este viu și că a fost văzut de ea, n-au crezut. După aceea, S-a arătat în alt chip, la doi dintre ei, care mergeau la o țarină. Și aceia, mergînd, au vestit celorlalți, dar nici pe ei nu i-au crezut. La urmă, pe cînd cei unsprezece ședeau la masă, li S-a arătat și i-a mustrat pentru necredința și împietrirea inimii lor, căci n-au crezut pe cei ce-L văzuseră înviat (Mc. 16, 9-14). Arată că după ce a înviat, Iisus S-a arătat dimineața; nu că a înviat dimineața – pentru că cine a văzut cînd a înviat ?, dar dimineața s-a arătat, în ziua duminicii, căci aceasta este cea dintîi a săptămînii. Și s-a arătat Mariei Magdalena, din care scosese șapte demoni, adică mulți; căci așa obișnuiește Scriptura a spune numărul șapte în loc de multe; precum: cea stearpă a născut șapte (1 Regi 2, 5); sau poate șapte demoni numește pe cei ce sînt împotriva celor șapte duhuri ale faptei bune, adică duhul îndrăznelii, duhul nepriecerii, duhul necunoștinței, duhul minciunii și cîți alții sînt potrivnici darurilor Duhului [pentru darurile Duhului vezi Isaia 11, 2-3]. Iar după aceea, mergînd doi ucenici la o țarină, li s-a arătat în alt chip; despre aceștia vorbește și Luca: „Și aceia au vestit celorlalți și nici pe aceia nu i-au crezut“ (Lc. 24, 15).

Și le-a zis: Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mîntui; iar cel ce nu va crede se va osîndi. Iar celor ce vor crede, le vor urma aceste semne: în numele Meu, demoni vor izgoni, în limbi noi vor grăi, șerpi vor lua în mînă și chiar ceva dătător de moarte de vor bea nu-i va vătăma, peste cei bolnavi își vor pune mîinile și se vor face sănătoși. Deci Domnul Iisus, după ce a vorbit cu ei, s-a înălțat la cer și a

șezut de-a dreapta lui Dumnezeu. Iar ei, plecînd, au propovăduit pretutindeni și Domnul lucra cu ei și întărea cuvîntul, prin semnele care urmau. Amin (Mc. 16, 15-20). Vezi porunca Domnului: Propovăduiți la toată zidirea; nu a zis: la cei supuși propovăduiți, ci la toată zidirea, sau de se vor supune, sau de nu se vor supune. Cel ce va crede, și nu ajunge aceasta, căci adaugă: și se va boteza; căci cel ce va crede, dar nu se va boteza, iată că nu se va și mîntui. Și semne, zice, vor urma celor ce vor crede: demoni vor scoate, vor grăi în limbi noi, șerpi vor lua în mînă – poate fiare, sau poate șerpi gînditori, căci zice: veți călca peste șerpi și peste scorpții (Lc. 10, 19). Dar este cu puțință și așa a înțelege: șerpi vor lua, cum Pavel a luat năpîrca în mîna sa și cu nimic n-a fost vătămat (Fapte 28, 3). Și de vor bea ceva dătător de moarte, nu vor fi vătămați. Și cu adevărat unele ca acestea s-au întîmplat, după cum aflăm din istorii, că mulți și otravă bînd, prin semnul crucii, nevătămați s-au păzit. Iar după ce a spus acestea, s-a înălțat și a șezut de-a dreapta lui Dumnezeu. Iar aceia au propovăduit pretutindeni, Domnul împreună cu ei lucrînd și cuvîntul adevărindu-l prin semnele care urmau.

Vezi ? Pretutindeni ale noastre sînt cele dintîi, apoi ajutorul lui Dumnezeu. Că noi lucrînd și începătură dînd, Domnul împreună cu noi lucrează; iar dacă noi nu vom da prilej, nici Domnul nu va lucra împreună cu noi. Socotește încă și aceasta: că pe urma cuvîntului sînt faptele, și cuvîntul prin fapte se adevărește. Precum și la apostoli atunci, cuvîntul le era adevărit de faptele care urmau și de minuni.

O, fie, dar, Cuvîntule Hristoase, ca și cuvintele noastre pe care le grăim pentru fapta cea bună, prin lucruri să se adevărească și prin fapte, ca, desăvîrșiți fiind noi, să stăm înaintea Ta, Cel care ne ajuți nouă întru toate lucrurile și cuvintele. Că Ție se cuvina slava, și cea prin cuvinte, și cea prin fapte. Amin.

Sfîrșitul tîlcuirii lui Teofilact la Evanghelia de la Marcu